

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

<u>ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ:</u> ΒΟΥΡΑΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	9423
ΜΠΟΤΗΣ ΜΙΧΑΛΗΣ	9705
ΠΑΝΟΛΙΑΣΚΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	5233
ΠΑΤΕΛΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	9735

**«ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ Ε.Ε ΜΕΤΑ ΤΗΝ
ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 2008»
ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**

Επιβλέπων: Αν.Καθηγητής ΘΕΟΔΩΡΟΣ.Β.ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ηράκλειο

Σεπτέμβριος 2015

ΠΕΡΙΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΧΟΜΕΝΑ	0
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....	2
ΠΕΡΙΟΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ	4
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
SUMMARY	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
Μέρος : ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	9
1.1 Οικονομική πολιτική για την απασχόληση	9
1.2 Εισαγωγικές έννοιες.....	11
1.3 Νόημα, έννοια και είδη ανεργίας	13
1.4 Ο Νόμος του Okun.....	15
1.5 Ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης	15
1.6 Ιστορική αναδρομή οικονομικής πολιτικής στην Ελλάδα.....	16
1.7 Ποσοστά ανεργίας στην Ελλάδα 2008-2014.....	18
1.8 Ποσοστά ανεργίας πρώην μισθωτών.....	20
1.9 Η απασχόληση σήμερα	21
1.10 Τα χαρακτηριστικά της απασχόλησης και των απασχολουμένων	23
1.11 Γυναικεία απασχόληση και ανεργία	23
1.12 Αύξηση μεταναστών.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	31
2.1 Οικονομική και Νομισματική πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση	31
2.2 Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα κ η Οικονομική Νομισματική Ένωση	32
2.3 Πλεονεκτήματα της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.....	33
2.4 Θεσμικά όργανα της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης	35
2.5 Στόχοι της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης	38
2.6 Αιτιώδης σχέση ζήτησης και προσφοράς με την ανεργία και την απασχόληση	39
2.7 Κλασική Θεωρία	41
2.8 Κευνσιανή θεωρία.....	41
2.9 Νεοκλασική θεωρία	43
2.10 Μαρξιστική Θεωρία	45
2.11 Η απασχόληση στην Ευρωπαϊκή Ένωση	46
2.12 Η απασχόληση στην Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα.....	48

2.13 Μελλοντικές ενέργειες στην Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με την απασχόληση	50
2.14 Το Ευρωπαϊκό Σχέδιο μέτρων καταπολέμησης της ανεργίας και ενίσχυσης της απασχόλησης	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	60
3.1 Περιορισμοί για την απασχόληση από την εφαρμοζόμενη οικονομική πολιτική.....	60
3.2 Έλλειψη ξένων επενδύσεων.....	63
3.3 Ελληνική μετανάστευση.....	64
3.4 Μεταρρυθμίσεις μισθών στην Ελλάδα.....	65
3.5 Οι επιπτώσεις στην επιχειρηματικότητα από την οικονομική κρίση	67
Μέρος :ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ.....	71
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	71
4.1 Περιγραφική στατιστική ανάλυση στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ και EUROSTAT	71
4.2 Εισαγωγικές έννοιες και ορισμοί	71
4.3 Στατιστική ανάλυση δημοσιευμένων στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ.....	72
4.4 Στατιστική ανάλυση απασχόλησης των 64 κλάδων στην Ελλάδα την περίοδο 2008-2013.....	72
4.5 Συνοπτική παρουσίαση των βασικότερων κλάδων απασχόλησης για τα έτη 2008 έως 2014.....	105
4.4 Στατιστική ανάλυση δημοσιευμένων στοιχείων EUROSTAT	112
4.6 Μεταβολή του αριθμού των απασχολούμενων στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά φύλο 2003-2013.....	113
4.7 Ποσοστά ανεργίας των κρατων-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης	126
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	132
5.1 Στατιστικά δεδομένα κ θεωρίες απασχόλησης.....	132
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	139
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	140

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

<u>Διάγραμμα 1.1:</u> Ανεργία ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού.....	19
<u>Διάγραμμα 1.2:</u> Ετήσιες διαφορές στον αριθμό απασχολούμενων και το εργατικό δυναμικό (2008-2014, στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ).....	21
<u>Διάγραμμα 2.1:</u> Ανεργία στους νέους κάτω των 25 ετών το Μάρτιο του 2013.....	49
<u>Διάγραμμα 3.1:</u> Τα σημαντικότερα προβλήματα στη λειτουργία των ΜΜΕ.....	69
<u>Διάγραμμα 4.1:</u> Απασχόληση στη φυτική και ζωική παραγωγή, δασοκομία και αλιεία Ελλάδος περιόδου 2008-2013.....	73

<u>Διάγραμμα 4.2:</u> Απασχόληση στα ορυχεία, στη βιομηχανία τροφίμων και στην παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών Ελλάδος περιόδου 2008-2013.....	75
<u>Διάγραμμα 4.3:</u> Απασχόληση στη βιομηχανία ξύλου, χαρτοποιία και εκτυπώσεων Ελλάδος περιόδου 2008-2013.....	76
<u>Διάγραμμα 4.4:</u> Απασχόληση στην παραγωγή οπτάνθρακα, χημικών ουσιών και φαρμακευτικών προϊόντων Ελλάδος 2008-2013.....	78
<u>Διάγραμμα 4.5:</u> Απασχόληση στην παραγωγή προϊόντων από ελαστικό, μη μεταλλικών προϊόντων και βασικών Ελλάδος 2008-2013.....	81
<u>Διάγραμμα 4.6:</u> Απασχόληση στην παραγωγή μεταλλικών προϊόντων, ηλεκτρονικών υπολογιστών και εξοπλισμού και μηχανημάτων Ελλάδος 2008-2013.....	82
<u>Διάγραμμα 4.7:</u> Απασχόληση στην κατασκευή οχημάτων, λοιπού εξοπλισμού μεταφορών, επίπλων και στον κλάδο επισκευής και εγκατάστασης μηχανημάτων Ελλάδος 2008-2013.....	85
<u>Διάγραμμα 4.8:</u> Απασχόληση στους κλάδους παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος, παροχής νερού και επεξεργασίας λυμάτων Ελλάδος 2008-2013.....	86
<u>Διάγραμμα 4.9:</u> Απασχόληση στους κλάδους των κατασκευών και του χονδρικού και λιανικού εμπορίου μοτοσυκλετών και οχημάτων Ελλάδος 2008-2013.....	87
<u>Διάγραμμα 4.10:</u> Απασχόληση στους κλάδους των χερσαίων, πλωτών, αεροπορικών, ταχυδρομικών μεταφορών και λοιπών υποστηρικτικών σε αυτές υπηρεσιών Ελλάδος 2008-2013.....	90
<u>Διάγραμμα 4.11:</u> Απασχόληση στους κλάδους υπηρεσιών εστίασης, εκδοτικών υπηρεσιών, παραγωγή ταινιών και τηλεπικοινωνιών Ελλάδος 2008-2013.....	92
<u>Διάγραμμα 4.12:</u> Απασχόληση στους κλάδους χρηματοπιστωτικών και ασφαλιστικών υπηρεσιών, προγραμματισμού Η/Υ και διαχείρισης περιουσίας Ελλάδος 2008-2013.....	94
<u>Διάγραμμα 4.13:</u> Απασχόληση στους κλάδους νομικών, λογιστικών, αρχιτεκτονικών υπηρεσιών, έρευνας και ανάπτυξης και υπηρεσιών διαφήμισης Ελλάδος 2008-2013.....	96
<u>Διάγραμμα 4.14:</u> Απασχόληση στους κλάδους ενοικίασης, απασχόλησης και ταξιδιωτικών πρακτορείων Ελλάδος 2008-2013.....	98
<u>Διάγραμμα 4.15:</u> Απασχόληση στους κλάδους δημόσιας διοίκησης, εκπαίδευσης, ανθρώπινης υγείας και κοινωνικής μέριμνας Ελλάδος 2008-2013.....	100
<u>Διάγραμμα 4.16:</u> Απασχόληση στους κλάδους δημιουργικών, αθλητικών	

δραστηριοτήτων, αυτών των οργανώσεων, επισκευής Η/Υ και εργοδοτών οικιακού προσωπικού Ελλάδος 2008-2013.....102

Διάγραμμα 4.17: Οι κυριότεροι κλάδοι απασχόλησης την Ελλάδα 2008-2014.....106

Διάγραμμα 4.18: Ποσοστά ανεργίας των κρατών-μελών της ΕΕ 2014.....127

ΠΕΡΙΟΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1.1: Ποσοστά ανεργίας κατά φύλο: Απρίλιος 2009 – 2014.....24

Πίνακας 1.2: Ανεργία (%), κατά φύλο και ομάδες ηλικιών 25

Πίνακας 1.3: Ανεργία σε ποσοστό κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης.....27

Πίνακας 3.1: Το κόστος τη ύφεσης.....62

Πίνακας 4.1: Ποσοστιαία μεταβολή του αριθμού των απασχολούμενων κατά φύλο 2003-2013.....113

Πίνακας 4.2: Ομαδοποίηση κρατών με βάση τα ποσοστά ανεργίας.....129

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία εκπονήθηκε με σκοπό να παρουσιάσει τις αλλαγές στον τομέα της Απασχόλησης στην Ελλάδα αλλά Ε.Ε μετά την παγκόσμια κρίση έως σήμερα. Ως θέμα παρουσιάζετε πολύ ενδιαφέρον διότι η χώρα από το 2008 εισήλθε σε μια βαθιά ύφεση και τα ποσοστά της ανεργίας ανέβηκαν κατακόρυφα, έχοντας φτάσει σε δεδομένα ρεκόρ στην Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο εν λόγω χρονικό διάστημα μεταξύ άλλων υπήρχαν και μια σειρά μεταρρυθμίσεων στις συλλογικές συμβάσεις επίσης υπήρξε μια κατακόρυφη πτώση του κατωτάτου μισθού και πολλά από τα δικαιώματα των εργαζομένων να καταργούνται.

Στην εργασία παρουσιάζετε η οικονομική και νομισματική πολιτική που εφαρμόζετε στην Ελλάδα και στους εταίρους της στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τον τομέα της απασχόλησης με επίκεντρο την αγορά εργασίας. Η οικονομική κρίση στην Ευρώπη επηρέασε την Ελλάδα και επέφερε σημαντικές αλλαγές στην εργατική νομοθεσία με πιο σημαντική μεταρρύθμιση την μείωση του κατώτατο μισθού κατά 30%. Η μέθοδος που χρησιμοποιεί η εργασία για να παρουσιαστούν τα παραπάνω στοιχεία είναι στατιστικά εργαλεία και δεδομένα που συγκεντρωθήκαν από δημοσιευμένες έγκυρες στατιστικές υπηρεσίες σε εγχώριο και ευρωπαϊκό επίπεδο και αναλύονται οι τάσεις τις αγοράς εργασίας μετά το παγκόσμιο κραχ του 2008 έως σήμερα.

Τέλος, διαπιστώνετε ότι η απασχόληση στην Ελλάδα είναι ένα εύθραυστο κομμάτι της ελληνικής οικονομίας σε περίοδο ύφεσης για αυτό η κυβέρνηση θα πρέπει να κάνει τις κατάλληλες μεταρρυθμίσεις ώστε τα πολύ μεγάλα ποσοστά ανεργίας να μειωθούν.

Λέξεις κλειδιά: οικονομική πολιτική, απασχόληση, ανεργία, συμβάσεις εργασίας, ΕΛΣΤΑΤ

SUMMARY

This thesis has been prepared in order to present the changes in the Employment in Greece but EU after the global crisis to date. As a matter of presenting very interesting because the country since 2008, entered a deep recession and unemployment rates rose sharply, having reached a record lead to data the European Union. At that time among others there were a series of reforms to collective agreements also been a sharp decline of the minimum wage and many of the rights of workers to be abolished.

At work are presenting economic and monetary policies in Greece and its partners in the European Union in the field of employment with a focus on the labor market. The economic crisis in Europe affected Greece and brought about significant changes in labor legislation with most significant reform to reduce the minimum wage by 30%. The method used by the task to present the above figures are statistical tools and data collected from published authoritative statistical services at domestic and European levels and labor market trends are analyzed after the global crash of 2008 to today.

Finally, you find that employment in Greece is a fragile piece of the Greek economy in recession for why the government should make appropriate reforms to the very large unemployment rates decrease.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στη σύγχρονη εποχή της οικονομικής ύφεσης, κυρίως από το 2008 και μετά, τόσο σε εγχώριο επίπεδο όσο και σε κοινοτικό, ο κλάδος της απασχόλησης έχει δεχθεί πολλά χτυπήματα με αποτέλεσμα το ποσοστό ανεργίας να κινείται σε διψήφιο αριθμό. Η οικονομική κρίση που μαστίζει της χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει μειώσει το κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων, οι οποίες, σε μια προσπάθεια να επιβιώσουν τα χρόνια αυτά, μειώνουν τις θέσεις εργασίας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι ενεργοί εργαζόμενοι να μειώνονται συνεχώς και η ανεργία να έχει μειώσει τα εισοδήματα των νοικοκυριών, με αποτέλεσμα να μην έχουν χρήματα να καταναλώσουν.

Σε αυτό τον κυκεώνα της οικονομικής ύφεσης, όλα τα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης λαμβάνουν μέτρα χρηματοοικονομικής πολιτικής, προκειμένου να προβούν σε μεταρρυθμίσεις που θα αναζωογονήσουν τις αγορές και θα δώσουν ώθηση στον κλάδο απασχόλησης, κυρίως μέσω κινήτρων για προσλήψεις προς τους εργοδότες – επιχειρήσεις. Από την άλλη πλευρά όμως, η μείωση των πωλήσεων και των κερδών, ο υψηλός δανεισμός και κυρίως το κλίμα ανασφάλειας που επικρατεί, έχει οδηγήσει τις οικονομικές μονάδες να μειώσουν το προσωπικό τους ή να προσλάβουν άτομα πιο μικρής ηλικίας και με πιο ευέλικτο ωράριο, που θα καταλήξει στη μείωση των λειτουργικών δαπανών. Συνεπώς, όσο μειώνονται οι δαπάνες των επιχειρήσεων τόσο αυξάνεται η πιθανότητα επιβίωσης αυτών, παρόλο που ο κύκλος εργασιών έχει συρρικνωθεί σε όλους τους κλάδους της οικονομίας.

Όπως γίνεται κατανοητό, η οικονομική και νομισματική πολιτική που εφαρμόζεται από κάθε κράτος στην Ευρώπη είναι ανάλογη των οικονομικών συνθηκών και των εγχώριων δεδομένων κάθε κράτους. Το ζητούμενο κάθε νομοθεσίας είναι να βρεθεί εκείνο το σύστημα μεταρρυθμίσεων που θα έχει απήχηση στην αγορά, θα είναι εφαρμοστέο στην πράξη και θα αντιστρέψει το κλίμα στον κλάδο απασχόλησης, με αποτέλεσμα την αύξηση των θέσεων εργασίας και την απορρόφηση των ανέργων.

Προφανώς, κάθε πολιτική που εφαρμόζεται δεν είναι πετυχημένη και μάλιστα από την πρώτη στιγμή της επιβολής της. Αυτό φαίνεται και από την πορεία του κλάδου απασχόλησης στην Ελλάδα από το 2008 και μετά, που η μείωση των μισθών

δεν μείωσε σημαντικά το ποσοστό ανεργίας, αλλά έδωσε ένα περιθώριο ευρύτερης επιβίωσης για τις επιχειρήσεις τα χρόνια αυτά. Αυτό λοιπόν που έχει σημασία, είναι να διερευνηθούν οι περιορισμοί που υπάρχουν κατά την εφαρμογή των μέτρων οικονομικής και νομισματικής πολιτικής και κυρίως σε ποια σημεία και εμπόδια, οι μεταρρυθμίσεις δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα.

Στην παρούσα εργασία, θα γίνει προσπάθεια να αναλυθούν όλοι οι παράγοντες που συνθέτουν μια οικονομική και νομισματική πολιτική με επίκεντρο την απασχόληση τόσο όσον αφορά την Ελλάδα όσο και την ευρύτερη περιοχή της Ευρωζώνης χρησιμοποιώντας δεδομένα, μετρήσεις και στοιχεία από την στατιστική υπηρεσία. Πιο συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο θα περιγράφει το νομικό πλαίσιο της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής που αφορά την απασχόληση, ως προς τις εργασιακές συνθήκες και όρους. Στο δεύτερο κεφάλαιο, θα γίνει αναφορά στο ίδιο νομικό και οικονομικό πλαίσιο στο ευρύτερο όμως περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς τα μέτρα που λαμβάνουν οι κοινοτικοί εταίροι για την απασχόληση. Στο τρίτο κεφάλαιο, θα γίνει μια πρώτη κριτική επισκόπηση στους περιορισμούς και στα εμπόδια που υπάρχουν στην οικονομική και νομισματική πολιτική που εφαρμόζεται, κυρίως ως προς το αποτέλεσμα από την πρακτική εφαρμογή τους.

Το δεύτερο μέρος της παρούσας εργασίας είναι εμπειρικό. Αυτό σημαίνει ότι θα παρουσιαστούν δεδομένα και στοιχεία από τις στατιστικές υπηρεσίες ΕΛΣΤΑΤ και EUROSTAT, υπό τη μορφή πινάκων και διαγραμμάτων που θα απεικονίζουν την πορεία της απασχόλησης στις υπό εξέταση χώρες. Πιο συγκεκριμένα, στο τέταρτο κεφάλαιο θα αναλυθούν όλα τα στοιχεία από τις δημοσιεύσεις των ΕΛΣΤΑΤ και EUROSTAT, ενώ στο πέμπτο κεφάλαιο θα ακολουθήσει μια σύγκριση του θεωρητικού πλαισίου με την εμπειρική εφαρμογή κυρίως στην Ελλάδα, προκειμένου να εξαχθούν σαφή συμπεράσματα για την πορεία της απασχόλησης στη χώρα, κυρίως την περίοδο της οικονομικής κρίσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 Οικονομική πολιτική για την απασχόληση

Η οικονομική κρίση από την έναρξη της το 2008 είχε ως αποτέλεσμα την υποτίμηση της ελληνικής οικονομίας, η οποία έθεσε τη χώρα σε κατάσταση μακροχρόνιας ύφεσης. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι όλοι οι κλάδοι της οικονομίας παρουσιάζουν μείωση των πωλήσεων, συρρίκνωση των λειτουργικών εξόδων και αδυναμία πληρωμής των τρεχουσών υποχρεώσεων, με αποτέλεσμα ο τομέας της απασχόλησης να πληγεί πραγματικά. Πλέον, ο αριθμός των θέσεων εργασίας στην ελληνική οικονομία έχει μειωθεί σημαντικά και ταυτόχρονα το γενικό επίπεδο μισθών έχει πέσει σε τόσο χαμηλό επίπεδο, που πλέον τα νοικοκυριά δεν διαθέτουν τα χρήματα να ξοδέψουν αυτά που θα επιθυμούσαν.

Οι κοινοτικοί θεσμοί και συγκεκριμένα οι Ευρωπαϊκοί οργανισμοί και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο θεωρούν μη βιώσιμο το οικονομικό περιβάλλον της χώρας μας, κρίνοντας εκ του αποτελέσματος, δηλαδή, την τεράστια αύξηση του ποσοστού ανεργίας και της ταυτόχρονης μείωσης του ποσοστού απασχόλησης, τη σημαντική μείωση των εισοδημάτων των μισθωτών και συνταξιούχων και φυσικά, τη συνεχή μεγέθυνση του δημοσίου χρέους, που τροφοδοτεί συνεχώς την οικονομική ύφεση.

Στην προσπάθεια αναπροσαρμογής του κακού αποτελέσματος και σε μια προσπάθεια τόνωσης της εγχώριας οικονομίας, η ελληνική κυβέρνηση μέσω της ασκούμενης πολιτικής προέβη σε μια σειρά μέτρων που άλλαξαν σημαντικά το ύψος των μισθών στη χώρα, υποβιβάζοντας αρκετά την ελάχιστη μηνιαία αμοιβή κάθε εργαζόμενου στην Ελλάδα. Αυτό προφανώς είχε ως αποτέλεσμα τη βαθμιαία αποδυνάμωση του παραγωγικού δυναμικού της, η οποία με τη σειρά της είχε ως απόρροια την απαξίωση της εργασίας, την επέκταση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Σημαντική ήταν επίσης, και η μείωση των επενδύσεων παγίων κεφαλαίων, που αυτό σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα μείωσαν σημαντικά έως και ελαχιστοποίησαν τις επενδύσεις σε νέα προϊόντα, νέες αγορές, νέες εγκαταστάσεις κ.ά. Προφανώς, αυτό είχε άμεσο αντίκτυπο στην αγορά απασχόλησης καθώς δεν δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας, τη στιγμή μάλιστα που μειώνονται οι ήδη υπάρχουσες. Συνεπώς, σύμφωνα με τα παραπάνω αποδεικνύεται στην πράξη ότι η εφαρμοζόμενη πολιτική στην Ελλάδα απέτυχε ή το λιγότερο, δεν απέδωσε τα αναμενόμενα των κυβερνητικών αρχών.

Αντίθετα με αυτή την αντίληψη, οι κυβερνήσεις, τόσο η ελληνική όσο και της Ευρώπης, καθώς και Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, θεώρησαν την παραπάνω πολιτική και τις ενέργειες που αυτή εφάρμοσε ως «διαρθρωτικές» αλλαγές οι οποίες θα οδηγούσαν σε σταθεροποίηση της κρίσης και της υποτίμησης της εσωτερικής αγοράς και κοινωνίας. Προφανώς, λοιπόν υπάρχει σημαντική αντίφαση μεταξύ των αρχών της χώρας ως προς τις επιλογές και τις επιπτώσεις αυτών στην οικονομική πολιτική που εφαρμόζεται την περίοδο της ύφεσης και της κοινωνικής πραγματικότητας όπως έχει δημιουργηθεί στην αγορά εργασίας. (Γιάννης Παναγόπουλος, Ετήσια έκθεση ΓΣΕΕ 2013, σελ 35).¹

Οι διαρθρωτικές αλλαγές που εφαρμόστηκαν από το Φεβρουάριο του 2012 αφορούσαν μείωση των μισθών σε ποσοστό 32% του κατώτατου μισθού για τα άτομα που βρισκόντουσαν έως το 25^ο έτος ηλικίας τους και 22% για τους μισθωτούς που βρισκόντουσαν πάνω το 25^ο έτος ηλικίας τους. Μια άλλη σημαντική αλλαγή στην Ελλάδα που αφορούσε την απασχόληση ήταν η αύξηση του ορίου συνταξιοδότησης, καθώς επίσης και μια σημαντική ρύθμιση του νομοθετικού πλαισίου για τις ομαδικές απολύσεις, που δίνει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να απολύουν μεγαλύτερο ποσοστό ομαδικά από ότι παλαιότερα. Όλες οι αλλαγές αυτές προσπάθησαν να μειώσουν από τη μια το λειτουργικό κόστος των επιχειρήσεων για να καταφέρουν να επιβιώσουν και ταυτόχρονα να περιορίσουν τις δημόσιες δαπάνες, αλλάζοντας τον αριθμό των συνταξιούχων με την αύξηση του

---

¹<http://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2014/02/files/ekthesh-15email.pdf>

ορίου συνταξιοδότησης και μειώνοντας παράλληλα το ποσό των συντάξεων. (Σάββας Ρομπόλης, Ετήσια έκθεση ΓΣΕΕ 2013, σελ 37).²

Όπως γίνεται αντιληπτό, όλα τα μέτρα αυτά είχαν ως αποτέλεσμα να αποδυναμωθεί σημαντικά η χρηματική δύναμη κάθε νοικοκυριού, αφού όλοι οι μισθωτοί και συνταξιούχοι είδαν τα εισοδήματά τους να μειώνονται αρκετά. Ταυτόχρονα, δεν υπήρχε κάποια ουσιαστική παρέμβαση στην οικονομία που να δώσει ώθηση στις συναλλαγές, γεγονός που θα είχε αυξήσει τις πωλήσεις των εμπορευμάτων και υπηρεσιών, με αποτέλεσμα οι οικονομικές μονάδες να εξακολουθούν να προσπαθούν να επιβιώσουν. Εάν σε αυτό προστεθεί και μια σωρεία φόρων που επιβλήθηκαν τόσο στα φυσικά όσο και στα νομικά πρόσωπα, γίνεται απολύτως κατανοητό πως η εφαρμοσμένη οικονομική πολιτική της χώρας δεν απέδωσε τα αναμενόμενα, ενώ η ελληνική οικονομία εξακολουθεί μέχρι σήμερα να διατηρεί χαμηλό επίπεδο παραγωγής και υψηλό ποσοστό ανεργίας που καθιστά αδύναμο το παραγωγικό σύστημα.

1.2 Εισαγωγικές έννοιες

Παρακάτω παρατίθενται κάποιες βασικές έννοιες που χρησιμοποιούνται στην οικονομική πολιτική που εφαρμόζεται σε μια χώρα:

⇒ **Πολιτική οικονομία**³

Η πολιτική οικονομία είναι μια από τις τρεις οικονομικές επιστήμες οι οποίες αποτελούν μέρος των Κοινωνικών Επιστημών. Περιλαμβάνει όλες τις οικονομικές

---

²<http://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2014/02/files/ekthesh-15email.pdf>

³Ian Gough (2008) "Η πολιτική οικονομία του κοινωνικού κράτους" μετάφραση Λεωνίδας Βατικιώτης εκδ Σαββάλας σελ (17-18)

δραστηριότητες που συμβαίνουν εντός μιας χώρας και έχουν σχέση με το εθνικό εισόδημα.

Αντικείμενο της πολιτικής οικονομίας είναι οι οικονομικές ενέργειες των ατόμων που εφαρμόζονται σε μια οργανωμένη κοινωνία και η σχέση αλληλεπίδρασης των πολιτικών – οικονομικών θεσμών και διαδικασιών που αποβλέπουν στην εξυπηρέτηση των αναγκών των ατόμων της πολιτείας.

Σπουδαιότεροι διανοητές της πολιτικής οικονομίας θεωρούνται οι AdamSmith, DavidRicardo καιKarlMarx.

⇒ **Απασχόληση**⁴

Απασχόληση ή μισθωτή εργασία θεωρείται κάθε δραστηριότητα του ανθρώπου που αποσκοπεί στην παραγωγή αγαθού ή παροχής υπηρεσίας και εξαρτάται από κάποιον άλλο που καλείται εργοδότης. Αυτό σημαίνει ότι απαιτείται αμοιβαία σύμβαση - συμφωνία μεταξύ δύο μερών του εργοδότη και του εργαζόμενου . Οι σχέσεις μεταξύ των δύο μερών (εργοδότες – εργαζόμενοι), τα δικαιώματα, οι υποχρεώσεις , οι κανόνες υγιεινής, ασφάλειας και ασφάλισης και γενικότερα όλοι οι κανόνες της εξαρτημένης εργασίας ρυθμίζονται από το Εργατικό Δίκαιο της χώρας και περιλαμβάνονται περιληπτικά στη σύμβαση εργασίας.

Η απασχόληση αποτελεί αντικείμενο και της οικονομικής επιστήμης εξετάζοντας τις συνθήκες που επηρεάζουν την αύξηση ή μείωση της απασχόλησης και της ανεργίας. Να σημειωθεί ότι τα άτομα που ασκούν εργασία, η οποία όμως δεν έχει επισήμως καταγραφεί, η λεγόμενη «μαύρη εργασία» δεν καταγράφονται επίσημα ως απασχολούμενοι. Ως ποσοστό απασχόλησης θεωρείται ο αριθμός των απασχολούμενων διαιρούμενος με το σύνολο του εργατικού δυναμικού της εκάστοτε χώρας και πάνω σε αυτό το μέγεθος γίνονται όλες οι σχετικές μελέτες της οικονομικής πολιτικής.

---

⁴Κατσανέβας Θ (2007) "Οικονομική της εργασίας & εργασιακές σχέσεις" εκδ Σταμούλη Α.Ε (σελ65)

1.3 Νόημα, έννοια και είδη ανεργίας

⇒ **Ανεργία**⁵

Ανεργία είναι η κατάσταση ενός ατόμου, ικανού, πρόθυμου και διαθέσιμου να απασχοληθεί, χωρίς όμως να μπορεί να βρει εργασία.

Σε αυτή τη λογική, στον τομέα της απασχόλησης το *εργατικό δυναμικό* αποτελείται από τους ήδη απασχολούμενους – εργαζόμενους και τους άνεργους, οι οποίοι έχουν δηλώσει ότι επιθυμούν και είναι διαθέσιμοι να εργασθούν.

Το *μη εργατικό δυναμικό* αποτελείται από μέρος του πληθυσμού που ασχολείται με οικιακά, από συνταξιούχους και από εκείνους που ασθενούν σοβαρά και δεν μπορούν να εργαστούν ή δε ψάχνουν.

Με βάση τα παραπάνω, το ποσοστό ανεργίας είναι ο αριθμός των ανέργων διαιρούμενος με το σύνολο του εργατικού δυναμικού της χώρας.

⇒ **Μορφές ανεργίας**⁶

Οι μορφές ανεργίας είναι οι διάφοροι τύποι ανεργίας που εμφανίζονται σε μια οικονομία, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους.

- Η ανεργία τριβής προκαλείται όταν οι άνθρωποι μετακινούνται από περιοχή σε περιοχή και μεταξύ διαφόρων θέσεων εργασίας κατά τη διάρκεια της ζωής τους. Στην ανεργία τριβής περιλαμβάνονται και τα άτομα που λόγω φυσικών αιτιών καθίστανται ανίκανα προς εργασία. Η ανεργία τριβής αποτελεί το ελάχιστο ποσοστό που υπάρχει σε μια κοινωνία, καθώς πάντα κάποια άτομα δεν θα έχουν εργασία,

---

⁵Πετράκη-Κώττη Α, Γ.Χ Κώττης (2008) “Σύγχρονη Μακροοικονομική” εκδ Μπένου (σελ 355-357)

⁶Πετράκη-Κώττη Α, Γ.Χ Κώττης (2008) “Σύγχρονη Μακροοικονομική” εκδ Μπένου (σελ 357-361)

όπως οι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που ψάχνουν εργασία, κάποιοι εργαζόμενοι που αλλάζουν θέση εργασίας κτλ. Σε αυτά τα πλαίσια, αυτό το είδος ανεργίας προέρχεται από παράγοντες όπως αλλαγές εργασιακού περιβάλλοντος, την έλλειψη προσόντων των ανέργων για την κάλυψη των κενών θέσεων, τη γεωγραφική απόσταση αλλά και το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί για την ενημέρωση τόσο των επιχειρήσεων όσο και των ανέργων για την αναζήτηση υπαλλήλων των κενών και διαθέσιμων θέσεων.

- Η ανεργία λόγω ανεπαρκούς ζήτησης ή κενυσιανή ανεργία εμφανίζεται κατά την περίοδο όπου η οικονομική δραστηριότητα κάμπτεται και η οικονομία βρίσκεται σε κατάσταση ύφεσης. Η συνολική ζήτηση δηλαδή, της οικονομίας δεν είναι δυνατό να απορροφήσει το συνολικό αριθμό του εργατικού δυναμικού και η διάρκεια αυτής είναι ίση με το διάστημα παραμονής της χώρας σε κατάσταση ύφεσης. Διακρίνεται ανάλογα με το χρονικό διάστημα που το άτομο είναι άνεργο σε μακροχρόνια και βραχυχρόνια βάση, αλλά και με βάση άλλα κριτήρια, όπως εκπαιδευτικά, κοινωνικά και δημογραφικά.
- Εποχιακή ανεργία, είναι αυτή που επηρεάζεται από το χρονικό διάστημα μιας περιόδου λόγω του αντικειμένου εργασίας. Ανάλογα με το αντικείμενο των επιχειρήσεων για παράδειγμα, αγροτικές ή τουριστικές επιχειρήσεις παρουσιάζουν διακυμάνσεις στο κύκλο εργασιών τους στη διάρκεια του έτους, με αποτέλεσμα οι διακυμάνσεις αυτές να έχουν αντίκτυπο και στα επίπεδα απασχόλησης του εργατικού δυναμικού, αλλά και στα αντίστοιχα ποσοστά ανεργίας. Για το λόγω αυτό ονομάζεται εποχιακή και συγκριτικά με τις υπόλοιπες μορφές ανεργίας είναι μικρότερης διάρκειας
- Διαθρωτική ανεργία, έχει σχέση με τις αλλαγές στο παραγωγικό σύστημα και οφείλετε στην έλλειψη αντιστοιχίας στην συνάρτηση προσφοράς και ζήτησης εργασίας. Τέτοιες αλλαγές μπορεί να είναι η αναδιοργάνωση του παραγωγικού συστήματος και η αλλαγή των καταναλωτικών προτύπων. Επίσης η διαθρωτική ανεργία σχετίζεται άμεσα με την τεχνολογική ανεργία η οποία προέρχεται από την αντικατάσταση των ανθρώπων από τις μηχανές. Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση η διαθρωτική ανεργία προέρχεται από την έλλειψη αντιστοιχίας των γνώσεων κ δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού με τις απαιτήσεις της ζήτησης εργασίας.

1.4 Ο Νόμος του Okun

Ο Okun είναι ο πρώτος που επινόησε την έννοια του δυνητικού προϊόντος. Το 1962 ο Okun διατύπωσε την αντιστροφή σχέση μεταξύ του ρυθμού ανεργίας και πραγματικού ΑΕΠ. Ο Okun⁷ χρησιμοποίησε στοιχεία του πραγματικού προϊόντος των ΗΠΑ και έδειξε ότι όταν το πραγματικό ΑΕΠ αυξάνετε κατά 3% το ποσοστό ανεργίας παραμένει αμετάβλητο. Ο Νόμος του Okun έχει επίσης εκφραστεί ως σχέση μεταξύ του πραγματικού παραγωγικού κενού και του κενού ανεργίας για να προβλέπει το δυνητικό ΑΕΠ. Γρηγορά απέδειξε ότι κάθε αύξηση του ποσοστού της ανεργίας πάνω από το φυσικό ποσοστό ανεργίας συνδέεται άμεσα με την μείωση του πραγματικού προϊόντος. Όταν μεταβάλετε η ζήτηση οι επιχειρήσεις προτιμούν να μεταβάλουν τις εργατοώρες πάρα τον αριθμό των απασχολούμενων. Δηλαδή όταν μια οικονομία βρίσκεται σε ύφεση υποαπασχολούν τους εργαζομένους αλλά δεν τους απολύουν.

1.5 Ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης

Η ανεργία είναι ένα φαινόμενο που αποτελούσε και αποτελεί ένα πολυσύνθετο κοινωνικοπολιτικό πρόβλημα για να αντιμετωπιστεί. Το πρόβλημα της ανεργίας δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί όταν οι πολιτικές που χρησιμοποιούνται δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την αύξηση της απασχόλησης αλλά δεν λαμβάνουν υπόψη τα αποτελέσματα που θα έχουν οι αλλαγές που γίνονται για τον σκοπό αυτό στην αγορά εργασίας. Κάθε μορφή ανεργίας πρέπει να έχει διαφορετικό τρόπο αντιμετώπισης της

Όπως αναφέραμε προηγουμένως η ανεργία είναι ένα αρκετά σύνθετο πρόβλημα και η αντιμετώπιση του προβλήματος απαιτεί πολύ καλή ανάλυση και γνώση. Οι *ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης* ή *ενεργές πολιτικές* για την αγορά εργασίας αποτελούν βασικό μέσο στην καταπολέμηση της ανεργίας.

Οι δυο ορισμοί *ενεργές πολιτικές* και *παθητικές πολιτικές* έρχονται σε αντίθεση μεταξύ τους. Με τον όρο *παθητικές πολιτικές απασχόλησης* εννοούμε τις παρεμβάσεις οι οποίες έχουν στόχο στην διατήρηση του εισοδήματος των ανέργων σε αντίθεση με τις

---

⁷Κατσέλη Λ, Μαγουλά Χ. (2002), «Μακροοικονομική ανάλυση και Ελληνική οικονομία», εκδ Τυπωθήτω, Αθήνα (σελ.329-330)

ενεργητικές πολιτικές που προχωρούν ένα βήμα παρακάτω δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για αλλαγή στο καθεστώς αυτό, της διατηρήσιμης ανεργίας⁸

Οι βασικές λειτουργίες του όρου *ενεργές πολιτικές απασχόλησης* που στοχεύουν στην αύξηση της απασχόλησης είναι οι εξής :

- Η αύξηση της απασχόλησης και η μείωση του ποσοστού ανεργίας. Αυτή η προφανής λειτουργία της ενεργητικής απασχόλησης στοχεύει στην αύξηση του επιπέδου απασχόλησης των ανέργων και την βελτίωση της οικονομικής τους ευημερίας τόσο σε ατομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Επιπλέον οι θετικές επιπτώσεις από την αύξηση του εισοδήματος των ανέργων συνδέεται και με την βελτίωση της ψυχολογικής κατάστασης του ανέργου
- Η διατήρηση του ενεργού εργατικού δυναμικού και των εργασιακών δεξιοτήτων. Αυτή η λειτουργία της ενεργητικής απασχόλησης είναι πολύ σημαντική σε περιόδους οικονομικής κρίσης και μακροχρόνιας ανεργίας. Η μείωση του αριθμού των εργαζομένων οφείλεται στην μείωση της ανεργίας λόγω της εξόδου από την αγορά των απογοητευμένων μακροχρόνιων ανέργων ενδέχεται να επιτείνει τις αυξητικές πιέσεις στους μισθούς και να οδηγήσει σε νέα αύξηση της ανεργίας. Η διατήρηση του ενεργού δυναμικού λειτουργεί προς όφελος των εργαζομένων γιατί ενισχύουν τις δεξιότητες τους μέσα από την εργασία και δεν λειτουργεί σαν συμπιεστής εισοδήματος
- Η διαχείριση του συστήματος των δικαιούχων επιδόματος ανεργίας είναι μια άλλη λειτουργία των ενεργητικών πολιτικών. Λόγο του ότι οι κενές θέσεις εργασίας σπανίζουν τα προγράμματα αυτά υποκαθιστούν τις κανονικές θέσεις με αυτές των προγραμμάτων. Σε περίπτωση που το γραφείο ευρέσεως εργασίας έχει βοηθήσει τον άνεργο στην κάλυψη κενής θέσης εργασίας μέσω προγράμματος και αυτός αρνείται με δικαιολογίες μπορεί να γίνει διακοπή του επιδόματος ανεργίας.

1.6 Ιστορική αναδρομή οικονομικής πολιτικής στην Ελλάδα⁹

Η οικονομική πολιτική αποτελεί την παρέμβαση του Κράτους σε ότι αφορά τις οικονομικές του υποθέσεις και την πραγματοποίηση αυτών. Η εφαρμογή και ο

⁸ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ. Δημουλάς Κώστας – Μιχαλοπούλου Καίτη (2008) Ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης (σελ 251-252)

⁹Πετράκη-Κώττη Α, Γ.Χ Κώττης (2008) “Σύγχρονη Μακροοικονομική” εκδ Μπένου (σελ 460-466)

καθορισμός της πρέπει να στηρίζονται πάνω στις υπάρχουσες οικονομικές, πολιτικές, κοινωνικές και πολιτιστικές συνθήκες της χώρας, ώστε να συντελέσουν όσο το δυνατό περισσότερο στην αποτελεσματική επίτευξη των σκοπών της. Η Ελλάδα κλήθηκε από αρχαιοτάτων χρόνων να διαμορφώσει αποτελεσματική οικονομική πολιτική αφού η οικονομία της βρέθηκε αρκετές φορές υπό δυσμενείς συνθήκες. Πριν το 1824 ο Ιωάννης Καποδίστριας ανέλαβε την ανόρθωση της οικονομίας της Ελλάδας η οποία ήταν βεβαρημένη με ένα τεράστιο χρέος από εξωτερικά δάνεια και από δεκάδες χιλιάδες πρόσφυγες οι οποίοι έπρεπε να συντηρηθούν. Ακόμα, η εμπόλεμη κατάσταση απορροφούσε το 70% του εθνικού εισοδήματος. Το Φεβρουάριο του 1828 ο Καποδίστριας ιδρύει την πρώτη Χρηματιστική Τράπεζα όπου εξασφάλισε την κινητοποίηση των εσωτερικών και εξωτερικών κεφαλαίων η οποία επέφερε θετικά αποτελέσματα για την τότε οικονομία. Επίσης, δόθηκε η δυνατότητα ίδρυσης του πρώτου Εθνικού Νομισματοκοπείου τον Ιούλιο του 1828 στην Αίγινα για την έκδοση του πρώτου εθνικού νομίσματος ονόματι «αργυρός φοίνικας» το οποίο καταργείσαι την ποικιλία νομισμάτων που κυκλοφορούσε στην Ελλάδα. Για τον έλεγχο της διαχείρισης του δημοσίου χρέους ο Καποδίστριας προχώρησε στην οργάνωση κρατικών υπηρεσιών, δημιούργησε καταστάσεις για την ακριβή καταβολή μισθών στα στρατιωτικά τμήματα, τροποποίησε τα συστήματα προμηθειών του Δημοσίου και του εξοπλισμού των πλοίων. Επιπλέον ζήτησε οικονομική βοήθεια από τους Έλληνες του εξωτερικού για την ενίσχυση της χώρας και σύναψε δάνεια για την ενίσχυση των γεωργών και ακτημόνων.¹⁰ Η λήψη των παραπάνω μέτρων από τον Ι. Καποδίστρια απέδωσε την ορθή λειτουργία του κράτους, τα έσοδα αυξήθηκαν και αξιοποιήθηκε ο εθνικός πλούτος.

Πολύ αργότερα, μετά τον Β παγκόσμιο πόλεμο η Ελλάδα ήταν μια ολοσχερώς κατεστραμμένη χώρα χωρίς υποδομές και κεφάλαια. Κάτω από αυτές τις συνθήκες εφαρμόστηκε το «Σχέδιο Μάρσαλ» (Μάρτιος 1947), πρόκειται για επενδύσεις στη χώρα από κεφάλαια των ΗΠΑ οι οποίες άρχισαν να αποδίδουν τρία χρόνια μετά αυξάνοντας την παραγωγή και μειώνοντας το έλλειμμα και τον πληθωρισμό.

---

¹⁰<http://www.kapodistriasis.info/oikonomia>

Το 1950 ο Μαρκεζίνη ακολούθησε μια φιλελεύθερη οικονομική πολιτική απελευθερώνοντας το διεθνές εμπόριο και την ελληνική οικονομία να ανακάμπτει τάχιστα. Μετά το 1953 οι Έλληνες άρχισαν να αποταμιεύουν δραχμές αντί χρυσού γεγονός που συνέβαλε στη μείωση του πληθωρισμού.

Στη δεκαετία 1950-1960 η Ελλάδα είχε οδηγηθεί σε ένα συγκλονιστικό αποτέλεσμα. Το 1962 με πρωθυπουργό τον Κωνσταντίνο Καραμανλή υπογράφηκε η τελωνειακή ένωση με την Ευρωπαϊκή κοινότητα με την οποία η Ελλάδα γνώρισε ταχύτατη ανάπτυξη.

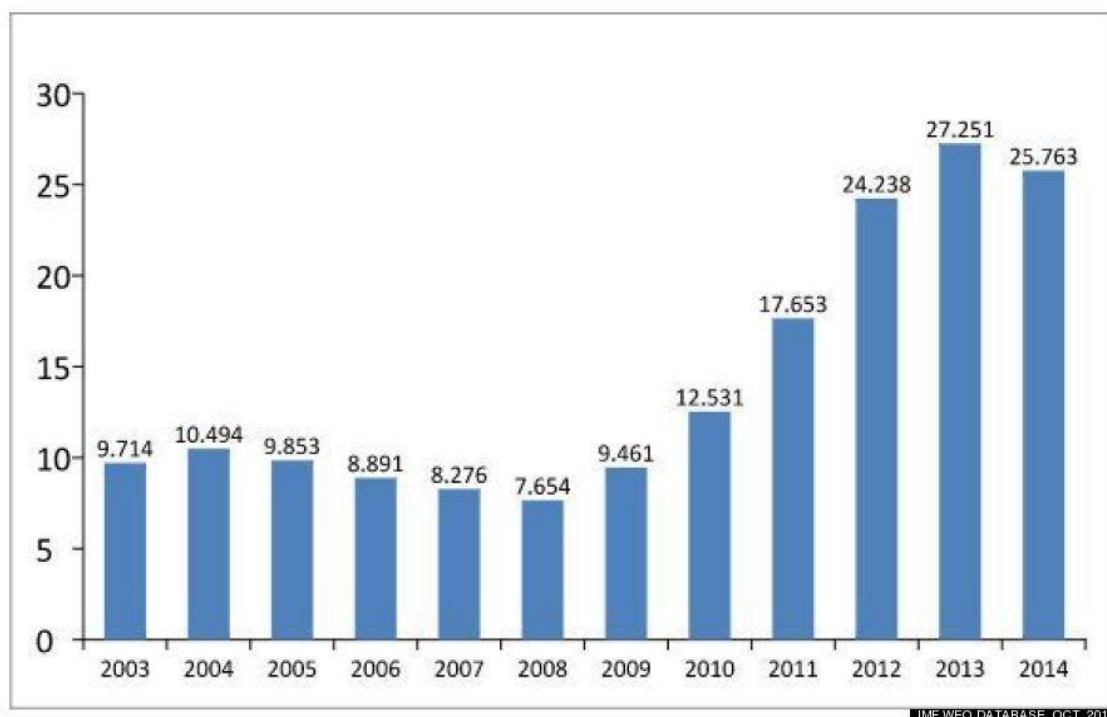
Κατά την περίοδο δικτατορίας ο πληθωρισμός και το δημόσιο χρέος αυξήθηκαν σημαντικά με αποτέλεσμα τη μεταπολιτευτική περίοδο (1974-1990) η οικονομία να βρίσκεται στάσιμη. Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής ακολουθεί μια σφιχτή οικονομική πολιτική χωρίς παροχές όπου μείωσε ελάχιστα τον πληθωρισμό. Για τα επόμενα δέκα χρόνια η οικονομία της χώρας βρίσκεται μπροστά σε αδιέξοδα. Την κυβέρνηση αναλαμβάνει ο Ανδρέας Παπανδρέου και στο τέλος του 1982 αφού έχουν δημιουργηθεί «προβληματικοί οργανισμοί» που κόστισαν στο κράτος, ο πληθωρισμός και το δημόσιο χρέος αυξάνονται, κρατικές δαπάνες δεν υπάρχουν καθώς και αναπτυξιακό όραμα.

Για τις επόμενες δεκαετίες (1990-2010) οι οικονομικές πολιτικές για την ανόρθωση της οικονομίας αποδείχτηκαν ανεπαρκής, με αποτέλεσμα τη σημερινή παραμονή της χώρας σε κατάσταση κρίσης και ύφεσης. Η σημερινή εφαρμοζόμενη οικονομική πολιτική αναλύεται παρακάτω.

1.7 Ποσοστά ανεργίας στην Ελλάδα 2008-2014

Με την εμφάνιση της οικονομικής ύφεσης στη χώρα, το ποσοστό ανεργίας κλιμακωτά άρχισε να αυξάνεται και να κορυφώνεται το έτος 2013, όπως φαίνεται από το παρακάτω διάγραμμα, προφανώς ως άμεσο αποτέλεσμα της συρρίκνωσης της εγχώριας οικονομίας.

Διάγραμμα 1.1: Ανεργία ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού¹¹

Όπως αναφέρεται στο δημοσίευμα, κατά τη διάρκεια των ετών 2009 μέχρι 2013 ο αριθμός των ανέργων έφτασε περίπου 900.000, ενώ το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε από το 8% του 2008 σε 27,3% μόλις σε ένα έτος! (Άρθρο: «Οι 8 δείκτες της κρίσης: η ελληνική οικονομία από το Κώστα Καραμανλή έως τον Αντώνη Σαμαρά», Ιωακείμογλου, 25/1/2015).¹²

Το 2014 ο αριθμός των ανέργων εμφανίζεται ελάχιστα μειωμένος 25,8%¹³ το Νοέμβριο του 2014 σύμφωνα με τα στοιχεία της EUROSTAT που σε αριθμούς ανταποκρίνεται στα 1,23 εκατομμύρια ανέργους. Αυτό οφείλεται εν μέρει στην μείωση του μετρημένου με επίσημα στοιχεία εργατικού δυναμικού, τη στιγμή που το σύνολο των 28 ευρωπαϊκών κρατών παρουσίασε μείωση της ανεργίας κατά 0,1%. Να σημειωθεί ότι τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση καταγράφονται στην Ελλάδα (25,8% το Νοέμβριο), στην Ισπανία (23,4%) και

¹¹http://www.huffingtonpost.gr/2015/01/22/deiktes-krishs_n_6518818.html

¹²http://www.huffingtonpost.gr/2015/01/22/deiktes-krishs_n_6518818.html

¹³<http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=681685>

στην Κύπρο (16,1%) για το Νοέμβριο του 2014. (Άρθρο: «EUROSTAT: σταθερή στο 28,5% η ανεργία στην Ελλάδα», 2/3/2015)¹³

1.8 Ποσοστά ανεργίας πρώην μισθωτών

Οι διαρθρωτικές αλλαγές αλλά και το υψηλό ποσοστό ανεργίας ήταν τα αίτια για ακόμη μια σημαντική επίπτωση στην ελληνική οικονομία, αυτής της μείωσης του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ)¹⁴ κατά 25,6% από το 2008 μέχρι το 2014. Ως ΑΕΠ ονομάζεται το σύνολο των παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών μιας χώρας, το οποίο όμως έχει μετατραπεί και εκφράζεται σε χρηματικές μονάδες, που είναι πιο κατανοητό μέγεθος. Για να γίνει αυτό κατανοητό, θα πρέπει να τονιστεί σε αυτό το σημείο ότι η μείωση της παραγωγής λόγω της τεράστιας αύξησης της ανεργίας που οδήγησε στα λιγότερα «εργατικά χέρια» για τις επιχειρήσεις, στέρησε από το εισόδημα της ελληνικής οικονομίας 40,5 δις ευρώ.

Κατά τη διάρκεια της οικονομικής και ανθρωπιστικής κρίσης δηλαδή την περίοδο 2008 με 2014, η ανεργία των πρώην μισθωτών στην Ελλάδα αποτελεί κατά μέσο όρο το 59,7% της συνολικής ανεργίας, ενώ η τελευταία κατά την ίδια περίοδο αυξήθηκε 3,2 φορές. Σε χρηματικές μονάδες οι μισθοί των ανέργων πρώην μισθωτών αγγίζουν το 40,7 δις. ευρώ.

Τα ποσοστά των θέσεων εργασίας που χάθηκαν διαμορφώνονται στα 67% του τριτογενή τομέα, 30% στο δευτερογενή και 3% στον πρωτογενή τομέα της οικονομίας. Λαμβάνοντας υπόψη μόνο τα ποσοστά ανεργίας των πρώην μισθωτών, διαπιστώνεται ότι η ελληνική οικονομία υπέστη κάποιες επιπλέον συνέπειες όπως:

- Τη μείωση της ζήτησης για εγχώριος παραγόμενα προϊόντα.
- Τη μείωση της ζήτησης για εισαγωγές για την κατανάλωση των νοικοκυριών.
- Τη μείωση της ζήτησης για εισαγωγές ενδιάμεσων προϊόντων και υπηρεσιών.

---

¹⁴Κατσέλη Λ, Μαγουλά Χ. (2002), «Μακροοικονομική ανάλυση και Ελληνική οικονομία», εκδ Τυπωθήτω, Αθήνα (σελ.59-60)

Αξίζει να σημειωθεί ότι η αύξηση της ανεργίας, δεν επηρέασε μόνο την εγχώρια παραγωγή αλλά και τους εμπορικούς εταίρους της Ελλάδας, δηλαδή πλήγησαν τόσο ο κλάδος της παραγωγής όσο και αυτός της εμπορίας. (Άρθρο: «Η ανεργία βασικός παράγοντας για τη μείωση του ελληνικού ΑΕΠ», τομέας Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών και Δικαίου του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου,6/3/2015)¹⁵

1.9 Η απασχόληση σήμερα

Όπως γίνεται κατανοητό, οι οικονομικές συνθήκες που κυριαρχούν από το 2008 και μετά στη χώρα έχουν άμεση επίπτωση στον τομέα της απασχόλησης σήμερα. Ο αριθμός απασχολούμενων στην Ελλάδα τόσο ως ποσοστό επί του γενικού πληθυσμού όσο και ως ποσοστό στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό είναι ο χαμηλότερος των τελευταίων δεκαετιών, γεγονός που προφανώς εξηγείται από την οικονομική ύφεση που έχει επέλθει στη χώρα τα τελευταία χρόνια.

Διάγραμμα 1.2: Ετήσιες διαφορές στον αριθμό απασχολούμενων και το εργατικό δυναμικό (2008-2014, στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ).

---

¹⁵ www.matrix24.gr/2015/03/anergia

Αρχικά θα πρέπει να σημειωθεί ότι όπως φαίνεται και στο παραπάνω διάγραμμα, όλες οι ετήσιες διαφορές που αφορούν τον αριθμό των απασχολούμενων και το εργατικό δυναμικό είναι αρνητικές, που αυτό σημαίνει ότι χρόνο με το χρόνο μειώνονται καθώς η οικονομική ύφεση εντείνεται.

Συγκεκριμένα, υπάρχει συνεχόμενη πτώση στην ετήσια διαφορά στον αριθμό των ατόμων που απασχολούνται, η οποία διογκώνεται σημαντικά το 2014. Όπως αναφέρει το εν λόγω δημοσίευμα πρόκειται για ποσοστά κάτω των 52% όσον αφορά επί του γενικού πληθυσμού. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι από το 2008 μέχρι το 2014 το εργατικό δυναμικό της χώρας μειώθηκε κατά 120.000 άτομα, ποσοστό 2,5% ενώ οι απασχολούμενοι μειώθηκαν κατά 1.050.000, ποσοστό 22,9%, στοιχεία που δημοσιεύονται επίσης στο ίδιο άρθρο. (Άρθρο: «ΕΛΣΤΑΤ Β' τρίμηνο 2014: Η απασχόληση στο μεταπολεμικό ναδίρ», 20/9/2014)¹⁶

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον σε επίπεδο εξέτασης και ανάλυσης είναι η απασχόληση που βρίσκουν οι γυναίκες και οι μετανάστες στην Ελλάδα, η οποία και θα αναλυθεί παρακάτω.

¹⁶<http://gnathologio.gr/?p=7520>

1.10 Τα χαρακτηριστικά της απασχόλησης και των απασχολουμένων

Τα χαρακτηριστικά της απασχόλησης και των απασχολουμένων είναι τα στοιχεία τα οποία της δίνουν μια δομή για να διαμορφώνουν το κεφάλαιο αυτό που ονομάζεται απασχόληση μια χώρας και διαφοροποιείται ανάλογα την περιοχή και την χώρα. Για παράδειγμα στην Κρήτη η απασχόληση είναι εποχιακή λόγω του τουρισμού της.

Η Ελλάδα δεν είναι μια χώρα που διαθέτει βαριά βιομηχανία για αυτό τον λόγο η οικονομία της βασίζεται στην γεωργία τον τουρισμό και την ναυτιλία. Η πλειοψηφία του εργατικού δυναμικού της χώρας απασχολείται:

- Πρωτογενής τομέας : Γεωργία κτηνοτροφία και αλιεία
- Δευτερογενής τομέας : Βιομηχανία και κατασκευές
- Τριτογενής τομέας : Εμπόριο και υπηρεσίες

Ένα βασικό χαρακτηριστικό της απασχόλησης στην Ελλάδα είναι αυτοαπασχόληση της οποίας το ποσοστό αναρχείται στο 21,2% του ενεργού πληθυσμού. Ένα επιπλέον χαρακτηριστικό της απασχόλησης είναι ο μεγάλος αριθμός δημοσίων υπάλληλων ο οποίος κατέχει την πρωτιά στην Ευρώπη. Ο υπέρογκος αριθμός των δημοσίων υπάλληλων αποτελεί πολύ μεγάλη δαπάνη για τον κρατικό προϋπολογισμό.(Άρθρο «ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Σχέδιο έκθεσης επιτροπής και του συμβουλίου για την απασχόληση», 28/11/2014)¹⁷

1.11 Γυναικεία απασχόληση και ανεργία

Με τον όρο γυναικεία απασχόληση ονομάζεται το ποσοστό απασχόλησης στην εργασία που έχει καλυφθεί από γυναίκες. Όπως κάθε κράτος, έτσι και στην Ελλάδα, υπάρχουν διάφορα προγράμματα απασχόλησης που δίνουν είτε κίνητρα στις επιχειρήσεις να προσλάβουν γυναίκες και να τονώσουν το γυναικείο φύλο στο

---

¹⁷http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2015/jer2015_el.pdf

χώρο της απασχόλησης είτε να δώσουν χρηματική βοήθεια σε αυτές για να ξεκινήσουν μια δική τους επιχείρηση¹⁸.

Σε γενικές γραμμές αυτό που έχει παρατηρηθεί διαχρονικά στη χώρα μας είναι η ύπαρξη μεγαλύτερου ποσοστού ανεργίας στο γυναικείο φύλο από ότι στο αντρικό, μιας και οι επιχειρήσεις προτιμούν εργατικό προσωπικό που να είναι πιο δυνατό στις χειρωνακτικές εργασίες και ενδεχομένως να μην εμπλέκεται με θέματα εγκυμοσύνης και μητρότητας.

Πίνακας 1.1 Ποσοστά ανεργίας κατά φύλο: Απρίλιος 2009 – 2014¹⁹

Φύλο	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Άρρενες	6,6	9,3	13,7	20,7	24,4	24,6
Θήλεις	12,9	15,4	20,1	26,8	31,5	30,7
Σύνολο	9,2	11,9	16,4	23,3	27,5	27,3

Όπως αποδεικνύεται στον παρακάτω πίνακα, η γυναικεία ανεργία είναι πάντα υψηλότερη από την αντρική για το μήνα Απρίλιο 2009 έως 2014, όπως δημοσιεύει η έρευνα της ΕΛΣΤΑΤ. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι η ανεργία στο γυναικείο φύλο διατηρεί πάντα διψήφιο αριθμό και όσο εντείνεται λόγω της οικονομικής κρίσης, αυτή αυξάνεται. Συνεπώς, η οικονομική ύφεση επηρέασε και το γυναικείο εργατικό δυναμικό με αποτέλεσμα το 30,7% των γυναικών σήμερα, να παραμένουν εκτός της αγοράς εργασίας, πρόκειται για ποσοστό σχεδόν τριπλάσιο από αυτό του 2009 στο ξεκίνημα της οικονομικής κρίσης.(Δελτίο τύπου ΕΛΣΤΑΤ: «Έρευνα εργατικού δυναμικού», Απρίλιος 2014²⁰)

Για την ανάλυση περαιτέρω της γυναικείας ανεργίας θα πρέπει να εξεταστεί το κριτήριο της ηλικίας, δηλαδή κατά πόσο η ηλικία στις γυναίκες είναι ενδεικτικός παράγοντας για την αύξηση ή μείωση της ανεργίας και κατ' επέκταση πόσο

¹⁸http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/H_ελληνική_αγορά_εργασίας.

¹⁹ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα εργατικού δυναμικού: Απρίλιος 2014

²⁰<http://www.tovima.gr/files/1/2014/07/10/anergia.pdf>

επιηρεάζει την απασχόληση. Αυτό που θα πρέπει να σημειωθεί πριν από οποιαδήποτε ανάλυση δεδομένων είναι ότι όσο πιο νέο και άπειρο είναι ένα άτομο, βρίσκει δυσκολότερα εργασία λόγω της έλλειψης πείρας και γνώσεων, γεγονός που αυξάνει τα επίπεδα ανεργίας και για τα δύο φύλα. Από την άλλη πλευρά, όσο μεγαλύτερα σε ηλικία είναι τα άτομα και πλησιάζουν τη συνταξιοδότηση, τόσο μειώνεται το ποσοστό ανεργίας, καθώς είτε αυτά δεν επιθυμούν να εργαστούν αφού πλησιάζουν τη συνταξιοδότηση είτε δεν μπορούν να εργαστούν λόγω σωματικών και υγιεινών προβλημάτων. Σε κάθε περίπτωση, τα ηλικιακά άκρα που αφορούν είτε τους πολύ νέους είτε τους γηραιότερους αναλογικά αυξάνουν και τα ποσοστά ανεργίας.

Πίνακας 1.2: Ανεργία (%), κατά φύλο και ομάδες ηλικιών

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα εργατικού δυναμικού: Ατρίμηνο 2014)²¹

---

²¹http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/PressReleases/A0101_SJO01_DT_QQ_01_2014_01_F_GR.pdf

Α' ΤΡΙΜΗΝΟ						
Έτη	2013			2014		
Ηλικία	Άρρενες	Θήλεις	Σύνολο	Άρρενες	Θήλεις	Σύνολο
Σύνολο	24,9	31,1	27,6	25,0	31,4	27,8
15-24	55,1	66,1	60,0	52,6	61,5	56,7
25-29	39,3	43,2	41,1	40,7	44,2	42,4
30-44	22,8	30,2	26,1	23,4	30,8	26,7
45-64	18,3	21,5	19,6	18,5	22,7	20,3
65+	8,3	5,1	7,4	14,4	7,9	12,6

Όπως ήταν αναμενόμενο με βάση τα δημοσιεύματα της ΕΛΣΤΑΤ ότι το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας των γυναικών παρουσιάζεται στην ηλικιακή κλίμακα 15-24 ετών που φτάνει το 61,5%, το α' τρίμηνο του 2014, όπως παρουσιάζεται στον παραπάνω πίνακα. Οι ηλικίες από 45 ετών έως 64 είναι οι πιο παραγωγικές, γεγονός που μειώνει τα ποσοστά ανεργίας, καθώς οι γυναίκες έχουν απελευθερωθεί σημαντικά από δεσμεύσεις της προσωπικής τους ζωής, όπως είναι η ανατροφή των παιδιών, και αφιερώνουν περισσότερο χρόνο στην εργασία τους.

Άλλοι παράγοντες που κρίνουν και επηρεάζουν την ανεργία στα δύο φύλα σχετίζονται με το επίπεδο μόρφωσης, εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης.

Πίνακας 1.3: Ανεργία σε ποσοστό κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης

(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα εργατικού δυναμικού: Α' τρίμηνο 2014)²²

Α' ΤΡΙΜΗΝΟ (σε ποσοστά)						
Έτη	2013			2014		
Επίπεδο εκπαίδευσης	Άρρενες	Θήλεις	Σύνολο	Άρρενες	Θήλεις	Σύνολο
Σύνολο	24,9	31,1	27,6	25,0	31,4	27,8
Διδακτορικό ή μεταπτυχιακό	13,6	18,3	15,6	15,6	14,9	15,3
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	14,7	20,7	17,8	16,1	21,0	18,7
Πτυχίο Ανώτερης Τεχνολογικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης	23,8	36,3	30,0	23,8	35,0	29,2
Απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης	26,3	35,7	30,1	26,8	37,2	31,1
Απολυτήριο Τριτάξιας Μέσης Εκπαίδευσης	31,6	37,4	33,7	31,5	36,0	33,1
Απολυτήριο Δημοτικού	28,6	26,8	27,9	27,0	28,6	27,6
Μερικές τάξεις Δημοτικού	37,8	20,2	32,2	35,7	62,9	45,0
Δεν πήγε καθόλου σχολείο	39,2	47,7	43,1	34,4	45,4	38,4

Αρχικά αυτό που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον στον παραπάνω πίνακα, είναι ότι τα ποσοστά ανεργίας ανάμεσα στα δύο φύλα είναι ίδια και για τα δύο έτη 2013 και 2014, για το χρονικό διάστημα που εξετάζεται, με το ποσοστό ανεργίας των γυναικών να εξακολουθεί να είναι αυξημένο συγκριτικά με αυτό των αντρών και με κριτήριο το μορφωτικό επίπεδο των εργαζομένων. Σύμφωνα με την τελευταία έρευνα της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής για το πρώτο τρίμηνο του 2014,

²²http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/PressReleases/A0101_SJO01_DT_QQ_01_2014_01_F_GR.pdf

όσο πιο υψηλό είναι το επίπεδο μόρφωσης και στα δύο φύλα, τότε τόσο περισσότερο μειώνεται το ποσοστό ανεργίας, φθάνοντας για τις γυναίκες το 14,9% το 2014, ποσοστό που είναι μικρότερο από το αντίστοιχο των αντρών.²³ Από την άλλη πλευρά, όσο μειώνεται το επίπεδο γνώσεων και η στοιχειώδη εκπαίδευση, τόσο πιο δύσκολα βρίσκουν δουλειά τα άτομα, καθώς δεν διαθέτουν τις γνώσεις για να ανταποκριθούν στις προκλήσεις της εργασίας, με τα ποσοστά ανεργίας των ατόμων που δεν πήγαν καθόλου σχολείο να είναι εξαιρετικά υψηλά και αυτά των γυναικών να φθάνουν το 45,4% το 2014.

1.12 Αύξηση μεταναστών

Η εύκολη προσβασιμότητα λόγω της γεωγραφικής θέσης της Ελλάδας, οι ραγδαίες οικονομικές αλλαγές και η απόρριψη των χαμηλών αμοιβών από τους Έλληνες ήταν τα αίτια για την αύξηση των παράνομων μεταναστών στη χώρα. Ο παράγοντας αυτός λοιπόν θα πρέπει να συνεκτιμηθεί όσον αφορά την αξιολόγηση και κριτική της απασχόληση στη χώρα μας και μάλιστα σε περιόδους ύφεσης όπως διανύουμε, καθώς ο αριθμός των ανέργων συμπεριλαμβανομένου και των μεταναστών αυξάνεται σημαντικά και επισήμως δεν είναι καταγεγραμμένος. Εάν σε αυτό συμπεριληφθεί και το γεγονός ότι οι μετανάστες έχουν περισσότερο ανάγκη την εργασία για βιοποριστικούς λόγους συγκριτικά με τους Έλληνες, αυτό συνεπάγεται ότι διατίθενται να δουλεύουν για χαμηλότερο ημερομίσθιο από τις επίσημες συμβάσεις και να προτιμούνται από τους εργοδότες έναντι των Ελλήνων²³.

Πιο συγκεκριμένα, η σταδιακή ανάπτυξη των τομέων του τουρισμού, της γεωργίας και των κατασκευών απαίτησε τη ζήτηση για εργατικό δυναμικό κυρίως όσον αφορά χειρωνακτικές εργασίες, ανεξάρτητα αν υπόκεινται στις διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας, επεκτείνοντας με αυτό τον τρόπο το εύρος της παραοικονομίας. Οι μετανάστες προτιμώνται σε τομείς της ελληνικής οικονομίας

---

²³<http://www.indeepanalysis.gr/?q=makrooikonomia%E2%80%8E/oi-epiptwseis-ths-metanasteyshtis-agores-ergasias-empeiria-apo-thn-ee-27>

που παρουσιάζουν εποχιακή ζήτηση όπως ο τουρισμός, γεγονός που επηρεάζει και αλλάζει σημαντικά το ποσοστό ανεργίας στη χώρα, χωρίς όμως αυτό να μπορεί να προσδιοριστεί επισήμως από τη στιγμή που δεν υπάρχουν καταγεγραμμένα στοιχεία.

Η αύξηση των παράνομων μεταναστών στην Ελλάδα συνέβαλε στη μείωση του αριθμού θέσεων εργασίας σε διάφορους τομείς αλλά ταυτόχρονα και στη μείωση των εσόδων του Κράτους από την απώλεια εργοδοτικών εισφορών που θα μπορούσαν να δαπανηθούν για την ανάπτυξη διάφορων τομέων. Συνεπώς, οι μετανάστες όχι μόνο έχουν μειώσει τον αριθμό των παρεχόμενων θέσεων εργασίας για τους Έλληνες, κυρίως όσον αφορά εργασίες που επιζητούν εργάτες, όσο και ότι έχουν επιφέρει σημαντικές απώλειες στο Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων από τη «μαύρη απασχόληση», που σημαίνει ότι οι μετανάστες προσλαμβάνονται χωρίς να ασφαλίζονται.

Σήμερα, σύμφωνα με εκτιμήσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στην Ελλάδα παρουσιάζεται αύξηση 223,22% των παράνομων μεταναστών. Η Ελληνική Στατιστική Αρχή με δημοσιεύσεις της αναφέρει ότι 78.420 μετανάστες με ξένη υπηκοότητα εγκαταστάθηκαν στη χώρα που αποτελούν ποσοστό 31% ατόμων ηλικίας 20-29 ετών, 22,8% μετανάστες ηλικίας 30-39 ετών και έφηβοι με ποσοστό 18%. Συνολικό ποσοστό 39,9% των μεταναστών δήλωσε ότι εγκαταστάθηκε στην Ελλάδα για εργασία, με επίκεντρο κυρίως τις μεγαλουπόλεις όπου υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα για εύρεση μιας οποιαδήποτε εργασίας. (Άρθρο: «ΕΛΣΤΑΤ: στα 2 εκ οι μετανάστες που εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα», 8/9/2014)²⁴

Να σημειωθεί ότι το ίδιο άρθρο αναφέρει πως τα υψηλότερα αντίστοιχα ποσοστά καταγράφονται σε Λουξεμβούργο (34,9%) και Κύπρο (27,4%), Ιρλανδία (17,8%), Πορτογαλία (17,4%) και Βρετανία (12,6%), γεγονός που αποδεικνύει ότι η εισροή μεταναστών σε μια χώρα είναι παγκόσμιο φαινόμενο και έχει σημαντικές προεκτάσεις για το χώρο της απασχόλησης και κατ' επέκταση της ανεργίας.

---

²⁴<http://www.spirospero.gr/index.php/koinonia/119790-elstat-sta-2-ek-oi-metanastes-pou-egkatastathikan-stin-ellada>

Σε αυτά τα πλαίσια, πρόταση της Ύπατης Αρμοστίας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για την άμεση επίλυση του προβλήματος της εισόδου μεγάλου κύματος μεταναστών στην Ελλάδα είναι ο καταμερισμός ευθυνών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η συνεργασία κοινωνικών φορέων με τους πολίτες και η ενίσχυση του Λιμενικού Σώματος και της Υπηρεσίας Ασύλου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 Οικονομική και Νομισματική πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση²⁵ (ΟΝΕ) αποτελεί την τελευταία ενέργεια συσπείρωσης που αφορά την ολοκλήρωση της συνεργασίας, σύμπνοιας και ομοιογένειας των ευρύτερων οικονομιών που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Περιλαμβάνει το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών - μελών, των δημοσιονομικών πολιτικών και την ενιαία νομισματική πολιτική, η οποία επιτυγχάνεται με την αποδοχή του κοινού νομίσματος, του ευρώ.

Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να βρουν κοινές γραμμές συνεργασίας και ομοφωνίας σε θέματα οικονομικά και νομισματικά, που προφανώς έχουν προεκτάσεις σε κοινωνικό και εθνικό επίπεδο για καθένα από αυτά.

Σήμερα, από τα 28 κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης το κοινό νόμισμα έχουν αποδεχθεί τα 19 τα οποία αποτελούν την Ευρωζώνη²⁶. Εξαιρέση αποτελούν οι χώρες Δανία και Ηνωμένο Βασίλειο όπου με ρήτρα συμφώνησαν τη μη ένταξη τους στο κοινό νόμισμα. Όσον αφορά τα νεότερα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η Σουηδία, δεν πληρούν ακόμα τις προϋποθέσεις για την ένταξη τους στο κοινό νόμισμα. Τις προϋποθέσεις προβλέπει η Συνθήκη του Μάαστριχτ και απαριθμούνται σε τέσσερις:

- α) Οι ισοτιμίες του νομίσματος πρέπει να παραμείνουν μέσα στη ζώνη που ορίζει ο Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών για δυο τουλάχιστον χρόνια.
- β) Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια δεν μπορούν να ξεπερνούν κατά δυο ποσοστιαίες μονάδες τα επιτόκια των τριών πιο αποδοτικών κρατών - μελών.
- γ) Ο πληθωρισμός πρέπει να είναι κάτω από μια τιμή αναφοράς μέσα σε τρία (3) χρόνια οι τιμές δεν πρέπει να ξεπερνούν κατά περισσότερο από 1,5 % τις αντίστοιχες του πιο αποδοτικού μέλους.
- δ) Το δημόσιο χρέος πρέπει να είναι μικρότερο από το 60% του ΑΕΠ (ή να βαίνει προς αυτόν το στόχο) και τα ελλείμματα του προϋπολογισμού μικρότερο από 3%.

---

²⁵http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/index_el.htm

Σκοπός της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης είναι η εδραίωση των εμπορικών συνεργασιών των επιχειρήσεων που ανήκουν στις εν λόγω οικονομίες. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η συνεργασία οδηγεί στη θεμελίωση μιας κοινής και ενιαίας αγοράς προϊόντων και υπηρεσιών, στην απαλοιφή των συναλλαγματικών διαφορών για την διεκπεραίωση των μεταξύ τους συναλλαγών, που πλέον θα είναι σε κοινό νόμισμα και πιο εύκολα πραγματοποιήσιμες, καθώς δεν θα υπάρχει έλεγχος στα σύνορα των «συνεταίρων» κρατών. Προφανώς, όλα τα μέτρα σε αυτή την κατεύθυνση οδηγούν στη δημιουργία μιας κοινής σχετικά οικονομίας, όπου οι επιχειρήσεις που την απαριθμούν, ανεξαρτήτως εθνικότητας, θα προτιμούν να συνεργάζονται μεταξύ τους από ότι με τις υπόλοιπες χώρες σε παγκόσμιο επίπεδο, διευκολύνοντας σε κάθε επίπεδο τις εμπορικές συναλλαγές.

Προφανώς όλα τα παραπάνω οδήγησαν και σε μια ενιαία πολιτική που αφορά την απασχόληση ανά χώρα και τη διαχείριση της ανεργίας, με τα κράτη – μέλη να αλληλοϋποστηρίζονται οικονομικά μέσω προγραμμάτων που θα υποστηρίξουν την εργασία στις λιγότερο ανεπτυγμένες οικονομίες και θα αντιμετωπίσουν την ανεργία σε ευρωπαϊκό επίπεδο, λαμβάνοντας κοινά μέτρα και πολιτικές.

2.2 Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα κ η Οικονομική Νομισματική Ένωση²⁷

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 φάνταζε η ιδέα για την επίτευξη της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης από τα πρώτα μέλη που συντέλεσαν την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η έλλειψη εμπειρίας και προετοιμασίας όμως δεν την κατέστησαν εφικτή.

Ιστορικά, η Οικονομική και Νομισματική Ένωση θεμελιώθηκε με την Συνθήκη του Μάαστριχτ της Ολλανδίας το Δεκέμβριο του 1991. Λίγο αργότερα στις 7 Φεβρουαρίου 1992 η συνθήκη του Μάαστριχτ υπεγράφη και η έναρξη της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης γίνεται πραγματικότητα. Ταυτόχρονα, η Ευρωπαϊκή Ένωση θεμελιώνεται σαν θεσμός και υλοποιείται σταδιακά σε τρία

---

²⁷Π.Γ. ΕΥΘΥΜΟΓΛΟΥ-Α.Α.ΜΠΑΛΛΑ (2008) “ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ & ΑΓΟΡΕΣ” ΑΘΗΝΑ 2008 ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΠΕΝΟΥ (ΣΕΛ 51-56)

στάδια.

Το πρώτο στάδιο διήρκησε από την 1 Ιουλίου 1990 ως και την 31 Δεκεμβρίου 1993 όπου ορίστηκε η ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων ανάμεσα στα κράτη - μέλη , η ενίσχυση του συντονισμού των οικονομικών πολιτικών και η συνεργασία των κεντρικών τραπεζών.

Σε αυτά τα πλαίσια πραγματοποιήθηκε η έναρξη του δεύτερου σταδίου από την 1 Ιανουαρίου 1994 έως και την 31 Δεκεμβρίου 1998 στην οποία έγινε η σύγκλιση των οικονομικών και νομισματικών πολιτικών των κρατών - μελών και η ανακήρυξη ίδρυσης του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος καθώς και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Η 1 Ιανουαρίου 1999 ήταν η αφετηρία για το τελικό στάδιο υλοποίησης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης με τον καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών και την επίσημη εισαγωγή- έκδοση του ευρώ στις αγορές. Η κυκλοφορία του ευρώ σε φυσική μορφή ξεκίνησε την 1^η Ιανουαρίου του 2002. Δόθηκε μια παράταση προσαρμογής των πολιτών στο ευρώ παράλληλα με τα προυπάρχοντα εθνικά νομίσματα τα οποία έπαψαν να χρησιμοποιούνται στις συναλλαγές την 28^η Φεβρουάριου 2002.

2.3 Πλεονεκτήματα της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης²⁸

Η δημιουργία μιας κοινής αγοράς για το εμπόριο βοήθησε στην ανάπτυξη και στην αποδοτικότερη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς η οποία θα έχει ως αντίκτυπο τις καλύτερες αποδόσεις για την ευρωπαϊκή οικονομία σε γενικό επίπεδο. Όσο εντείνονται οι συναλλαγές, βελτιώνεται και δυναμώνεται η οικονομία κάθε χώρας με αποτέλεσμα τη δημιουργία περισσότερων θέσεων εργασίας, που είναι και το βασικό ζητούμενο για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση σε πρώτο πλάνο.

Το ενιαίο νόμισμα διευκόλυνε αισθητά όλα τα επίπεδα μιας οικονομίας όσον αφορά ιδιώτες, επιχειρήσεις και δημόσιες αρχές, δίνοντας περισσότερες επιλογές και σταθερές τιμές στους καταναλωτές. Προσέφερε μεγαλύτερη ασφάλεια και

---

²⁸ www.europa.eu.gr

περισσότερες ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις και τις αγορές, με αποτέλεσμα να υπάρχει μια τάση για μεγέθυνση και πραγματοποίηση επενδύσεων, που απαιτούσαν εργατικό δυναμικό για να ολοκληρωθούν αποτελεσματικά. Παράλληλα, επιτεύχθηκε οικονομική σταθερότητα σε ευρωπαϊκό επίπεδο που ομαλοποίησε την ανάπτυξη, με συνέπεια οι εργαζόμενοι να νιώθουν ασφαλείς στο εργασιακό τους περιβάλλον και τα ποσοστά των αμοιβών να είναι ικανοποιητικά στο σύνολο της απασχόλησης, ενώ ταυτόχρονα τα επίπεδα ανεργίας κινούνταν σε λογικά πλαίσια στην ευρύτερη ευρωζώνη και πάντα αναλογικά των προβλημάτων και των αντιξοοτήτων κάθε εγχώριας οικονομίας.

Ένα ακόμη πλεονέκτημα της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, κυρίως με την παρουσία του ευρώ, είναι ότι κατέστησε ισχυρότερη την παρουσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην παγκόσμια Οικονομία. Αυτό σημαίνει ότι η οικονομία στη ευρωζώνη μπορεί να συγκριθεί και να ανταγωνιστεί με άλλες οικονομίες παγκοσμίως, όπως η αμερικάνικη ή η ιαπωνική, γεγονός που αποτελεί έναν ακόμη λόγο να προσελκύσει μετανάστες για εύρεση εργασίας σε οικονομίες που προσφέρουν συνεχώς θέσεις εργασίας και επαγγελματικές ευκαιρίες.

Σε αυτή τη λογική, τα πλεονεκτήματα που προσέφερε η Οικονομική και Νομισματική Ένωση σε κάθε κράτος και αναλογικά του τομέα απασχόλησης είναι περιληπτικά:

- Ενίσχυση της οικονομικής σταθερότητας και διατήρηση του ποσοστού ανεργίας σε ικανοποιητικά και αντιμετώπισιμα επίπεδα.
- Ομαλοποίηση κάθε εγχώριας οικονομίας σε ένα ενιαίο ευρωπαϊκό επίπεδο με αποτέλεσμα να δημιουργούνται συνεχώς νέες θέσεις εργασίας και να υπάρχει εξέλιξη των εργασιακών θεμάτων όσον αφορά τη νομοθεσία και τις συνθήκες εργασίας.
- Τόνωση της εγχώριας ανάπτυξης για κάθε κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τη συμβολή και συγχρηματοδότηση προγραμμάτων που τονώνουν την απασχόληση και δίνουν την ευκαιρία σε νέους επιχειρηματίες και γυναίκες κυρίως να βρουν εργασία.

2.4 Θεσμικά όργανα της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης

Τα εκτελεστικά όργανα της Νομισματικής Ένωσης²⁹ είναι αρμόδια για την διεξαγωγή της Ευρωπαϊκής και Νομισματικής πολιτικής και για την ολοκλήρωση της εξωτερικής αγοράς με την εξάλειψη των συναλλαγματικών διακυμάνσεων, από τη στιγμή που χρησιμοποιείται στην ευρωζώνη κοινό νόμισμα.

Θεσμικά όργανα θεωρούνται η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα , το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή ,η Ευρωμάδα και το Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων, οι αρμοδιότητες των οποίων αναλύονται παρακάτω.

➤ **Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)**

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα³⁰ είναι το σημαντικότερο εκτελεστικό όργανο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και έχει ως αρμοδιότητες την εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων όλων των χωρών, τη γνωμοδότηση για όλα τα νομοσχέδια και για κάθε νομική πράξη της ένωσης , καθώς και την έγκριση κοπής νομισμάτων από τα κράτη - μέλη. Προφανώς πρόκειται για την ισχυρότερη τράπεζα από πλευράς θεσμών και κανονισμών που επιβλέπει το ρόλο και τη λειτουργία των επιμέρους τραπεζών κάθε χώρας – μέλους της Ένωσης.

Έδρα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι η Φρανκφούρτη από την ίδρυση της την 1 Ιουνίου του 1998. Η οργάνωση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας αποτελείται από το Διοικητικό Συμβούλιο, την Εκτελεστική Επιτροπή και το Γενικό Συμβούλιο.

²⁹Π.Γ. ΕΥΘΥΜΟΓΛΟΥ-Α.Α.ΜΠΑΛΛΑ (2008) "ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ & ΑΓΟΡΕΣ" ΑΘΗΝΑ 2008 ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΠΕΝΟΥ (ΣΕΛ 56-59)

³⁰Πετράκη-Κώττη Α, Γ.Χ Κώττης (2008) "Σύγχρονη Μακροοικονομική" εκδ Μπένου (σελ 314-320)

- i) Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι αρμόδιο για την νομισματική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για τις αποφάσεις που εκπληρώνει το Ευρωπαϊκό Κεντρικό Σύστημα Τραπεζών (ΕΚΣΤ), για τα επιτόκια και τα νομισματικά αποθέματα προς το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών.
- ii) Η Εκτελεστική Επιτροπή αποτελείται από έξι (6) μέλη τα οποία εκτελούν τη νομισματική πολιτική, αποφασίζει και προωθεί τις εντολές της στις Κεντρικές Τράπεζες, είναι αρμόδια για τις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και την διεκπεραίωση των εργασιών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.
- iii) Το Γενικό Συμβούλιο απαρτίζεται από τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και από τους διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών όλων των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι αρμοδιότητες του προσδιορίζονται στη συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων , στο συντονισμό της νομισματικής πολιτικής των κρατών - μελών και η ορθή λειτουργία του ευρωπαϊκού μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών.

➤ **Ευρωπαϊκό σύστημα κεντρικών τραπεζών (ΕΣΚΤ)**

Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις εθνικές τράπεζες όλων των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κύριες αρμοδιότητες του είναι:

- ✓ Η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών.
- ✓ Η χάραξη και εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- ✓ Η διαχείριση των συναλλαγματικών διαθέσιμων των κρατών – μελών.
- ✓ Η ορθή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών στην ευρωζώνη.
- ✓ Η διενέργεια συναλλάγματος.
- ✓ Η εποπτεία των αρμόδιων αρχών για την πολιτική των πιστωτικών και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Προφανώς, το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών είναι αυτό που ορίζει τη γραμμή που θα ακολουθήσουν όλες οι τράπεζες των επιμέρους χωρών σε

θέματα διαχείρισης, επάρκειας και εξασφάλισης των χρηματικών διαθεσίμων.

➤ **Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή**

Η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή απαρτίζεται από έξι (6) μέλη τα οποία διορίζονται από τα κράτη - μέλη , την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την επιτροπή. Ο ρόλος της είναι συμβουλευτικός και συστάθηκε για τον συντονισμό των πολιτικών των κρατών - μελών.

➤ **Ευρωμάδα (Eurogroup)**

Η Ευρωμάδα αποτελείται από τους υπουργούς Οικονομίας και Οικονομικών της ευρωζώνης και θεωρείται «άτυπο» εκτελεστικό όργανο. Ο ρόλος του είναι συμβουλευτικός και αφορά την ορθή λειτουργία της ευρωζώνης στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

➤ **Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων**

Στο Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων συμμετέχουν οι Υπουργοί Οικονομίας και Οικονομικών των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι αποφάσεις του αφορούν τη συναλλαγματική πολιτική απέναντι στα μη κοινοτικά νομίσματα, σύμφωνα με τη σταθερότητα των τιμών. Οι αποφάσεις εγκρίνονται μετά από ακρόαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ).

2.5 Στόχοι της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης

Ο θεσμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συνεπώς της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης έχει ως κύριο στόχο την ανάπτυξη και την προστασία της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς για την ευημερία των λαών της.

Η Νομισματική Ένωση αποσκοπεί στην οικονομική ανάπτυξη και την ενίσχυση της θέσης της Ευρώπης σε ολόκληρο τον κόσμο. Η αποτελεσματική λειτουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης είναι δυνατόν να θεμελιώσει το οικονομικό περιβάλλον τόσο στην ευρωζώνη όσο και στην ενιαία αγορά και αυτός είναι ο βασικός στόχος που όλα τα κράτη – μέλη συμφώνησαν να συνεργαστούν σε μια κοινή νομοθετική και οικονομική βάση, με αμοιβαίες κατανοήσεις και κοινή σύμπραξη. Η σταθερότητα των τιμών, η προαγωγή της οικονομικής αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών-μελών αποτελούν τους κυριότερους στόχους της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Είναι επίσης εφικτό να επαναξιολογήσει και να αλλάξει τη διαθεσιμότητα των επενδυτικών κεφαλαίων, παρέχοντας διάφορα επενδυτικά προγράμματα και κεφάλαια χρηματοδότησης, τονώνοντας με αυτό τον τρόπο την ανάπτυξη των εγχώριων οικονομιών και τη δυνατότητα χρηματοδότησης των επενδυτικών σχεδίων σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Επιπλέον, η Οικονομική και Νομισματική Ένωση στοχεύει στη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης χωρίς εσωτερικά σύνορα, τη δημιουργία μιας εσωτερικής αγοράς όπου ο ανταγωνισμός είναι ελεύθερος και ανόθευτος, προκειμένου να δημιουργηθούν οι πλέον δίκαιες και κατάλληλες συνθήκες εργασίας για κάθε Ευρωπαίο εργαζόμενο. (Άρθρο: «Η Ευρωπαϊκή Ένωση με απλά λόγια: Η οικονομική και νομισματική ένωση και το ευρώ», Νοέμβριος 2014³¹

---

³¹http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/el/economic_and_monetary_union_and_the_euro_el.pdf

2.6 Αιτιώδης σχέση ζήτησης και προσφοράς με την ανεργία και την απασχόληση

Ο προσδιορισμός της αμοιβής όπως προκύπτει από τη σωματική και πνευματική υπηρεσία που καταβάλλουν οι εργαζόμενοι είναι συνάρτηση δύο εννοιών (Κώττης 2000)³²:

↳ Του χρηματικού μισθού, που αναφέρεται σε πόσες χρηματικές μονάδες αποτιμάται η εργασία ενός υπαλλήλου σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο και,

↳ Του πραγματικού μισθού, που αντικατοπτρίζει πόσα αγαθά μπορεί να αγοράσει ο εργαζόμενος με το μισθό που αποκτά.

Όπως γίνεται κατανοητό, η έννοια του μισθού συνδέεται άμεσα με την ζήτηση προϊόντων για κατανάλωση και διαφοροποιείται ανάλογα με τη χώρα, με οικονομίες όπως η γερμανική ή η σουηδική να προσφέρουν μεγαλύτερη αμοιβή εργασίας συγκριτικά με άλλες όπως η ελληνική ή η πορτογαλική, που κοινωνικά προσφέρονται χαμηλότερες μέσες απολαβές. Προφανώς, οι αμοιβές σε μια οικονομία και μάλιστα ανά κλάδο εργασίας διαφοροποιούνται ανάλογα με την οικονομική ανάπτυξη της χώρας και τη διαθεσιμότητα ευκαιριών για απασχόληση.

Η εργασία αποτελεί έναν από τους βασικούς παραγωγικούς συντελεστές που συμμετέχουν στην παραγωγική διαδικασία αγαθών και υπηρεσιών, η ζήτηση της οποίας εξαρτάται από την παραγωγικότητα του, δηλαδή την ποσότητα εργασίας που ζητούν οι επιχειρήσεις για να παράγουν συγκεκριμένη ποσότητα προϊόντων³³. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι όσο μεγαλύτερη είναι η παραγωγικότητα της εργασίας, τόσο περισσότερη είναι η ζήτηση της εργασίας σε μια οικονομία για την παραγωγή αγαθών. Συνεπώς, με δεδομένη την προσφορά εργασίας σε μια οικονομία, δηλαδή των ατόμων που θέλουν και μπορούν να εργαστούν, οι μισθοί αυξάνονται ή μειώνονται αναλογικά, επηρεασμένοι και από μια πληθώρα άλλων παραγόντων όπως η ποιότητα εργασίας, το επίπεδο τεχνολογίας κτλ³⁴.

³²Κώττης Γ, Πετράκη – Κώττη Α. (2000), «Σύγχρονη μικροοικονομική», εκδ Ε. Μπένου, Αθήνα (σελ 523)

³³Κώττης Γ, Πετράκη – Κώττη Α. (2000), «Σύγχρονη μικροοικονομική», εκδ Ε. Μπένου, Αθήνα (σελ 260)

³⁴Κώττης Γ, Πετράκη – Κώττη Α. (2000), «Σύγχρονη μικροοικονομική», εκδ Ε. Μπένου, Αθήνα (σελ 525)

Όσον αφορά τον καθορισμό των αμοιβών, όσο περισσότερο εργάζεται ένα άτομο τόσο μεγαλύτερη θυσία κάνει από τον ελεύθερο χρόνο του, για το οποίο πρέπει να ανταμειφτεί και να είναι ικανοποιημένο, καθορίζοντας με αυτό τον τρόπο την προσφορά εργασίας που διατίθεται σε μια οικονομία. Από την άλλη πλευρά, φαινόμενα όπως η μετανάστευση, το εκπαιδευτικό επίπεδο των εργαζομένων κτλ μπορούν να μεταβάλλουν σημαντικά την προσφερόμενη εργασία και με δεδομένη τη ζήτηση εργασίας για την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών, οι αμοιβές μπορούν πάλι να κινηθούν σε χαμηλά επίπεδα.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να επισημανθεί ότι βασικός παράγοντας στην αγορά εργασίας και στον καθορισμό των αμοιβών είναι ο βαθμός ανταγωνισμού που επικρατεί στην αγορά του προϊόντος³⁵:

☞ Πλήρης ανταγωνισμός στην αγορά εργασίας θεωρείται ότι υπάρχει όταν υπάρχει μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων που ζητάει ένα ορισμένο είδος εργασίας και ταυτόχρονα ένα μεγάλο αριθμό ατόμων που την προσφέρει.

☞ Μονοψώνιο υπάρχει κυρίως σε μια μικρή γεωγραφική περιοχή, τύπου μια αστική πόλη, όταν μια μόνο επιχείρηση απασχολεί ένα μόνο είδος εργασίας.

☞ Μονοπώλιο προσφερόμενης εργασίας υπάρχει όταν ένα συγκεκριμένο είδος εργασίας οργανωθεί σε ένα συνδικάτο και αποφασίσει να δράσει ομαδικά ως προς την προσφορά εργασίας που δίνουν. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται πιο εύκολα αύξηση των αμοιβών των μελών του συνδικάτου μέσω:

- Της αύξησης της ζήτησης για εργασία με ενίσχυση της αύξησης της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων.
- Της αύξησης της ζήτησης των προϊόντων που πουλούν οι επιχειρήσεις ώστε να χρειαστούν περισσότερα εργατικά χέρια για να την αντιμετωπίσουν.

☞ Διμερές μονοπώλιο υπάρχει όταν ένα μονοψώνιο συναλλάσσεται με αν μονοπώλιο, όπου ένα εργατικό συνδικάτο ενός συγκεκριμένου κλάδου πρέπει να διαπραγματευτεί τις αμοιβές των υπαλλήλων μιας επιχείρησης που λειτουργεί μεμονωμένα ως μονάδα.

---

³⁵Κώττης Γ, Πετράκη – Κώττη Α. (2000), «Σύγχρονη μικροοικονομική», εκδ Ε. Μπένου, Αθήνα (σελ 542)

2.7 Κλασική Θεωρία

Στις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα κυρίαρχο ρεύμα τις οικονομικής επιστήμης αποτέλεσε η κλασική θεωρία. Σύμφωνα με την λειτουργία τις κλασικής θεωρίας η αγορά εργασίας είναι συνάρτηση της προσφοράς και της ζήτησης εργασίας και τα άτομα είναι απολύτως ελευθέρως να επιλέξουν τους ορούς με τους οποίους θα εργαστούν. Επίσης η κλασική θεωρία³⁶ υποστηρίζει ότι η ανεργία είναι εκούσια και δεν έχει τόσο μεγάλη σχέση με την προσφορά εργασίας όσο με την επιθυμία του ατόμου να εργαστεί. Την δεκαετία του 1930 λόγω τις παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης ισχυρό πλήγμα δέχτηκαν οι ισχυρισμοί τις κλασικής θεωρίας περί γενικής ισορροπίας της οικονομίας και εκούσιας ανεργίας. Την δεκαετία του 1930 πλήγμα υπέστη η οικονομία των Ηνωμένων Πολιτειών όσο και οι ανεπτυγμένες οικονομίες τις εποχής εκείνης. Η κρίση τις δεκαετίας του 1930 αύξησε κατά πολύ την ανεργία

2.8 Κευνσιανή Θεωρία

Η κευνσιανή θεωρία διαφοροποιείται από τις υπόλοιπες θεωρίες που αφορούν την αγορά εργασίας κυρίως για τους προσδιοριστικούς παράγοντες που διαμορφώνουν την προσφορά και ζήτηση εργασίας, λαμβανομένου υπόψη ότι καταρρίπτει την ύπαρξη τέλει ανταγωνισμού, κυρίως λόγω της εφαρμοζόμενης δημοσιονομικής πολιτικής³⁷ με την επέμβαση των κρατικών φορέων σε συνδυασμό με τις συνδικαλιστικές και εργατικές οργανώσεις στην αγορά εργασίας.

Πιο συγκεκριμένα, η κευνσιανή θεωρία θέτει σε αμφισβήτηση την ευελιξία των μισθών στην αγορά εργασίας, την οποία υποστηρίζει η νεοκλασική θεωρία, στις μεταβολές των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών, αναρωτώμενη πόσο εύκολα οι αμοιβές μπορούν να προσαρμοστούν ανάλογα με τις μεταβολές της προσφοράς και της ζήτησης των προϊόντων στις αγορές αλλά και με τη δυνατότητα των καταναλωτών να αντιληφθούν τις μεταβολές των τιμών. Από το κευνσιανό

---

³⁶Πετράκη-Κώττη Α, Γ.Χ Κώττης (2008) "Σύγχρονη Μακροοικονομική" εκδ Μπένου (σελ 103-107)

³⁷Κατσέλη Λ, Μαγουλά Χ. (2002), «Μακροοικονομική ανάλυση και Ελληνική οικονομία», εκδ Τυπωθήτω, Αθήνα (σελ.237-238)

υπόδειγμα³⁸ προκύπτει ότι όταν οι τιμές παραμένουν αμετάβλητες τουλάχιστον βραχυχρόνια, μια αύξηση της συνολικής ζήτησης που θα οφείλεται σε εξωτερικούς παράγοντες, θα επιφέρει μια αντίστοιχη αύξηση της παραγωγής, χωρίς μεταβολή των τιμών.

Σε αυτά τα πλαίσια εμφανίζει στενή σύνδεση της αγοράς εργασίας με τις αγορές προϊόντος και χρήματος, υπόθεση που δεν υιοθετείται από την νεοκλασική θεωρία³⁹. Στην αγορά προϊόντος, με δεδομένες τις τιμές αγαθών και υπηρεσιών επιτυγχάνεται ο προσδιορισμός της συνολικής ζήτησης⁴⁰ μέσω της οποίας καθορίζεται το επίπεδο του εισοδήματος. Αντίστοιχα, στην αγορά χρήματος με δεδομένο το εισόδημα επιτυγχάνεται ο προσδιορισμός του επιτοκίου ισορροπίας, βασικού παράγοντα για τον προσδιορισμό του επιπέδου των επενδύσεων και συνεπώς του επιπέδου του εισοδήματος. Βασικό συμπέρασμα της εν λόγω θεωρίας είναι ότι με την κατάλληλη δημοσιονομική και νομισματική πολιτική μπορεί να επιτευχθεί ισορροπία στις αγορές προϊόντος και χρήματος χωρίς να επιτευχθεί πλήρη απασχόληση στην αγορά εργασίας, γεγονός που αποδεικνύεται στην πράξη καθημερινά στην ελληνική οικονομία.

Η βασική γραμμή του εν λόγω υποδείγματος είναι ότι ο πραγματικός μισθός δεν καθορίζεται εντός της αγοράς εργασίας αλλά κυρίως από τις συλλογικές διαπραγματεύσεις των εργατικών ενώσεων και από τη ζήτηση και προσφορά των αγαθών και υπηρεσιών, προσδιορίζοντας με αυτό τον τρόπο έναν κατώτατο μισθό. Αυτό σημαίνει ότι η προσφορά εργασίας δεν διατίθεται να υπάρχει κάτω από τον κατώτατο αυτό μισθό, αλλά είναι απείρως ελαστική όσο ο πραγματικός μισθός αυξάνεται.

Στην ίδια λογική κινείται και η έννοια της ανεργίας, σύμφωνα με την οποία ο Keynes υποστηρίζει ότι άνεργος θεωρείται το άτομο που αν και επιθυμεί να εργαστεί με απολαβές κάτω από τον κατώτατο μισθό, δεν βρίσκει εργασία, καλώντας τον «μη εθελοντικά άνεργος».

---

³⁸ Κατσέλη Λ, Μαγουλά Χ. (2002), «Μακροοικονομική ανάλυση και Ελληνική οικονομία», εκδ Τυπωθήτω, Αθήνα (σελ.253)

³⁹ Αντζουλάτος Α. (2011), «Κυβερνήσεις, χρηματαγορές και μακροοικονομία», εκδ Διπλογραφία, Αθήνα (σελ.10)

⁴⁰ Κατσέλη Λ, Μαγουλά Χ. (2002), «Μακροοικονομική ανάλυση και Ελληνική οικονομία», εκδ Τυπωθήτω, Αθήνα (σελ.244-245)

2.9 Νεοκλασική θεωρία

Η εμφάνιση των νεοκλασικών οικονομολόγων (Javons, Menger, Warlas)⁴¹ έγινε στα τέλη του 19 αιώνα, με σκοπό τη συγκρότηση μιας ενιαίας θεωρίας, η οποία είχε ως βάση δεδομένα όπως οι προτιμήσεις των καταναλωτών, οι οικονομικοί πόροι καθώς και η χρησιμοποιούμενη τεχνολογία. Αυτό που απασχόλησε τους νεοκλασικούς θεωρητικούς είναι η ανισορροπία της αγοράς να λειτουργήσει με τέτοιο τρόπο που η ζήτηση εργασίας να καλύπτεται από την υπάρχουσα προσφορά, επιτυγχάνοντας πλήρη ισορροπία και τέλειο ανταγωνισμό.

Λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα αυτά, οι νεοκλασικοί οικονομολόγοι στην προσπάθειά τους να συγκροτήσουν τη θεωρία μέσω της οποίας θα προσδιορίζονταν οι τιμές και οι ποσότητες ισορροπίας⁴² των αγαθών στις αγορές, διαμόρφωσαν τις συναρτήσεις της ζήτησης και προσφοράς. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει πως η νεοκλασική θεωρία δίνει ύψιστη σημασία στον καταναλωτή και κυρίως στην χρησιμότητα που αποκτά από την κατανάλωση αγαθών.

Σε αυτά τα πλαίσια, η νεοκλασική αντίληψη συνέδεσε το ύψος των αμοιβών με την ανάγκη για κατανάλωση. Επειδή ο μισθός είναι η επιβράβευση για τις ώρες που το άτομο εργάζεται συγκριτικά με τη θυσία που κάνει στο χρόνο ανάπαυσής του, η αμοιβή αντιμετωπίζεται ως η ελάχιστη απαιτούμενη επιβράβευση για την απόκτηση των αναγκαίων αγαθών και υπηρεσιών προκειμένου τα άτομα να αυξάνουν τη χρησιμότητά τους.

Οι τρεις ηγέτες, όπως τους αποκαλούσαν, της νεοκλασικής θεωρίας δεν συνεισέφεραν ιδιαίτερα στη θεωρία περί του ύψους της διαμόρφωσης των μισθών. Ο Javons⁴³ υποστήριξε ότι ο μισθός είναι η διαφορά που προκύπτει από την τιμή του αγαθού μετά την αφαίρεση της εγγείου προσόδου, του τόκου των

⁴¹ Παπαηλίας Θ (2006), «Παραδόσεις Πολιτικής Οικονομίας», εκδ. Σταμούλης, Αθήνα (σελ.236)

⁴² Κατσέλη Λ, Μαγουλά Χ. (2002), «Μακροοικονομική ανάλυση και Ελληνική οικονομία», εκδ. Τυπωθήτω, Αθήνα (σελ.242-243)

⁴³ Ο William Stanley Jevons (1835-1882) γεννήθηκε στην Αγγλία. Σπούδασε οικονομικά στο University Collage του Λονδίνου, όπου αργότερα ξελέγετε καθηγητής. Λόγω του πρόωρου θανάτου του, το έργο του δεν ολοκληρώθηκε. Το κυριότερο σύγγραμμά του ήταν το "Theory of Political Economy".

χρησιμοποιηθέντων κεφαλαίων και των φόρων. Αντίστοιχα, ο Carl Menger και Warlas δε διαμόρφωσαν πλήρη άποψη για την αμοιβή εργασίας⁴⁴. Συγκεκριμένα, ο Menger υποστηρίζει ότι τα αγαθά διακρίνονται σε άμεσα ή κατώτερα και έμμεσα ή ανώτερα. Τα άμεσα ή κατώτερα αγαθά είναι αυτά που ικανοποιούν άμεσα τις ανθρώπινες ανάγκες, ενώ τα έμμεσα χρησιμοποιούνται για την παραγωγή άμεσων αγαθών. Στην κατηγορία των έμμεσων αγαθών, σύμφωνα με τους νεοκλασικούς οικονομολόγους, ανήκει και η εργασία. Από την οριακή θεωρία των νεοκλασικών οικονομολόγων, η αξία ενός αγαθού προσδιορίζεται από την ελάχιστη χρησιμότητα που αυτό προσφέρει.

Όσον αφορά την ανεργία, η νεοκλασική θεωρία θεωρεί ότι η αδυναμία της αγοράς εργασίας να λειτουργήσει υπό συνθήκες τέλει ανταγωνισμού έχει ως αποτέλεσμα την ανεργία και αυτό οφείλεται σε εξωγενείς παράγοντες που δεν μπορούν να αποφευχθούν, όπως η αδυναμία ευελιξίας αλλαγής των μισθών ή η ύπαρξη ατελειών στην αγορά εργασίας. Προς αυτή τη κατεύθυνση κινείται και η βασική αντίληψη της νεοκλασικής θεωρίας ότι η ανεργία θεωρείται εκούσια, υπό την έννοια ότι είτε το άτομο δεν δέχεται να εργαστεί σε έναν ελάχιστο μισθό που του προσφέρουν και προτιμά να είναι άνεργο είτε οι επιχειρήσεις – εργοδότες δεν επιθυμούν να το προσλάβουν μειώνοντας του το μισθό σε αξία μικρότερη των συλλογικών συμβάσεων, καθώς απαγορεύεται. Συνεπώς, οι εν λόγω ελλείψεις στην ευελιξία των μισθών οδηγούν σε αύξηση της ανεργίας. (Άρθρο: «Κριτική θεώρηση της νεοκλασικής αντίληψης για τη πολιτική απασχόλησης», Μιχάλης Χλέτσος, Απρίλιος – Ιούνιος 1997⁴⁵)

Συνεπώς, αναπτύχθηκαν διάφορες θεωρίες⁴⁶ που εξηγούν την ανυπαρξία του τέλει ανταγωνισμού στην αγορά εργασίας:

☞ Η θεωρία των άτυπων συμβάσεων (Azariadis 1995): Σύμφωνα με αυτή, οι μισθοί καθορίζονται αποκλειστικά σε συνεννόηση μεταξύ εργαζομένων και επιχειρήσεων χωρίς να λαμβάνονται υπόψη η ζήτηση και η προσφορά στην αγορά εργασίας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, σε περιόδους ύφεσης μιας οικονομίας, οι

---

⁴⁴ Παπαηλίας Θ (2006), «Παραδόσεις Πολιτικής Οικονομίας», εκδ. Σταμούλης, Αθήνα (σελ.236)

⁴⁵ http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=579

⁴⁶ http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=579

εργαζόμενοι να δεχθούν να έχουν χαμηλότερες απολαβές αρκεί οι επιχειρήσεις – εργοδότες να τους εξασφαλίσουν ότι θα έχουν εργασία και θα αμείβονται στο άμεσο και αβέβαιο μέλλον.

☞ Η θεωρία των efficient wages (Yellen 1984): Η εν λόγω θεωρία ορίζει έναν ελάχιστο κατώτατο μέσο μισθό ως απόρροια της ζήτησης και προσφοράς στην αγορά εργασίας και από εκεί και ύστερα, αυτός μπορεί να αυξηθεί αναλογικά της ποιότητας της παρεχόμενης εργασίας χωρίς όριο αρκετά υψηλότερα, δίνοντας με αυτό τον τρόπο επιπλέον κίνητρο στον εργαζόμενο να αποδώσει περισσότερο και πιο ποιοτικά. Προφανώς, η υπό εξέταση θεωρία αντιμετωπίζει κάθε εργαζόμενο μεμονωμένα, αποδεχόμενη τη διαφορά στην ποιότητα της προσφερόμενης εργασίας.

☞ Η θεωρία των διαπραγματεύσεων λαμβάνει υπόψη της το ρόλο των συνδικάτων και των εργατικών ενώσεων στη διαπραγμάτευση που υπάρχει ανάμεσα σε εργοδότες και επιχειρήσεις σχετικά με το ύψος των αμοιβών. Επειδή οι ενώσεις αυτές προάγουν το συμφέρον των μελών τους που είναι οι εργαζόμενοι, πολλές φορές διαστρεβλώνονται οι διαπραγματεύσεις με αποτέλεσμα να εντείνεται η ανεργία.

☞ Η θεωρία των ατελειών της αγοράς εργασίας. Το πρόβλημα της ανεργίας σχετίζεται με τη δυαδικότητα στην αγορά εργασίας, σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, όπου η μειωμένη κινητικότητα της πρωτεύουσας αγοράς εργασίας προς τη δευτερεύουσα, αποτελεί την κύρια αιτία ανεργίας των ατόμων αυτών που δεν δέχονται να απασχοληθούν σε εργασίες του δεύτερου τομέα.

2.10 Μαρξιστική Θεωρία

Σύμφωνα με την μαρξιστική θεωρία⁴⁷ η ανεργία αποτελεί ένα συστηματικό φαινόμενο και δεν προέρχεται εξαιτίας των δυσλειτουργιών της αγοράς εργασίας. Η μαρξιστική θεωρία έρχεται σε αντίθεση με την νεοκλασική θεωρία. Η ανεργία εμφανίζεται κάθε φορά που εισέρχεται σε κρίση το καπιταλιστικό σύστημα. Κατά την άποψη της μαρξιστικής θεωρίας ο *τρόπος παραγωγής* είναι μια έννοια που

---

⁴⁷Πετράκη-Κώττη Α, Γ.Χ Κώττης (2008) "Σύγχρονη Μακροοικονομική" εκδ Μπένου (σελ 149-151)

τοποθετείτε σε υψηλό επίπεδο θεωρητικής και περιγράφεται μέσα από τις κοινωνικές έννοιες που του αντιστοιχούν.

2.11 Η απασχόληση στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η σημαντικότερη επιδίωξη της Ευρώπης είναι η αύξηση και η δημιουργία καλύτερων θέσεων εργασίας που θα αξιοποιούν τις γνώσεις και τις δεξιότητες των ατόμων καθιστώντας μια δυναμική κοινωνία, με απώτερο σκοπό να οδηγηθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση στην έξοδο από την οικονομική κρίση. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού απαιτούνται επενδύσεις σε χρηματικούς όρους που θα δίνουν κίνητρα στις επιχειρήσεις να αναζητήσουν νέους εργαζόμενους και πολιτικές αποφάσεις που θα αφορούν την εκπαίδευση και την απασχόληση και οι οποίες θα πληρούν τις προϋποθέσεις ώστε να συμβαδίζουν με τις τρέχουσες οικονομικές συνθήκες. Σε κάθε περίπτωση, η οικονομική ύφεση απαιτεί δραστικά μέτρα που θα τονώσουν την απασχόληση, καθώς η μείωση των συναλλαγών έχει οδηγήσει σε μείωση των πωλήσεων από πλευράς επιχειρήσεων, οι οποίες, στην προσπάθεια τους να επιβιώσουν, οδηγούνται σε μαζικές απολύσεις. Αυτό συνεπάγεται μια ραγδαία αύξηση της ανεργίας και μάλιστα σε ευρωπαϊκό επίπεδο. (Άρθρο: «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις και κοινωνική ένταξη», Ευρωπαϊκή Ένωση, Νοέμβριος 2014⁴⁸)

Η στρατηγική που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση στοχεύει, εκτός από την αύξηση και την τόνωση της απασχόλησης μέσω της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, κυρίως στην ενεργοποίηση μιας ορθολογικής λειτουργίας της αγοράς εργασίας και στην παρακολούθηση των πολιτικών απασχόλησης των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό σημαίνει ότι προσπαθεί να δημιουργηθεί ένα «κλίμα» στον εμπορικό και οικονομικό κόσμο που να ενισχύει την οπτική της απασχόλησης και να παροτρύνει τις επιχειρήσεις να προσλαμβάνουν νέους υπαλλήλους χωρίς ταυτόχρονα να οδηγούνται σε μείωση προσωπικού.

---

⁴⁸http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/el/employment_el.pdf

Αξίζει να σημειωθεί σε αυτή την προοπτική ότι γίνονται ενέργειες για την επενδύσεων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης που θα αφορούν το ανθρώπινο δυναμικό όσον αφορά την εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη, την επαγγελματική επιμόρφωση και την εύρεση εργασίας. Σε αυτά τα πλαίσια στήριξης η Ευρωπαϊκή Ένωση συνέβαλε και στον κλάδο του εργατικού δυναμικού όσον αφορά τα δικαιώματα, θεσπίζοντας νομοθεσία που ορίζει το ωράριο εργασίας, τις συνθήκες και την αντιμετώπιση τυχόν ατυχημάτων στο χώρο εργασίας.

Επίσης, σημαντική ενέργεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της απασχόλησης ήταν και η παροχή κοινωνικής ασφάλισης και το δικαίωμα συνταξιοδότησης στις περιπτώσεις που εργαζόμενοι μετέβηκαν σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει προβεί στη λήψη μέτρων που αφορούν συγκεκριμένες ευπαθείς κατηγορίες ατόμων, όπως άνεργοι, γηραιότεροι και αρκετά νέοι κάτω των 20 ετών, ενθαρρύνοντας τη δραστηριοποίησή τους σε εθνικό επίπεδο, παρέχοντας επιπλέον κίνητρα για πρόσληψη τους από τις οικονομικές μονάδες. Προφανώς, με τη λήψη αυτών των μέτρων, απώτερος σκοπός είναι η πλήρης απαλοιφή του κοινωνικού αποκλεισμού και η εξασφάλιση της κοινωνικής προστασίας.

Για την εκπλήρωση του σκοπού αυτού μέσω της Συνθήκης θεσπίζονται και κατοχυρώνονται τα κοινωνικά δικαιώματα όλων των εργαζομένων που απασχολούνται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκεκριμένα:

- i) Δικαίωμα των εργαζομένων σε ενημέρωση και διαβούλευση από τον εργοδότη τους, ώστε να υπάρχει αμοιβαία συζήτηση και διάλογος για τις συνθήκες και τους όρους εργασίας.
- ii) Το δικαίωμα πρόσβασης σε υπηρεσίες εύρεσης εργασίας, που θα διευκολύνουν κατά πολύ τα άτομα που δεν έχουν πρόσβαση στα μέσα πληροφόρησης.
- iii) Το δικαίωμα προστασίας σε περίπτωση ομαδικής απόλυσης, ώστε οι εργαζόμενοι να γνωρίζουν τα εργατικά τους δικαιώματα που προστατεύονται από το νόμο.

- iv) Το δικαίωμα σε δίκαιες και αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας, που δεν θα θίγουν την προσωπική τους ασφάλεια και υγεία.
- v) Η απαγόρευση της παιδικής εργασίας, που σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι πολύ αυστηρά τα μέτρα για την προστασία των ανηλίκων και την εκμετάλλευσή τους.
- vi) Η προστασία των νέων στην εργασία, που δεν είναι ακόμα επαρκώς ενημερωμένοι για τα δικαιώματά τους ή δεν έχουν την εμπειρία και τη γνώση για να επιλεγούν.
- vii) Το δικαίωμα σε κοινωνική ασφάλιση και υγειονομική περίθαλψη, που είναι από τα βασικά δικαιώματα στο εργασιακό χώρο και προστατεύει την υγεία των υπαλλήλων και τη μελλοντική τους συνταξιοδότηση.

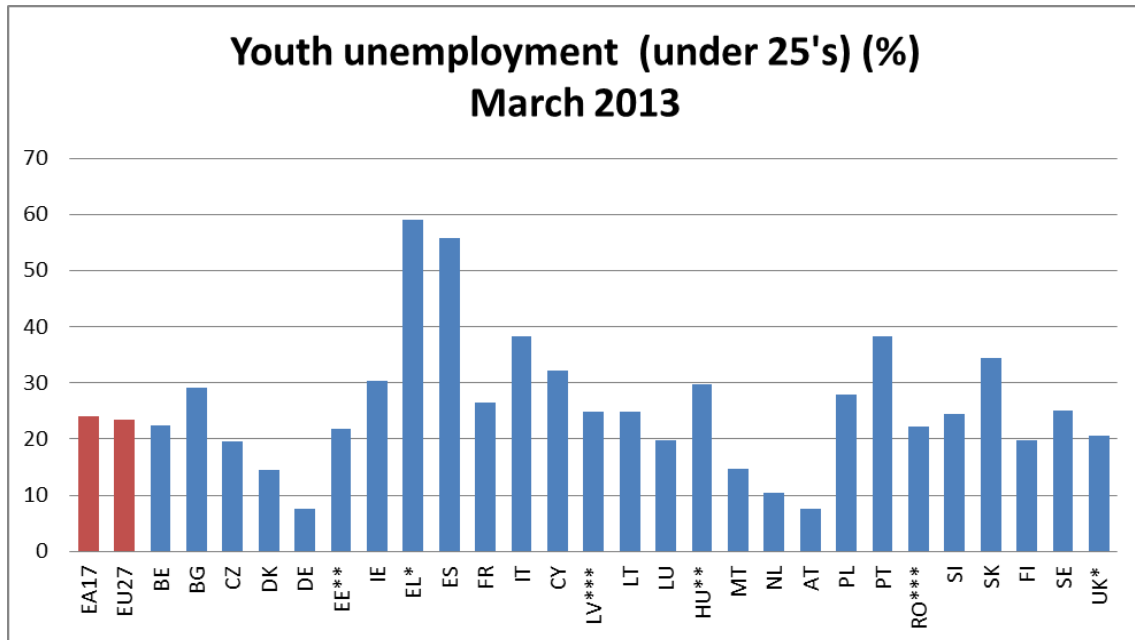
2.12 Η απασχόληση στην Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα

Η οικονομική κρίση από την έναρξη της το 2008 έπληξε τις χώρες της ευρωπαϊκής ζώνης σε μεγάλο βαθμό, με τις αδύναμες οικονομίες να βιώνουν πιο έντονα αρνητικά αποτελέσματα από ότι οι περισσότερο ανεπτυγμένες. Η οικονομική ύφεση είχε ως άμεσο αποτέλεσμα τη μείωση της συνολικής απασχόλησης ως απόρροια της μείωσης του όγκου συναλλαγών και του κύκλου των εργασιών των επιχειρήσεων και μάλιστα σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στην προσπάθεια για την έξοδο της Ευρωπαϊκής ζώνης από την οικονομική κρίση εφαρμόστηκαν μέτρα και πολιτικές λιτότητας που δεν απέφεραν τα αναμενόμενα και είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση του ποσοστού ανεργίας στις χώρες της Ευρωζώνης που διαθέτουν «αδύναμες» οικονομίες, όπως η Ελλάδα, η Πορτογαλία και η Ισπανία.

Το ποσοστό των άνεργων σε νεαρή ηλικία είναι πολλαπλάσιο από το αντίστοιχο των ενηλίκων τη σημερινή εποχή, γεγονός που έχει και έντονες κοινωνικές προεκτάσεις. Για τους λόγους αυτούς η Ευρωπαϊκή Ένωση επικεντρώνεται στη λήψη και εφαρμογή μέτρων που θα δώσουν κίνητρα στις οικονομικές μονάδες για άμεση αντιμετώπιση του φαινομένου κυρίως για άνεργους άνω των 25 ετών.

Διάγραμμα 2.1: Ανεργία στους νέους κάτω των 25 ετών το Μάρτιο του 2013⁴⁹

Όπως γίνεται αντιληπτό από το παραπάνω διάγραμμα, η Ελλάδα και η Ισπανία είναι δυο χαρακτηριστικά παραδείγματα χωρών όπου το ποσοστό ανεργίας για τους νέους άνω των 25 ετών είναι υπερβολικά υψηλό, 59,1% και 55,9% αντίστοιχα, γεγονός που αιτιολογείται απόλυτα από την οικονομική ύφεση, καθώς αυτή η ομάδα ανέργων δεν έχει σχεδόν καθόλου επαγγελματικές γνώσεις και προϋπηρεσία. Στον αντίποδα, η Γερμανία είναι από τις χώρες με το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας για τους νέους κάτω των 25 ετών, που μάλιστα είναι χαμηλότερο από το 10%, καθώς αποτελεί από τις πιο δυναμωμένες και ισχυρές οικονομίες της Ευρωζώνης.

Από την άλλη πλευρά, λόγω της ταχείας εφαρμογής και του επείγοντος, οι εν λόγω εφαρμοζόμενες πολιτικές έχουν δεχτεί έντονες κριτικές σε κοινωνικό επίπεδο και έχουν δημιουργήσει έντονους προβληματισμούς τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και στα κράτη-μέλη που έχουν πληγεί περισσότερο από την κρίση, μιας και τα

⁴⁹http://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2014/09/EKTESH_16-27082014.pdf

πρόστιμα για τη «μαύρη εργασία» είναι απαγορευτικά υψηλά και οι επίσημοι μισθοί των υπαλλήλων εξαιρετικά χαμηλοί.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα επίπεδα απασχόλησης των νέων 15-24 ετών παρουσίασαν μείωση σε όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανεξάρτητα από τα συνολικά ποσοστά ανεργίας ενώ αυξάνει ο αριθμός των συμμετεχόντων σε εκπαιδευτικά ιδρύματα. (Έτήσια Έκθεση ΓΣΕΕ «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση» 2014⁵⁰)

2.13 Μελλοντικές ενέργειες στην Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με την απασχόληση⁵¹

Οι επιπτώσεις της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης έπληξαν σε μεγάλο βαθμό τον κοινωνικό τομέα, γεγονός που γίνεται καθημερινά αντιληπτό στις χώρες που βιώνουν την οικονομική ύφεση όπως είναι η Ελλάδα. Από τα βασικά προβλήματα που εντοπίζονται είναι η αύξηση του κοινωνικού αποκλεισμού, η άνοδος του ποσοστού ανεργίας και η εμφάνιση της φτώχειας ειδικά στις χαμηλές κοινωνικές τάξεις, που, σαφέστατα, είχαν αντίκτυπο στα περισσότερα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η δέσμευση των Ευρωπαίων κρατών – μελών για την πλήρη συμμετοχή τους στα κοινωνικά ζητήματα των επιμέρους χωρών και των οικονομικών δυνατοτήτων που έχουν με τα απαραίτητα εφόδια να λύσουν τα ζητήματα αυτά, αποτελεί τη βασική κοινωνική υποχρέωση αλλά και το σημαντικότερο παράγοντα για την αποτελεσματική λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τον παγκόσμιο ανταγωνισμό. Όπως γίνεται αντιληπτό, η επιβίωση των κοινωνικών συστημάτων και η άμεση συμμετοχή των εργαζομένων έχουν καθοριστικό ρόλο για την πρόοδο της εκάστοτε οικονομίας και πόσο μάλλον σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Προφανώς λοιπόν, αρμόδια για την επίτευξη των παραπάνω στόχων είναι τα κράτη-μέλη και η συμβολή των χρηματοπιστωτικών μέσων που

⁵⁰http://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2014/09/EKTESH_16-27082014.pdf

⁵¹http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/el/employment_el.pdf

διαθέτουν, τα οποία δίνουν οικονομική ώθηση και χρηματοδότηση σε κάθε οικονομία που τη συνθέτουν.

Σε αυτά τα πλαίσια και πάντα με στόχο την ευρωπαϊκή κοινωνική ευημερία, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της ανεργίας στον ενιαίο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η αντίστοιχη Επιτροπή έχει μεριμνήσει μια σειρά μέτρων που θα εφαρμόσει στους τομείς της απασχόλησης, της ανάπτυξης και των επενδύσεων, τα οποία και θα χρηματοδοτηθούν με πόρους που διατίθενται από τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Προφανώς, απώτερος στόχος όλων των μέτρων είναι να διευκολύνουν τους ανέργους, κυρίως της νεαρής ηλικίας, στην εύρεση αξιοπρεπών θέσεων εργασίας. Για παράδειγμα, η στήριξη μέσω προγραμμάτων όπως «Εγγύηση για τους νέους» όπου θα θέσουν νέους στόχους για κάλυψη θέσεων από άτομα νεαρά στην ηλικία, κατά κόρον νεοεισερχόμενα στην αγορά εργασίας, θα παρέχουν σημαντικά κίνητρα στις επιχειρήσεις να αυξήσουν τις προσφερόμενες θέσεις εργασίας και επιπλέον εκπαιδευτικές δυνατότητες για τα άτομα αυτά, στοχεύει απόλυτα και άμεσα στην καταπολέμηση της ανεργίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στα χρηματοδοτούμενα προγράμματα για την ενίσχυση της απασχόλησης συμπεριλαμβάνονται και επενδύσεις με κοινωνικό χαρακτήρα, με βάση τις οποίες η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα προωθήσει πολιτικές που θα αναδεικνύουν τις δεξιότητες των εργαζομένων συγκεκριμένων κλάδων, όπως για παράδειγμα ανάδειξη και ενίσχυση της παραγωγής παραδοσιακών προϊόντων κάθε εγχώριας οικονομίας, και θα συμβάλλει στην πλήρη κοινωνική και επαγγελματική τους συμμετοχή ταυτόχρονα. Στα μέτρα αυτά εντάσσονται και ενέργειες που προωθούν συγκεκριμένες κοινωνικές τάξεις ευπαθών ομάδων, δημιουργώντας είτε θέσεις εργασίες σε δήμους και κοινότητες αποκλειστικά για αυτές είτε κίνητρα σε μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις για πρόσληψη των ατόμων που ανήκουν στις ευπαθείς ομάδες, όπως πολύτεκνη οικογένεια με χαμηλά εισοδήματα ή άτομα με ειδικές «ικανότητες».

Σε αυτή την πολιτική απασχόλησης λαμβάνονται υπόψη όλες οι κοινωνικές παράμετροι απασχόλησης, συμπεριλαμβάνοντας τις δεξιότητες των ατόμων,

θέματα όπως η νόμιμη μετανάστευση και κυρίως η δημογραφική γήρανση, με την έννοια ότι γεωγραφικές περιοχές της επαρχίας αποδυναμώνονται περισσότερο καθώς υπάρχει αστική μετανάστευση στο εσωτερικό της κάθε χώρας και προς τα αστικά κέντρα κυρίως. Συνεπώς, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, θέλοντας να τονώσει την απασχόληση στην περιφέρεια του κάθε κράτους –μέλους, θεσπίζει μέτρα και εφαρμόζει πολιτικές που δίνουν κίνητρα για μείωση της αστυφιλίας και παραμονή στην επαρχία.

Σε αυτή τη λογική μια ακόμα σημαντική πρωτοβουλία που αναμένεται να εφαρμοστεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή εντάσσεται στον κλάδο της καινοτομίας και της τεχνολογικής δραστηριοποίησης, ένας συνεχώς και ατέρμονος χώρος ανάπτυξης που απασχολεί κυρίως άτομα νεαρής ηλικίας που διαθέτουν φρέσκες ιδέες και θέληση για δουλειά, ενώ το αντικείμενο από μόνο του απαιτεί συνεχή έρευνα και εξέλιξη. Τόσο η τεχνολογία όσο και οι καινοτόμες ιδέες είναι δύο έννοιες πλήρως συνυφασμένες που δίνουν συνεχώς νέες θέσεις εργασίας και συμβάλλουν στην αύξηση της απασχόλησης, γεγονός που είναι κατανοητό, ενισχύεται οικονομικά και ενθαρρύνεται κοινωνικά από τα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ένα άλλο σημαντικό θέμα που εντάσσεται στις μελλοντικές και άμεσες ενέργειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και εφαρμόζεται και σήμερα εν μέρει, είναι η ενίσχυση της πολιτικής για την καταπολέμηση καταχρηστικών ή δόλιων προσλήψεων σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές. Για παράδειγμα, θα εφαρμοστούν και θα καθιερωθούν αυστηρά μέτρα και προϋποθέσεις σε περιπτώσεις απόσπασης ή μετακίνησης εργαζομένων που ήδη εργάζονται σε επιχειρήσεις ή σε περιπτώσεις «μαύρης εργασίας» όπου δεν υπάρχει ασφάλιση και προστασία των εργαζομένων. Ειδικά προς την τελευταία κατεύθυνση, έχουν ληφθεί ήδη πολύ αυστηρά μέτρα με υψηλά πρόστιμα και ποινές που αποτρέπουν τις οικονομικές μονάδες να απασχολούν άτομα χωρίς να έχουν τηρηθεί οι νόμιμες διατυπώσεις.

Αντίθετα, η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων θα ενισχυθεί, καθώς και οι δυνατότητες γεωγραφικής και επαγγελματικής κινητικότητας σε ολόκληρη την Ευρώπη. Αυτό σημαίνει ότι δεν θα υπάρχει αυστηρός έλεγχος στη μετανάστευση

για τους πολίτες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, θα αντιμετωπίζει ως ισάξιοι με τους πολίτες της εκάστοτε χώρας και θα έχουν ίσα δικαιώματα και δίκαιες ευκαιρίες στον ευρύτερο πλέον χώρο εργασίας της ευρωζώνης. Με αυτά τα μέτρα, θα υπάρχει ελεύθερη μετακίνηση των ανέργων από τις οικονομίες που βρίσκονται σε ύφεση και δεν διαθέτουν πολλές θέσεις εργασίας, όπως η ελληνική, σε οικονομίες αναπτυσσόμενες και ισχυρές, όπως η αντίστοιχη γερμανική.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον απαιτούν οι οικονομικές πολιτικές σύμφωνα με τις οποίες θα παρακολουθούνται οι δείκτες των βασικών εξελίξεων που αφορούν το ποσοστό ανεργίας και απασχόλησης, ιδίως των νέων, το ποσοστό των νέων εκτός εκπαίδευσης, το πραγματικό ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών και τον πληθυσμό στα όρια της φτώχειας. Οι δείκτες αυτοί βρίσκονται στη δυσμενέστερη θέση αυτή τη στιγμή, συνεπώς, σύμφωνα με τις μελλοντικές ενέργειες που προβλέπονται, όλα τα μέτρα που θα ληφθούν θα αξιολογούνται και θα επανεξετάζονται σύμφωνα με την πορεία των δεικτών αυτών. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα, να γίνεται συνεχής αξιολόγηση των μέτρων που λαμβάνονται και εφαρμόζονται, με συνέπεια να επαναπροσδιορίζονται όποτε τα αποτελέσματα των ανωτέρω δεικτών δεν είναι ικανοποιητικά.

Τέλος, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα προωθήσει και θα εντατικοποιήσει κάθε συνεργασία με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, προκειμένου να συνεργαστούν όλοι οι φορείς από τα αντισυμβαλλόμενα μέρη στην τόνωση της απασχόλησης και την αντιμετώπιση της ανεργίας. Οι συνδικαλιστές έχουν καλύτερη εικόνα για τις συνθήκες εργασίας όπως υπάρχουν τώρα, συνεπώς είναι σε θέση να προτείνουν ιδέες και λύσεις προς βελτίωση αυτών, πάντα με γνώμονα το κατά πόσο αυτά τα μελλοντικά προγράμματα στήριξης θα έχουν κοινωνικό αντίκτυπο.

2.14 Το Ευρωπαϊκό Σχέδιο μέτρων καταπολέμησης της ανεργίας και ενίσχυσης της απασχόλησης

Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης των τελευταίων πέντε ετών οδήγησε στην αποδυνάμωση του εργατικού δυναμικού και της ενιαίας αγοράς γενικότερα.

Οι αρμόδιοι φορείς των ήδη εφαρμοζόμενων πολιτικών αποσκοπούν στην εξάλειψη του φαινομένου αυτού, υιοθετώντας νέες πολιτικές και λαμβάνοντας μέτρα, οικονομικά και δημοσιονομικά, με πρωταρχικό σκοπό την μείωση του ποσοστού ανεργίας και την ενίσχυση του τομέα απασχόλησης.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης τέτοιου είδους μέτρα είναι: (Άρθρο: «ΕΕ: Μέτρα για την καταπολέμηση της ανεργίας», 20/4/2012⁵²)

- Η ανάπτυξη εξειδικευμένων μορφών απασχόλησης, αναφερόμενες σε συγκεκριμένες ειδικότητες και επαγγέλματα που τείνουν να εκλείψουν σε κοινωνικό επίπεδο κάθε κράτους - μέλους.
- Η άρση εμποδίων για εύρεση δουλειάς σε άλλες χώρες της Ευρώπης. Στα εμπόδια υπάγονται τα νόμιμα δικαιολογητικά που πρέπει να έχουν οι μετανάστες σε μια άλλη χώρα ή άλλα φυσικά εμπόδια ενημέρωσης σχετικά με τις διαθέσιμες θέσεις εργασίες σε κοινωνικές ομάδες που δεν έχουν εύκολη πρόσβαση στην πληροφόρηση.
- Η επιδότηση επιχειρήσεων για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, με κονδύλια από διάφορες πηγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Η μεταφορά του φορολογικού βάρους από φόρους στην εργασία σε περιβαλλοντικούς φόρους, ώστε να υπάρχει μια ανακατανομή των φόρων ανά κλάδο δραστηριότητας.
- Η εκμετάλλευση και αξιοποίηση κλάδων με μεγάλη δυναμική και προοπτική, όπως η πράσινη οικονομία όπου εκτιμάται ότι θα μπορούσαν να δημιουργηθούν 20 εκατομμύρια θέσεις εργασίας μέχρι το 2020, με ταυτόχρονη ενίσχυση και ανάπτυξη « πράσινων δεξιοτήτων ». Όπως γίνεται κατανοητό, στο μέτρο αυτό εντάσσονται όλες οι θέσεις εργασίας που σχετίζονται με την προστασία και διαφύλαξη του περιβάλλοντος, την ανάπτυξη υπηρεσιών και προϊόντων φιλικών προς το περιβάλλον και τη δημιουργία περιβαντολογικής συνείδησης στις επιχειρήσεις.

---

⁵²<http://www.dealnews.gr/oikonomia/item/44186-%CE%95%CE%95>

- Η βελτίωση στο σχεδιασμό για το εργατικό δυναμικό στον κλάδο της υγείας.
- Η δημιουργία εργασιακών ευκαιριών σε υπηρεσίες κοινωνικής μέριμνας και κατ' οίκον βοήθειας. Ειδικά αυτές οι ενέργειες έχουν πολύ μέλλον προς ανάπτυξη, καθώς περιλαμβάνουν όλες τις εργασίες που λαμβάνουν χώρα στις οικίες των εργοδοτών, όπως είναι οι ηλικιωμένοι ή τα άτομα με ειδικές ικανότητες, που θέλουν κάποια περαιτέρω βοήθεια. Συνεπώς, ο τομέας της απασχόλησης διευρύνεται και μάλιστα με κάθε νόμιμο τρόπο για να δημιουργήσει περισσότερες και νέα θέσεις εργασίας.
- Η θέσπιση αξιοπρεπών μισθών με βάση το βιοτικό επίπεδο ζωής κάθε εγχώριας οικονομίας ξεχωριστά και κυρίως τις ανθρώπινες και οικογενειακές ανάγκες σε λογικά πλαίσια.
- Μεγαλύτερη επένδυση σε δεξιότητες ώστε να καλυφθεί το χάσμα μεταξύ των αγορών εργασίας στην Ευρώπη. Αυτό σημαίνει, ότι θα ληφθούν μέτρα εκπαίδευσης και ανάπτυξης των δεξιοτήτων ανάμεσα στις οικονομίες που δεν έχουν τους πόρους να μορφώσουν και αν εκπαιδεύσουν τους πολίτες και σε αυτές που έχουν υψηλά επίπεδα εκπαίδευσης, ώστε να δοθούν ίσες ευκαιρίες στη μόρφωση και στην εκπαίδευση σε κάθε λαό που περιλαμβάνεται στην ευρωζώνη.
- Έλεγχος από τις Βρυξέλλες στα κράτη-μέλη του βαθμού εφαρμογής των Εθνικών Σχεδίων Απασχόλησης.

Στην υλοποίηση των παραπάνω στόχων συμβάλλει και η **«Ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού»⁵³**. Η μέθοδος αυτή προσφέρει τη δυνατότητα συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών με κύρια αρμοδιότητα τη σύγκλιση και απόλυτη αρμονία στην εφαρμογή των εθνικών πολιτικών για την πραγματοποίηση των κοινών αποδεκτών στόχων και με εφαρμογή σε τομείς όπως η απασχόληση, η κοινωνική προστασία, η κοινωνική ένταξη, η εκπαίδευση, η νεολαία και η επαγγελματική κατάρτιση. Η μέθοδος αυτή επιβάλλει στα κράτη-μέλη την κατάρτιση και θέσπιση κάποιων εθνικών μεταρρυθμίσεων και κανόνων, τις οποίες διαβιβάζουν στην συνέχεια στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή προς έγκριση. Να σημειωθεί ότι όσον αφορά την πολιτική για

---

⁵³http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/open_method_coordination_el.htm

τη νεολαία, η αξιολόγηση της υπόκειται στην εκτίμηση και εξέταση των εκάστοτε κρατών-μελών, ενώ δεν περιλαμβάνει αριθμητικό στόχο.

Σε αυτό το πλαίσιο, η Ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού περιλαμβάνει δράσεις στους εξής τομείς:

Απασχόληση⁵⁴

Η απασχόληση συντελεί στην εκπόνηση της ευρωπαϊκής στρατηγικής και για το λόγο αυτό ενισχύεται με διάφορα χρηματοδοτικά μέσα όπως:

- Το πρόγραμμα Progress 2007-2013 το οποίο ενισχύει και χρηματοδοτεί τη βοήθεια για την πραγματοποίηση των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Τις προτεραιότητες του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Ταμείου.
- Το πρόγραμμα για την αμοιβαία μάθηση (2005) που στοχεύει στην αξιοποίηση της διάδοσης των αποτελεσματικότερων πολιτικών στους της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής της Απασχόλησης (ΕΣΑ).

Κοινωνική πολιτική⁵⁵

Η Ευρωπαϊκή Ένωση για τη χάραξη και εφαρμογή των πολιτικών της καθορίζει μέσω της Συνθήκης της Λισσαβόνας τους στόχους της κοινωνικής πολιτικής όσον αφορά την απασχόληση. Πιο συγκεκριμένα, οι στόχοι αυτοί αποβλέπουν στην προώθηση και ανάπτυξη της απασχόλησης, στην αναβάθμιση των όρων εργασίας και της ίσης και δίκαιης μεταχείρισης των εργαζομένων, στην τόνωση του

---

⁵⁴http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/employment_el.htm

⁵⁵http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/social_policy_el.htm

ανθρώπινου δυναμικού, στην καταπολέμηση και εξαφάνιση του κοινωνικού αποκλεισμού και στην επάρκεια και βελτίωση της κοινωνικής προστασίας.

Επίσης, με την έγκριση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, τα κράτη-μέλη μπορούν να ψηφίσουν ανεξάρτητα νομοθετήματα που προάγουν τα εργατικά δικαιώματα και διασφαλίζουν τις συνθήκες εργασίας. Σε αυτή την κατεύθυνση ανήκουν ενέργειες που αφορούν, για παράδειγμα, την υγεία και την ασφάλιση των εργαζομένων, την προστασία τους σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης και των όρων εργασίας, ακόμα και θέματα που σχετίζονται με την ισότητα μεταξύ των δύο φύλων.

Εκπαίδευση⁵⁶

Η οργάνωση των εθνικών συστημάτων εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης υπόκεινται πλήρως στις αρμοδιότητες των κρατών-μελών και αποτελούν από τις βασικές προτεραιότητές τους, αφού περιλαμβάνουν τις γραμμές μόρφωσης που θα δοθούν σε εθνικό επίπεδο και αφορούν όλους τους πολίτες.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι υποχρεωμένη να συμβάλλει στην ανάπτυξη του μορφωτικού επιπέδου και της παιδείας γενικότερα, υποστηρίζοντας ενεργά τη δράση των κρατών-μελών και προσφέροντας οικονομική βοήθεια και παροχή συμβουλών προς υλοποίηση πολιτικών αυτής της κατεύθυνσης. Η συμβολή των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συνεργασία με τα κράτη-μέλη βασίζεται στο στρατηγικό πλαίσιο της Ένωσης για τον τομέα της εκπαίδευσης το οποίο υλοποιείται με τέσσερα χρηματοδοτικά προγράμματα δια βίου μάθησης. Τα προγράμματα είναι:

1. Το Comenius (προσχολική και σχολική εκπαίδευση)
2. Το Erasmus (τριτοβάθμια εκπαίδευση)

---

⁵⁶http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/education_el.htm

3. Το LeonardodaVinci (επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση)
4. Το Grundtvig (εκπαίδευση ενηλίκων)

Επαγγελματική Κατάρτιση⁵⁷

Η πολιτική για την επαγγελματική κατάρτιση χαράσσεται και εφαρμόζεται κατά την ίδια ακριβώς διαδικασία με αυτή της εκπαίδευσης. Επιπροσθέτως, οι ευρωπαϊκή οργανισμοί που δραστηριοποιούνται στον τομέα της κατάρτισης είναι:

- Το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (cadefor) που ιδρύθηκε το 1975 στη Θεσσαλονίκη.
- Το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης που συστήθηκε το 1994 με έδρα το Τορίνο.
- Η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Επαγγελματική Κατάρτιση που συστήθηκε το 2004 με αποστολή να επικουρεί την Επιτροπή για την εφαρμογή της πολιτικής αυτής.

Νεολαία⁵⁸

Στο γενικό πλαίσιο δράσης η Ευρωπαϊκή Ένωση σε συνεργασία πάντα με τα κράτη-μέλη ενισχύει την προσπάθεια για την καλύτερη ενσωμάτωση της νεολαίας στη δημόσια ζωή, δίνοντας έμφαση στα άτομα νεαρής ηλικίας με ειδικές ικανότητες, δηλαδή ανάγκες και αναπηρίες.

Σημαντική βοήθεια στην κατεύθυνση αυτή της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρείχε το πρόγραμμα «Νεολαία σε δράση» 2007-2013, που στόχευε στην υλοποίηση του

---

⁵⁷http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/training_el.htm

⁵⁸http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/youth_el.htm

αρχικού σκοπού του θεσμού, ενθαρρύνοντας τους νέους για την ενεργή συμμετοχή τους στα δρώμενα, δράσεις και ενέργειες της κοινωνίας, κινητοποιώντας περισσότερο να συμμετέχουν στο εκπαιδευτικό σύστημα του εκάστοτε κράτους – μέλους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 Περιορισμοί για την απασχόληση από την εφαρμοζόμενη οικονομική πολιτική

Έτσι όπως διαμορφώνεται η οικονομία σε ευρωπαϊκό γενικότερα και ελληνικό ειδικότερα επίπεδο, ο τομέας της απασχόλησης θα συνεχίσει να βάλλεται όσο η ύφεση έχει στρεβλώσει την οικονομία και δεν υπάρχουν περιθώρια ανάπτυξης και προόδου.

Σύμφωνα με δημοσιεύσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου η χρηματοπιστωτική κρίση των τελευταίων πέντε ετών είχε ως αποτέλεσμα την μείωση των θέσεων εργασίας διεθνώς κατά 30 εκατομμύρια. Περίπου 200 εκατομμύρια εργαζόμενοι, σε παγκόσμια κλίμακα απασχολούνται σε θέσεις μερικής απασχόλησης, ενώ ανησυχητικός παραμένει σε όλη την Ευρώπη ο αριθμός των ανέργων της ηλικιακής κλίμακας 15 έως 24 ετών. Η ραγδαία αύξηση του αριθμού ανέργων από το 2010 αποτελεί φαινόμενο που είχε να παρατηρηθεί από την ύφεση του 1930. Από τα 30 εκατομμύρια των ατόμων τα τρία τέταρτα αφορούν άνεργους στις ανεπτυγμένες χώρες του κόσμου. (Άρθρο: «ΔΝΤ, η χρηματοπιστωτική κρίση εξαφάνισε 30 εκ θέσεις εργασίας παγκοσμίως», εφημερίδα Η Καθημερινή, Ζωρζετ Ζωλότα, 3/3/2015)⁵⁹

Πρόταση των στελεχών του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου για την καταπολέμηση της ανεργίας είναι η εφαρμογή οικονομικών πολιτικών για την ενίσχυση της ζήτησης, η οποία με τη σειρά της θα ενισχύσει την επιχειρηματικότητα επιδιώκοντας οι εργοδότες να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας. Πρακτικά αυτό σημαίνει να εφαρμοστούν μέτρα που θα οδηγήσουν τους καταναλωτές να δαπανήσουν τα χρήματα τους προς όφελος της αγοράς, να αυξηθεί το εμπόριο και η παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών και με αυτό τον τρόπο, να κινηθεί και ο τομέας της απασχόλησης μέσω των θέσεων εργασίας που θα δημιουργηθούν.

---

⁵⁹<http://www.kathimerini.gr/805712/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/dnt-h-xrhmatopistwtikh-krish-e3afanise-30-ekat-8eseis-ergasias-die8nws>

Στην ελληνική οικονομία, η αύξηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος μπορεί να συμβάλλει στη μείωση του ποσοστού ανεργίας όχι όμως να δημιουργήσει ένα εκατομμύριο θέσεις εργασίας που χάθηκαν λόγω της οικονομικής ύφεσης που υπάρχει από το 2009. Η κατάσταση στην Ελλάδα δεν θα αλλάξει και ο αριθμός των ανέργων δεν μπορεί να μειωθεί όσο δεν πραγματοποιούνται δημόσιες και ιδιωτικές δαπάνες στο τομέα των επενδύσεων. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι θα πρέπει να δοθούν κεφάλαια στην επιχειρηματικότητα είτε με τη μορφή επιχορηγήσεων είτε μέσω ιδιωτικοποιήσεων της δημόσιας περιουσίας, ώστε να δημιουργηθούν νέες περισσότερες θέσεις εργασίας.

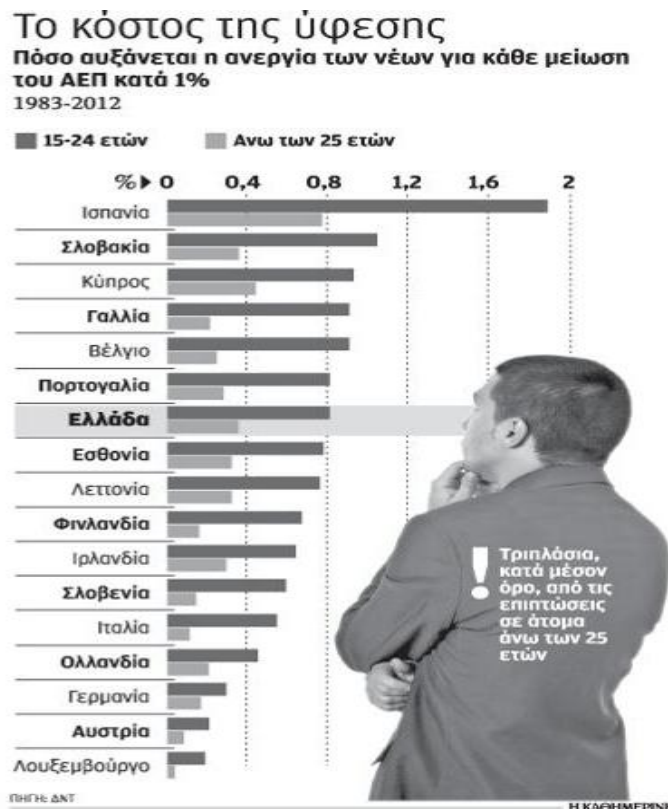
Στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η αύξηση της συμμετοχής του βιομηχανικού τομέα στο ευρωπαϊκό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και μέσω αυτής η δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας. Για να συμβεί αυτό θα πρέπει να δαπανηθούν κεφάλαια μέσω επενδύσεων και να ενισχυθεί ο δευτερογενής τομέας, μέσω της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών που θα συμβάλλουν στη βελτίωση και ανάπτυξη της οικονομίας.

Στην Ελλάδα, ο βιομηχανικός τομέας είχε δυσανάλογη συμμετοχή στην οικονομία, ως προς το ανταγωνιστικό και εξαγωγικό κομμάτι της εγχώριας οικονομίας, μιας και η Ελλάδα δεν είναι χώρα βιομηχανική αλλά κυρίως αγροτική. Αυτό σημαίνει ότι μια μικρή αύξηση στον τομέα της βιομηχανίας δημιουργεί θέσεις εργασίας με υψηλή παραγωγικότητα και προσθέτει αξία τόσο στην κοινωνία όσο και στην εγχώρια οικονομία. Συνεπώς, όπως καταλήγουν τα δημοσιεύματα, θα πρέπει να γίνουν οι κατάλληλες μεταρρυθμίσεις σε γραφειοκρατικό και φορολογικό επίπεδο ώστε να δοθεί ώθηση για ανάπτυξη στην ελληνική βιομηχανία. (Άρθρο: «Δημιουργώντας θέσεις εργασίας: Η μεγαλύτερη πρόκληση της Ευρώπης μετά την κρίση», Εφημερίδα Ναυτεμπορική, 19/6/2014)⁶⁰

---

⁶⁰<http://www.naftemporiki.gr/finance/story/823643/dimiourgontas-theseis-ergasias-i-megaluteri-proklisi-tis-europis-meta-tin-krisi>

Πίνακας 3.1: Το κόστος της ύφεσης⁶¹

Όπως εμφανίζεται στο παραπάνω διάγραμμα, όσο μειώνεται το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, προφανώς αυξάνεται η ανεργία, αφού πρακτικά αυτό σημαίνει ότι η οικονομία «συρρικνώνεται». Ο αντίστροφος αυτός ρυθμός είναι πιο έντονος στην Ισπανία λόγω του ότι είναι μια χώρα βιομηχανική με μεγάλο πληθυσμό, ενώ το Λουξεμβούργο βρίσκεται στην καλύτερη θέση, λόγω μικρού μεγέθους και υψηλού επιπέδου ζωής.

Όσον αφορά την Ελλάδα, η χώρα βρίσκεται περίπου στο μέσο της έρευνας, με την ανεργία να βάζει κυρίως τη νεολαία κάτω των 25 ετών, όπως γεγονός βέβαια που παρατηρείται σε όλες τις χώρες της Ευρώπης.

⁶¹<http://www.kathimerini.gr/805712/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/dnt-h-xrhmatopistwtikh-krish-e3afanise-30-ekat-8eseis-ergasias-die8nws>

3.2 Έλλειψη ξένων επενδύσεων

Η οικονομική κρίση και η παραμονή της χώρας σε κατάσταση ύφεσης απέτρεψε τα ξένα κεφάλαια να επενδύσουν στην ελληνική αγορά, η χρήση και κατανάλωση των οποίων θα συντελούσε στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, δίνοντας παράλληλα ώθηση στην εγχώρια κατανάλωση.

Ως άμεση ξένη επένδυση θεωρείται η απόκτηση της ιδιοκτησίας και του ελέγχου μιας επιχείρησης εκτός των εθνικών συνόρων, η οποία απαιτεί μεταφορά ξένων κεφαλαίων για την άμεση διοίκηση της επιχείρησης. Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) έχει ορίσει ως ποσοστό άμεσης επένδυσης το 10% μετοχικού κεφαλαίου μιας επιχείρησης από ξένο επενδυτή. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι ξένοι αλλοδαποί επενδυτές έρχονται στη χώρα μας να δράσουν επιχειρηματικά, αφού κάθε οικονομία που βρίσκεται σε ύφεση δίνει σημαντικές ευκαιρίες για επένδυση λόγω του χαμηλού κόστους έναρξης εργασιών.

Η εισροή άμεσων ξένων κεφαλαίων σε πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής ζώνης όπως η Ολλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο συνέβαλλαν στην αύξηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) με αποτέλεσμα να πετύχουν υψηλά ποσοστά ανάπτυξης. Αυτό αποτελεί και το μεγαλύτερο στοίχημα για οικονομίες κυρίως που βρίσκονται υπό ανάπτυξη, προσφέροντας σημαντικές επενδυτικές ευκαιρίες σε αγορές που δεν έχουν κορεστεί.

Στην Ελλάδα οι εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων τις τελευταίες δεκαετίες κυμάνθηκαν σε χαμηλά επίπεδα, κυρίως λόγω της αβεβαιότητας που υπάρχει για την πορεία της οικονομίας, την αστάθεια των θεσμών και της νομοθεσίας που συνεχώς αλλάζει και ενός μεγάλου όγκου γραφειοκρατίας που απαιτείται για να υλοποιηθεί μια επένδυση. Για όλους αυτούς του λόγους, η ελληνική οικονομία δεν αποτελούσε ελκυστικός προορισμός για προσέλκυση ξένων επενδύσεων που θα συνέβαλλαν στην οικονομική ανάπτυξη και συνεπώς στην ανάπτυξη της ελληνικής επιχειρηματικότητας.

Οι διαρθρωτικές αλλαγές που οδήγησαν στην αποδυνάμωση της εσωτερικής αγοράς, η χαμηλή παραγωγικότητα, η δυσλειτουργία του ασφαλιστικού

συστήματος και η αναξιοπιστία της κεφαλαιαγοράς είναι μερικές από τις αιτίες μη προσέλκυσης ξένων κεφαλαίων και οι οποίες δεν προδιαθέτουν ένα ευνοϊκό περιβάλλον που θα προσελκύσει άμεσες ξένες επενδύσεις.

Ως προς τα δημοσιευμένα οικονομικά στοιχεία σχετικά με την εισροή ξένων επενδυτών, για το οικονομικό έτος 2014 οι άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα ανήλθαν στο 1,3 δις ευρώ σε σχέση με το 2013 που ήταν 979,5 εκατομμύρια ευρώ. Σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος η αύξηση οφείλεται στην συμμετοχή της MaidisonPointInvestmentSARL, στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της CreditAgricoleLeasingHellas A.E. (Άρθρο: «Στο 1,3 δις ευρώ οι ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα το 2014», εφημερίδα Η Δημοκρατική, Δήμητρα – Μαρίλια Φούρλα, 22/12/2014)⁶²

3.3 Ελληνική μετανάστευση

Οι σοβαρές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης ανάγκασαν μεγάλο αριθμό Ελλήνων να αναζητήσουν καλύτερες συνθήκες και τρόπους ζωής σε άλλες χώρες της Ευρώπης και όχι μόνο, με το νέο κύμα μεταναστών να περιλαμβάνει άτομα ηλικίας κάτω των 35 ετών και υψηλού μορφωτικού επιπέδου.

Δεν είναι η πρώτη φορά που στην ιστορία της Ελλάδας, οι πολίτες εγκαταλείπουν τη χώρα για ένα καλύτερο αύριο για διάφορους λόγους. Μεγάλο κύμα μετανάστευσης Ελλήνων είχε παρουσιαστεί και παλαιότερα, με τη διαφορά όμως ότι οφειλόταν στις πολεμικές συνθήκες που επικρατούσαν στη χώρα και στην πολιτική αστάθεια. Σήμερα, οι ανεπαρκείς θέσεις εργασίας, οι χαμηλές αμοιβές και γενικότερα η μη αξιοκρατικές συνθήκες που επικρατούν στην αγορά εργασία, η οποία έχει εξαιρετικά συρρικνωθεί λόγω της ύφεσης, ωθούν τους νέους κυρίως με εξειδικευμένες γνώσεις, να επιδιώκουν την μετακίνησή τους σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες προκειμένου να εξασφαλίσουν καλύτερες συνθήκες επιβίωσης αλλά και την προσωπική τους εξέλιξη σε επαγγελματικό επίπεδο.

---

⁶²<http://www.dimokratiki.gr/22-12-2014/sto-13-dis-evro-xenes-ependisis-stin-ellada-2014/>

Σύμφωνα με δημοσιευμένα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Αρχής (Eurostat) επισημαίνεται πως ο ελληνικός λαός μειώθηκε σε αριθμό κατά το 2012, ενώ ο αντίστοιχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης αυξήθηκε. Το 2013 η Ελλάδα βρίσκεται στην τέταρτη θέση της κατάταξης μεταξύ των χωρών που υπέστη τη μεγαλύτερη μείωση πληθυσμού, ενώ στις ανώτερες βαθμίδες βρίσκονται η Λιθουανία, η Λετονία και η Εσθονία.⁶³ Σήμερα το ποσοστό των Ελλήνων που μετανάστευσαν αγγίζει το 40%.⁶⁴

Ακόμα, σύμφωνα με στοιχεία που έχουν δημοσιευτεί κατά καιρούς έχει αυξηθεί και ο αριθμός των ατόμων από όλο τον κόσμο που έχουν αναζητήσει καλύτερες ευκαιρίες στα κράτη- μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει ότι σε γενικότερα πλαίσια ο ενεργός πληθυσμός κινητοποιείται ώστε να αντιμετωπίσει τις δυσμενείς συνθήκες εργασίας που υπάρχουν στη χώρα του και κατ' επέκταση συνθήκες επιβίωσης που προκύπτουν και από την απαξίωση της εργασίας. Επίσης, διαφαίνεται πως η ευρωζώνη αποτελεί ακόμα ελκυστικό γεωγραφικό πόλο έλξης για αναζήτηση και εύρεση εργασίας.

3.4 Μεταρρυθμίσεις μισθών στην Ελλάδα

Στις διαρθρωτικές αλλαγές που έχει προβεί η ελληνική κυβέρνηση για την καταπολέμηση της ύφεσης συγκαταλέγονται και οι μεταρρυθμίσεις που αφορούν τις αμοιβές των εργαζομένων οι οποίες επέφεραν σημαντική μείωση των εισοδημάτων και είχαν δυσμενείς επιπτώσεις στην οικονομική και κοινωνική ζωή των πολιτών λόγω μείωσης της αγοραστικής δύναμης.

Στις 14.2.2012 με την Υπουργική Απόφαση 6 του Υπουργείου Εργασίας υπάρχει άμεση και κάθετη καθίζηση στους μισθούς που αφορούν την Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας. Ψηφίστηκε η κάθετη μείωση των μισθών κατά 22% για τους εργαζόμενους άνω των 25 ετών και 32% για τους κάτω του ορίου του

---

⁶³<http://www.iefimerida.gr/news/131515/eurostat-%>

⁶⁴<http://www.newsbomb.gr/ellada/news/story/341214/synehizetai-me-ameiotoys-rythmoys-i-metanasteysi-sto-exoteriko>

αυτού. Σύμφωνα με τις διατάξεις και τις τροποποιήσεις του νόμου οι νόμιμοι κατώτατοι μισθοί στην Ελλάδα διαμορφώνονται ως εξής:

⇒ Για τα άτομα άνω των 25 ετών ο κατώτατος μισθός ορίζεται στα 586,08 ευρώ με προσαύξηση κατά 10% για κάθε τριετία και μέχρι ο εργαζόμενος να συμπληρώσει 9 χρόνια εργασίας.

⇒ Για τους εργαζόμενους κάτω των 25 ετών ο κατώτατος μισθός διαμορφώνεται στα 510,95 ευρώ με προσαύξηση 10% της πρώτης τριετίας εφόσον υπάρχει.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι προσαυξήσεις αφορούν τις τριετίες οι οποίες έχουν συμπληρωθεί μέχρι τις 14.2.2012 και όχι μεταγενέστερα καθώς από την ημερομηνία αυτή και μετά υπάρχει «πάγωμα» μισθών μέχρι ότου να μειωθεί η ανεργία κάτω του 10%.

Εκτός από τα παραπάνω, μεταγενέστερα και σύμφωνα με την περίπτωση 3 υποπαράγραφο ΙΑ11 του άρθρου 1 του Ν.4093/12.10.2012⁶⁵, περί «Έγκρισης μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2013-2016» ορίζονται οι τρόποι με τους οποίους υπολογίζονται οι μισθοί των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα. Από 1.4.2013 ο νόμος τροποποιείται ξανά και σε ισχύ τίθεται νέο σύστημα με το οποίο θα υπολογίζονται οι κατώτατοι μισθοί και τα ημερομίσθια στην ελληνική αγορά εργασίας.

Οι μεταρρυθμίσεις επηρέασαν γενικότερα τους όρους των συμβάσεων εργασίας που ίσχυαν στη χώρα. Για παράδειγμα, ο χρόνος για να μετατραπεί η σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου σε αορίστου αυξήθηκε από 18 σε 36 μήνες, η πλειοψηφία των συλλογικών συμβάσεων είναι διάρκειας ενός έτους ενώ δεν ισχύει καμία αύξηση στους μισθούς, ενώ παράλληλα τα κοινωνικά επιδόματα περιορίστηκαν και καταβάλλονται μόνο με βάση τα εισοδηματικά κριτήρια.

Ακόμη, όσον αφορά το δημόσιο τομέα καταργήθηκαν όλα τα επιδόματα Χριστουγέννων, Πάσχα και άδειας και περιορίστηκαν τα ποσά αποζημίωσης κατά το ήμισυ, γεγονός που σημαίνει ότι οι μισθοί αντιστοιχούν σε 12 από 12.2.2012 έναντι

---

⁶⁵http://www.e-forologia.gr/attachments/anthi_2012/N.4093-2012.pdf

του ιδιωτικού τομέα που εξακολουθούν να είναι 14. (υποπαράγραφος Γ1, άρθρο 1, ν 4093/2012).

Επίσης, από 1.1.2011 ο αριθμός των ετήσιων προσλήψεων αορίστου χρόνου τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα περιορίστηκαν στη μία πρόσληψη ανά πέντε αποχωρήσεις για οποιονδήποτε φορέα και ισχύει μέχρι 31.12.2016. (υποπαράγραφος Ζ5, άρθρο 1, ν 4096/2012).⁶⁶

Συνεπώς, οι μειώσεις των μισθών που δεν ανταποκρίνονται στις φυσικές ανάγκες διαβίωσης των εργαζομένων, ο περιορισμός των θέσεων εργασίας και οι επισφαλείς για τους υπαλλήλους συμβάσεις εργασίας αποτελούν μέρος της εφαρμοζόμενης πολιτικής για την ανατροπή της καθοδικής πορείας που διανύει η ελληνική οικονομία, σε μια νομοθετική προσπάθεια της κυβέρνησης να μειώσει νόμιμα το λειτουργικό κόστος των επιχειρήσεων όσον αφορά τη μισθοδοσία, μήπως με αυτό τον τρόπο μειωθεί ο ρυθμός των απολύσεων.

Όλες οι παραπάνω δεσμεύσεις αποσκοπούσαν στην μείωση του ποσοστού ανεργίας αλλά ταυτόχρονα υπήρξαν και οι αιτίες για αναζητήσουν οι Έλληνες καλύτερες συνθήκες εργασίας και επιβίωσης σε άλλες χώρες είτε της Ευρωπαϊκής Ένωσης είτε εκτός αυτής.

3.5 Οι επιπτώσεις στην επιχειρηματικότητα από την οικονομική κρίση

Με την έναρξη της οικονομικής κρίσης το 2008, εκτός από τις επιπτώσεις που ήδη έχουν αναφερθεί ανωτέρω, η οικονομική ύφεση έχει πλήξει και την επιχειρηματικότητα, ιδιαίτερα όσον αφορά τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

Προφανώς, οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης διαφέρουν ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που διαθέτουν οι οικονομικές μονάδες και τον κλάδο στον οποίο δραστηριοποιούνται. Συνεπώς, ανάλογα με το μέγεθος των

---

⁶⁶http://www.e-forologia.gr/attachments/anthi_2012/N.4093-2012.pdf

επιχειρήσεων ο βαθμός των επιπτώσεων στην παραγωγικότητα και στα οικονομικά μεγέθη, διαφέρει.

Σε αυτή τη λογική, το μέγεθος και η κατάταξη της εκάστοτε επιχείρησης καθορίζεται πλέον από το Ν.4308/2014⁶⁷ και τις διακρίνει κυρίως βάσει του αριθμού των απασχολούμενων και των ετήσιων εσόδων τους. Συγκεκριμένα:

- Πολύ μικρή επιχείρηση θεωρείται εκείνη που απασχολεί μέχρι 10 άτομα και ο ετήσιος κύκλος εργασιών της δεν υπερβαίνει τα 2.000.000,00 ευρώ.
- Μικρή επιχείρηση είναι αυτή που απασχολεί λιγότερα από 50 άτομα και ο ετήσιος κύκλος εργασιών της δεν ξεπερνά τα 10.000.000,00 ευρώ.
- Μεσαία επιχείρηση είναι εκείνη που απασχολεί μέχρι 250 άτομα και τα ετήσια έσοδα της δεν ξεπερνούν τα 50.000.000,00 ευρώ.
- Μεγάλη επιχείρηση θεωρείται αυτή, της οποίας ο αριθμός των απασχολούμενων είναι μεγαλύτερος από 250 άτομα και ο κύκλος εργασιών της υπερβαίνει τα 50.000.000,00 ευρώ.

Κάθε εταιρία ανάλογα με το μέγεθος της αντιμετωπίζει διαφορετικές δυσκολίες στην οικονομική ύφεση. Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, συνήθως οικογενειακές για την ελληνική πραγματικότητα, ήταν ανέκαθεν πιο ευάλωτες στις αλλαγές των οικονομικών συνθηκών, σε σχέση με τις μεγάλες επιχειρήσεις κυρίως σε θέματα που αφορούν τον έντονο ανταγωνισμό από τις μεγάλες επιχειρήσεις και από την εισαγωγή φθηνότερων προϊόντων, την υψηλή φορολογία και τη χαμηλή καταναλωτική ζήτηση. Από την άλλη μεριά, το μικρό τους μέγεθος διευκολύνει τη διαχείριση της οικονομικής μονάδας στο να ληφθούν άμεσα νέες αποφάσεις σχετικά με την προσαρμογή αυτή στις επιταγές της οικονομικής ύφεσης και να γίνουν γρήγορα κατανοητές και εφαρμοστέες από τους εργαζόμενους. Παρόλο λοιπόν που αντιμετωπίζουν υψηλό ανταγωνισμό, πλεονεκτούν στην άμεση προσαρμοστικότητα στα νέα οικονομικά δεδομένα.

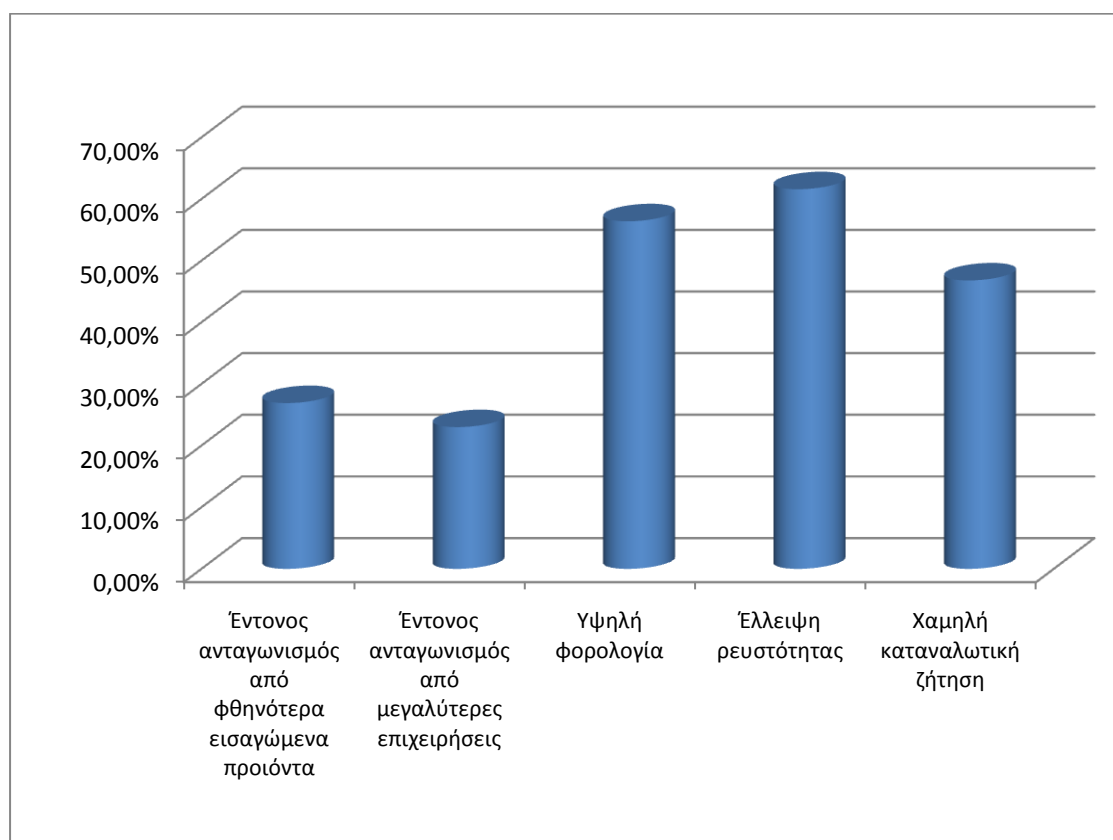
Από την άλλη μεριά, το μέγεθος και η δυναμικότητα των μεγάλων επιχειρήσεων, τους εξασφαλίζει την επιβίωση όταν οι οικονομικές συνθήκες είναι εξαιρετικά δυσμενείς, όπως συμβαίνει σήμερα. Τα βασικότερα προβλήματα που

---

⁶⁷<http://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/660>

αντιμετωπίζουν κυρίως αφορούν την έλλειψη ρευστότητας από πλευράς κεφαλαίου κίνησης και τη δυσκολία να προσαρμοστούν άμεσα στις αλλαγές των κανονικών συνθηκών, αφού η αλλαγή στρατηγικής θα πρέπει να γίνει αρχικά στα υψηλά κλιμάκια διοίκησης και στη συνέχεια, να χρειαστεί χρόνος για να γίνει κατανοητή μέχρι και τον τελευταίο εργαζόμενο⁶⁸. Ταυτόχρονα έχουν υψηλό λειτουργικό κόστος λόγω μεγέθους, συνεπώς καταφεύγουν άμεσα σε μείωση προσωπικού και μαζικές απολύσεις.

Διάγραμμα 3.1: Τα σημαντικότερα προβλήματα στη λειτουργία των ΜΜΕ

Όπως προκύπτει από το παραπάνω διάγραμμα και γίνεται απόλυτο κατανοητό, το σημαντικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις είναι η έλλειψη ρευστότητας με ποσοστό 61,6%, γεγονός που αποτελεί άμεσο αποτέλεσμα της οικονομικής ύφεσης. Ακολουθεί η υψηλή φορολογία σε

⁶⁸<http://www.esee.gr>

ποσοστό 54,%, η χαμηλή καταναλωτική ζήτηση με 46,8% και μετέπειτα ο παράγοντας του ανταγωνισμού τόσο από την εισαγωγή φθηνότερων προϊόντων 26,9% όσο και από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις με ποσοστό μόλις 23%.

Όπως γίνεται αντιληπτό, οι σημαντικότεροι παράγοντες που επηρεάζουν το οικονομικό μέλλον των μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι εκείνοι που επηρεάστηκαν από τις διαρθρωτικές αλλαγές του κράτους, όσον αφορά τα μέτρα που λήφθηκαν και οι μεταρρυθμίσεις που ψηφίστηκαν για την οικονομική ισορροπία της χώρας και την έξοδο της από την ύφεση.

Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις συμμετέχουν με μεγάλο ποσοστό στην ελληνική αγορά και συνεπώς συμβάλουν στην διαμόρφωση του ποσοστού απασχόλησης στο 86%, αρκετά υψηλότερο σε σχέση με αυτό της Ευρώπης που φτάνει στο 67%. Συνεπώς, διαθέτουν και περισσότερες θέσεις εργασίας σε γενικότερα πλαίσια, με ποσοστό 64% των συνολικών διαθέσιμων θέσεων. Από τα ποσοστά αντιλαμβάνεται κανείς την σημαντική θέση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην ελληνική οικονομία, που πολύ συχνά θεωρούνται ως «ραχοκοκαλιά» αυτής.

Κατά τη διάρκεια παραμονής της χώρας σε κατάσταση ύφεσης από το 2008 έως σήμερα, φαίνεται ότι οι αρνητικές συνέπειες επηρέασαν ιδιαίτερα τις επιχειρήσεις μικρού και μεσαίου μεγέθους με αποτέλεσμα τη μείωση της απασχόλησης σε αυτές κατά 27% από το πρώτο έτος της κρίσης. Για να γίνει κατανοητό αυτό συνεπάγεται ότι μία επιχείρηση στις τέσσερις έκλεισαν. Το 2013 ο αριθμός των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που έκλεισαν έφτασε στις 32.407, ενώ για τα έτη 2014-2015 δεν προβλέπεται θετική μεταβολή της κατάστασης αντίθετα, αναμένεται μείωση ακόμα 106.000 ατόμων που απασχολούνται σε αυτές. (Ενημερωτικό δελτίο SBA2014 Ελλάδα, European Commission)⁶⁹

---

⁶⁹http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2014/greece_el.pdf

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 Περιγραφική στατιστική ανάλυση στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ και EUROSTAT

Σε αυτή την ενότητα ακολουθεί λεπτομερής παρουσίαση και ανάλυση όλων των δεδομένων που αφορούν την απασχόληση και την ανεργία στην Ελλάδα και στην ευρύτερη Ευρωζώνη, όπως δημοσιεύθηκαν από τους έγκυρους στατιστικούς φορείς της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας (ΕΛΣΤΑΤ) και της αντίστοιχης Ευρωπαϊκής (EUROSTAT), προκειμένου να εξαχθούν στη συνέχεια συμπεράσματα για την πορεία και το μέλλον των θεμάτων αυτών.

4.2 Εισαγωγικές έννοιες και ορισμοί

Αρχικά, παρατίθενται και αναλύονται δημοσιευμένα στοιχεία από την Ελληνική Στατιστική Αρχή που αφορούν το συνολικό αριθμό των απασχολούμενων και των μισθωτών εργαζομένων όλων των κλάδων απασχόλησης που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα από το έτος 2008 όπου η χώρα εισήλθε σε κατάσταση κρίσης και των επόμενων ετών μέχρι το 2013.

Πριν την παρουσίαση της ανάλυσης των στατιστικών στοιχείων θα πρέπει να αναλυθούν κάποιες έννοιες και το περιεχόμενο συγκεκριμένων κλάδων αγοράς, που δεν είναι ευρύτερα γνωστοί, προκειμένου να είναι πιο κατανοητή η ανάλυση που θα ακολουθήσει:

⇒ **Παραγωγή οπτάνθρακα⁷⁰ και προϊόντων διύλισης πετρελαίου:** Ο οπτάνθρακας ή αλλιώς κωκ είναι στερεό καύσιμο το οποίο χρησιμοποιείται ως καύσιμη ύλη στην χαλυβουργία, στην χημική βιομηχανία, στη σιδηρομεταλλουργία,

---

⁷⁰<http://www.asmebros.gr/el/proionta/kok/leptomereies.html>

στην βιομηχανική παραγωγή αερίων όπως το φωταέριο, πίσσας, αλλά και για ορισμένες οικιακές χρήσεις αντί για κάρβουνα.

⇒ **Παραγωγή βασικών μετάλλων**⁷¹: Βασικά μέταλλα θεωρούνται το αλουμίνιο, ο χάλυβας, ο χαλκός, ο χρυσός, ο ψευδάργυρος, το νικέλιο και ο μόλυβδος και η παραγωγή τους υπόκεινται στην αρμοδιότητα της Μεταλλουργίας η οποία αποτελεί τον κλάδο και την επιστήμη των σχετικών υλικών.

⇒ **Δραστηριότητες απασχόλησης**: Ως δραστηριότητες απασχόλησης θεωρούνται οι δραστηριότητες εκπαιδευτικού, καλλιτεχνικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα για παιδιά και ενήλικους. Σε όλη σχεδόν την Ελλάδα λειτουργούν ειδικά διαμορφωμένα κέντρα δημιουργικής απασχόλησης στα οποία απασχολείται μεγάλος αριθμός ατόμων.

4.3 Στατιστική ανάλυση δημοσιευμένων στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ⁷²

Σύμφωνα με δημοσιευμένα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής ο αριθμός των απασχολούμενων τόσο στο σύνολο του όσο και στην κατηγορία των μισθωτών παρουσιάζεται με σημαντικές μειώσεις σε όλους τους κλάδους που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα.

4.4 Στατιστική ανάλυση απασχόλησης των 64 κλάδων στην Ελλάδα την περίοδο 2008-2013

Αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι να αναλυθεί η πορεία των 64 πιο σημαντικών κλάδων της χώρας όσον αφορά τις προσλήψεις και απολύσεις των εργαζομένων, προκειμένου να γίνει αντιληπτή η επιρροή της οικονομικής ύφεσης που πληγεί τη χώρα από το 2008 έως το 2013. Προφανώς, δεν εμφανίζουν όλοι οι κλάδοι μεγάλη πτωτική πορεία, για αυτό παρουσιάζει ενδιαφέρον να μελετηθούν ποιοι από αυτούς βάλλονται από την κρίση περισσότερο από τους άλλους.

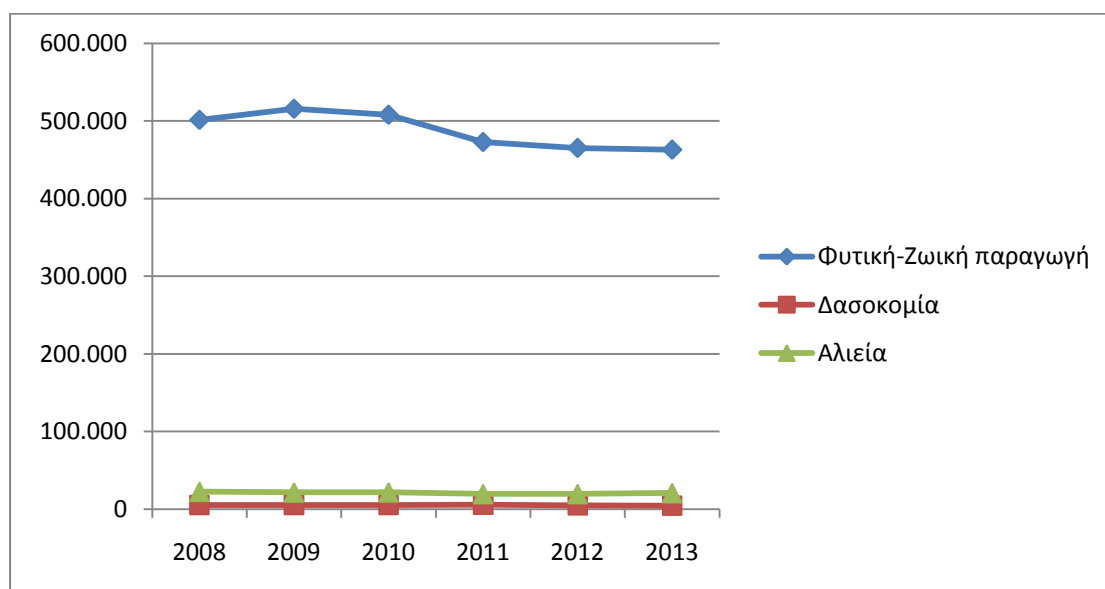
---

⁷¹http://www.gsis.gr/gsis/export/sites/default/gsis_site/Services/documents_epixeiriseis/documents_ekad/1_Eisagogi_Tomos_I_new.pdf

⁷²http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A0702&r_param=SEL21&y_param=2013_00&mytabs=0

Σε αυτό το σημείο να παρατηρηθεί ότι για να γίνει πιο κατανοητή η ανάλυση των δεδομένων απασχόλησης και οπτικά, παρουσιάζονται μια σειρά από διαγράμματα ανά τριών ή τεσσάρων κλάδων και στη συνέχεια ακολουθεί η αναλογούσα ανάλυση δεδομένων.

Διάγραμμα 4.1: Απασχόληση στη φυτική και ζωική παραγωγή, δασοκομία και αλιεία
Ελλάδος περιόδου 2008-2013

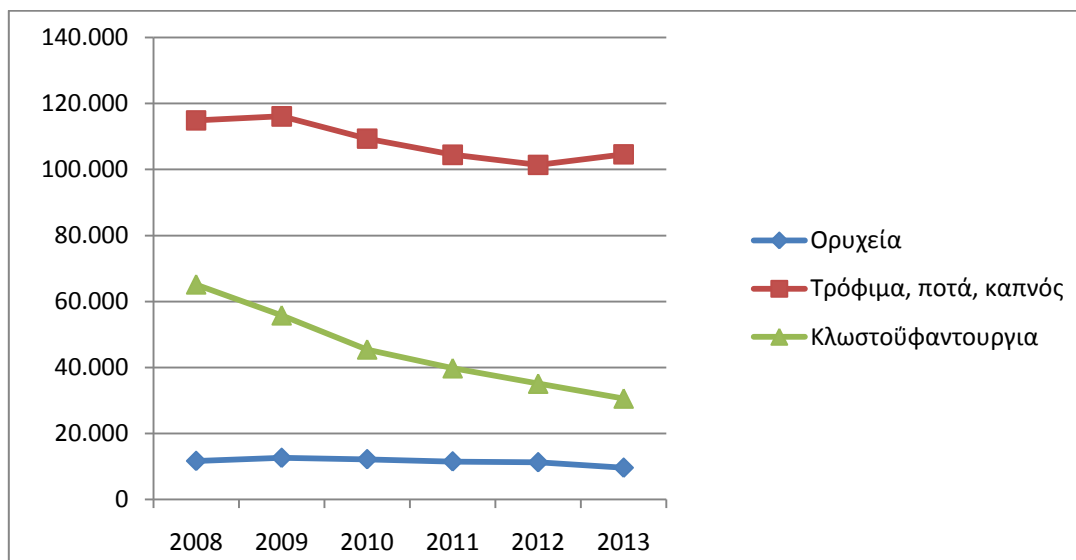
Αρχής γενομένης από τον κλάδο της **φυτικής και ζωικής παραγωγής**, της θήρας και των συναφή δραστηριοτήτων, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων εμφανίζεται μεγαλύτερος από 500.000 χιλιάδες από το 2008 μέχρι και το 2010 όπου ξεκινά η σταδιακή μείωση, όπως φαίνεται στο διάγραμμα. Ο αριθμός των μισθωτών απασχολούμενων στο συγκεκριμένο κλάδο το 2008 ήταν στις 70.185 χιλιάδες, το 2009 στις 72.190 χιλιάδες ενώ το 2010 παρατηρείται σημαντική αύξηση στις 94.682 χιλιάδες. Από το 2011 και έπειτα, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων παρουσιάζει μικρές αυξομειώσεις, φτάνοντας το 2013 στις 462.931 χιλιάδες, με την ίδια πορεία να διαγράφει και ο αντίστοιχος αριθμός μισθωτών απασχολούμενων κλείνοντας στις 84.000 χιλιάδες το 2012, όπου

και παρέμεινε σταθερός μέχρι το 2013. Να σημειωθεί ότι οι εν λόγω κλάδοι είναι ιδιαίτερα διαδεδομένοι στην Ελλάδα, καθώς πρόκειται για μια χώρα αγροτική.

Ο κλάδος της **δασοκομίας** και της υλοτομίας, ο οποίος δεν αποτελεί από τους ιδιαίτερα αναπτυσσόμενους κλάδους στην Ελλάδα, δεν παρουσίασε σημαντικές αυξομειώσεις κατά τη διάρκεια της παραμονής της χώρας σε κατάσταση κρίσης από το 2008, ενώ είναι κατά πολύ μικρότερος σε αριθμό συνόλου απασχολούμενων όπως φαίνεται από το ανωτέρω διάγραμμα και συγκριτική με τη φυτική και ζωική παραγωγή. Ο συνολικός αριθμός απασχολούμενων ανέρχεται στις 5.500 χιλιάδες περίπου μέχρι το 2012, ενώ το 2013 παρουσιάζεται μειωμένος στις 4.631 χιλιάδες. Ο αριθμός των μισθωτών αναλογικά εμφανίζεται αυξημένος στις 4.000 χιλιάδες το 2010 και 2011 από 3.000 που ήταν τα έτη 2008,2009,2012,2013.

Στον κλάδο της **αλιείας** και της υδατοκαλλιέργειας παρατηρείται μια σταδιακή μείωση από το 2008 μέχρι το 2013 στον συνολικό αριθμό των απασχολούμενων στο κλάδο από 22.626 χιλιάδες στις 20.927 χιλιάδες αντίστοιχα, που αποδεικνύεται διαγραμματικά. Ο αριθμός των μισθωτών απασχολούμενων μειώθηκε ελάχιστα από 7.014 όπου ήταν 2008, στις 6.837 χιλιάδες το 2013. Παρόλο λοιπόν, που ο κλάδος αλιείας έχει σημαντικά περιθώρια βελτίωσης αφού η Ελλάδα περιβάλλεται από θάλασσα, η οικονομική κρίση οδήγησε και σε αύξηση της ανεργίας ακόμα και στον κλάδο αυτό.

Διάγραμμα 4.2: Απασχόληση στα ορυχεία, στη βιομηχανία τροφίμων και στην παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών Ελλάδος περιόδου 2008-2013

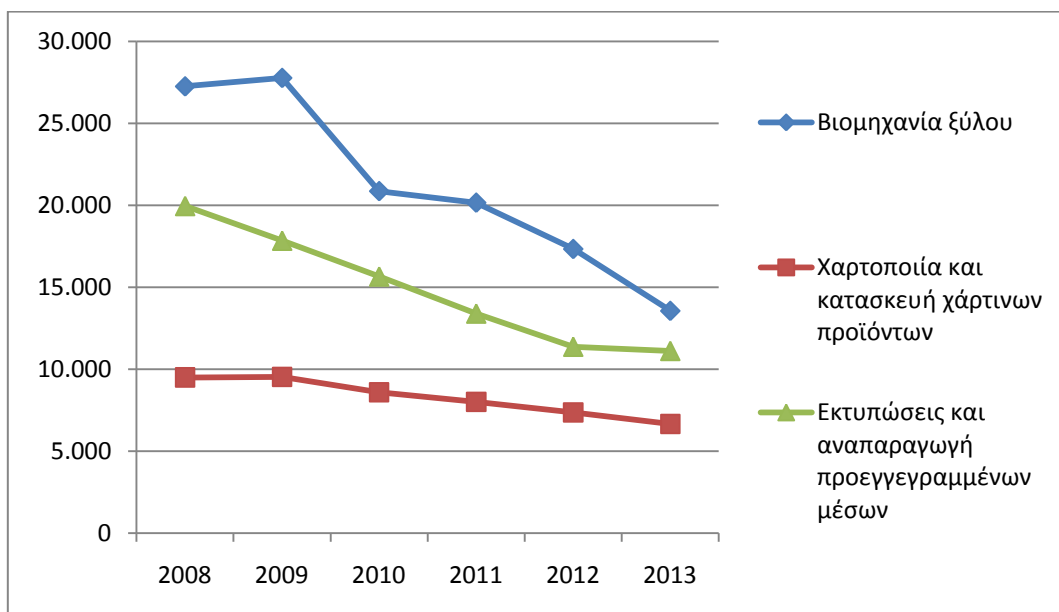

Για τον κλάδο που αφορά τα **ορυχεία-λατομεία** διακρίνεται αύξηση του συνολικού αριθμού απασχολούμενων από τις 11.651 χιλιάδες που ήταν το 2008 στις 12.591 χιλιάδες το 2012 και μικρή μείωση από το 2010 όπου ήταν 11.540 χιλιάδες στις 9.591 χιλιάδες το 2013. Ο αριθμός των μισθωτών απασχολούμενων στον κλάδο συνάδει με αυτόν του συνολικού για όλα τα έτη.

Ο ανερχόμενος στην Ελλάδα κλάδος της **βιομηχανίας τροφίμων, ποτών και καπνού**, το 2008 εμφανίζεται στο παραπάνω διάγραμμα με συνολικό αριθμό απασχολούμενων 114.864 χιλιάδες, το 2009 αυξημένος στις 116.104 χιλιάδες και παραμένει πάνω από τις 100.000 χιλιάδες μέχρι το 2013 να έχει 104.594 χιλιάδες απασχολούμενους. Ο αντίστοιχος αριθμός μισθωτών απασχολούμενων στον κλάδο εμφανίζεται στις 86.434 χιλιάδες το 2008, αυξημένος στις 87.000 χιλιάδες το 2009 και 2010 ενώ φτάνοντας το 2013 διαθέτει 84.156 απασχολούμενους. Όπως γίνεται κατανοητό, ο συγκεκριμένος κλάδος είναι πολλά υποσχόμενος στη χώρα μας καθώς τα τρόφιμα και τα ποτά αποτελούν αγαθά πρώτης ανάγκης και ευρείας κατανάλωσης.

Ο κλάδος της παραγωγής κλωστοϋφαντουργικών υλών, ειδών ενδυμασίας, δέρματος και δερμάτινων ειδών παρουσίασε σημαντικές διακυμάνσεις από το 2008 μέχρι το 2013 τόσο στον συνολικό αριθμό απασχολούμενων όσο και στον αριθμό των μισθωτών. Ειδικότερα, όπως προκύπτει από το διάγραμμα, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων μειώθηκε από το 2008 όπου ήταν 65.153 χιλιάδες στις 55.780 χιλιάδες το 2009, στις 45.455 χιλιάδες το 2010, στις 39.764 χιλιάδες το 2011, στις 35.095 χιλιάδες το 2012 και στις 30.596 χιλιάδες το 2013. Αντίστοιχες μεταβολές υπέστη και ο αριθμός των μισθωτών απασχολούμενων στο κλάδο που ήταν στις 44.094 χιλιάδες το 2008, στις 38.068 χιλιάδες το 2009, στις 31.386 χιλιάδες το 2010, στις 27.576 χιλιάδες το 2011, στις 24.628 χιλιάδες το 2012 και το 2013 στις 21.476 χιλιάδες μειωμένος κατά το ήμισυ. Προφανώς, είναι από τους κλάδους που μέσα στην εξεταζόμενη περίοδο των 6 ετών οικονομικής ύφεσης, ο αριθμός των απασχολούμενων μειώθηκε κατά 50% με ραγδαίο και κάθετο τρόπο!

Διάγραμμα 4.3: Απασχόληση στη βιομηχανία ξύλου, χαρτοποιία και εκτυπώσεων
Ελλάδος περιόδου 2008-2013

Ο κλάδος της **βιομηχανίας ξύλου** για την κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από έπιπλα, κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής εμφανίζεται διαγραμματικά με μεγάλη μεταβολή στον αριθμό των απασχολούμενων από το έτος 2008 μέχρι το 2013. Συγκεκριμένα, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων στον κλάδο για τα έτη 2008-2009 έφτανε στις 27.764 χιλιάδες με 15.000 χιλιάδες περίπου μισθωτούς, το 2010 μειώθηκε στις 20.864 χιλιάδες όπου και παρέμεινε το 2011 με αριθμό μισθωτών απασχολούμενων πάνω από 11.000 χιλιάδες. Το 2012, εξακολουθεί να μειώνεται ο συνολικός αριθμός φτάνοντας στις 17.338 χιλιάδες απασχολούμενους από τους οποίους οι μισθωτοί ήταν πλέον 9.536 χιλιάδες. Το 2013, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων στον κλάδο της βιομηχανίας ξύλου ανέρχεται στις 13.565 χιλιάδες από τους οποίους οι μισθωτοί ήταν μόλις 7.461 χιλιάδες. Πρόκειται για ένα ακόμα κλάδο, όπου το σύνολο των εργαζομένων υπέστη μεγάλη πτώση και πολλοί άνθρωποι έχασαν τις δουλειές του, με το ποσοστό ανεργίας καθώς κινούμαστε προς το 2013 να διπλασιάζεται!

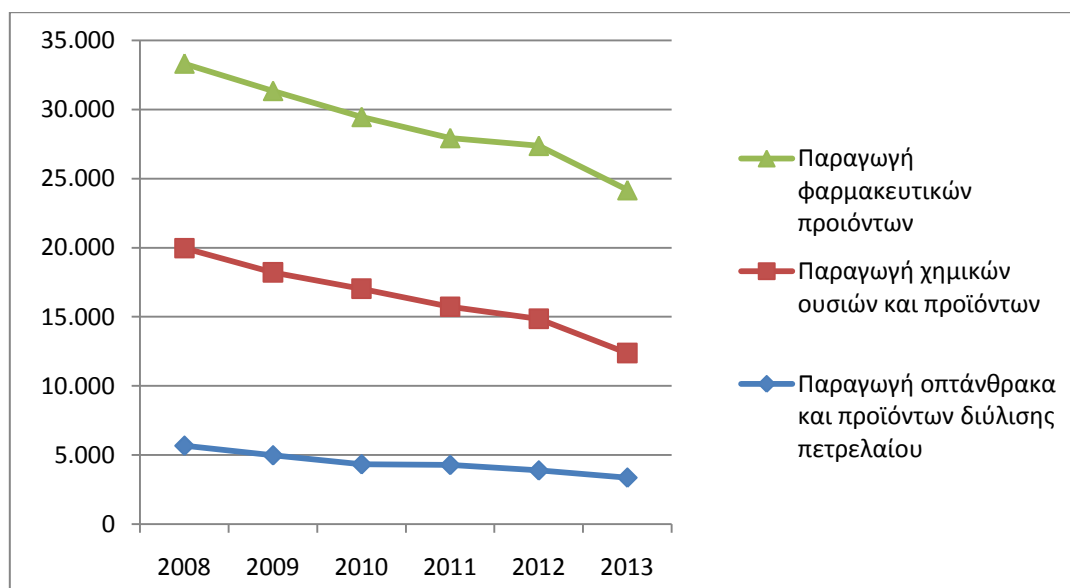
Για τον κλάδο της **χαρτοποιίας** και κατασκευής χάρτινων προϊόντων ο οποίος το 2008 και 2009 παρουσίαζε σταδιακή ανάπτυξη και αύξηση του συνολικού αριθμού των απασχολούμενων φθάνοντας τις 9.538 χιλιάδες από τους οποίους οι πάνω από τις 8.000 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Από το 2010, επήλθε σταδιακή μείωση του συνολικού αριθμού στις 8.000 χιλιάδες περίπου και αντίστοιχα των μισθωτών απασχολούμενων στον κλάδο στις 7.241 χιλιάδες. Το 2012, οι απασχολούμενοι συνέχιζαν να μειώνονται φτάνοντας στους 7.363 χιλιάδες και στις 6.669 το 2013, ενώ και για τα δυο έτη ο αριθμός των μισθωτών απασχολούμενων στο κλάδο παρέμεινε πάνω από τις 6.000 χιλιάδες. Πρόκειται για ένα κλάδο που έχει στοιχεία ανάπτυξης και αυτός είναι ο λόγος που δεν εμφάνισε κάθετη καθίζηση στην απασχόληση όπως οι δύο προηγούμενοι.

Όσον αφορά τις **εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων**, πρόκειται για έναν κλάδο ο οποίος αναπτύσσεται τάχιστα με την πάροδο των χρόνων και τη συνεχή εξέλιξη της τεχνολογίας. Το 2008, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων στον κλάδο εμφανίζεται στις 19.954 χιλιάδες με τις 14.075 χιλιάδες να αποτελούν τους μισθωτούς απασχολούμενους του κλάδου. Από το

2009, το σύνολο των απασχολούμενων άρχισε να μειώνεται, συνεπώς και ο αριθμός των μισθωτών απασχολούμενων στον κλάδο φτάνοντας το 2013 στις 11.115 χιλιάδες συνολικά οι απασχολούμενοι και στις 8.347 χιλιάδες οι μισθωτοί. Ως κλάδος εμφανίζει πολλά περιθώρια ανάπτυξης λόγω της άμεσης σύνδεσής τους με την τεχνολογία, ωστόσο, και αυτός δέχθηκε μεγάλο πλήγμα από την οικονομική ύφεση και σχεδόν οι μισοί εργαζόμενοι του 2008 έχασαν τη δουλειά τους μέχρι το 2013.

Ο κλάδος της **παραγωγής οπτάνθρακα** (στερεό καύσιμο) και προϊόντων διύλισης πετρελαίου, λόγω των ιδιαίτερων γνώσεων και εξειδικεύσεων που απαιτεί, δεν παρουσίασε καμία εξέλιξη στην Ελλάδα, όπως εμφανίζεται και στο παρακάτω διάγραμμα με αριθμό 4.4. Αυτό γίνεται αντιληπτό και από τον συνολικό αριθμό των απασχολούμενων που από 1995 μέχρι το 2013 παρέμεινε σε σταθερά επίπεδα με μικρές διακυμάνσεις, φθάνοντας μέχρι 7.000 περίπου. Ο ίδιος αριθμός αντιστοιχούσε και στον αριθμό των μισθωτών απασχολούμενων στον κλάδο.

Διάγραμμα 4.4: Απασχόληση στην παραγωγή οπτάνθρακα, χημικών ουσιών και φαρμακευτικών προϊόντων Ελλάδος 2008-2013

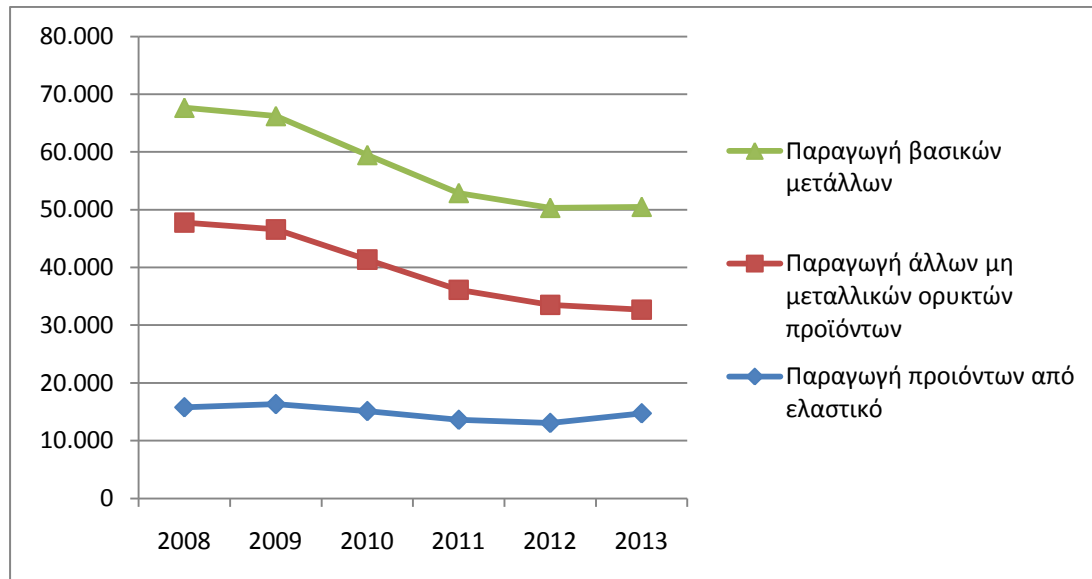

Ένας επίσης συνεχής αναπτυσσόμενος κλάδος είναι αυτός της παραγωγής **χημικών ουσιών και προϊόντων**, ο οποίος διέκοψε την ανοδική του πορεία, όπως εμφανίζεται και στο διάγραμμα, εξαιτίας της κρίσης. Το 2008, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων στον κλάδο ήταν 14.285 χιλιάδες με τους 13.761 χιλιάδες από αυτούς να αποτελούν τους μισθωτούς. Από το 2009, συνολικός αριθμός άρχισε να μειώνεται στις 13.236 χιλιάδες από τους οποίους οι 12.484 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Ο αντίστοιχος συνολικός αριθμός του 2010 ήταν 12.704 χιλιάδες και οι μισθωτοί 11.987 χιλιάδες. Το 2011, ο συνολικός αριθμός αποτελούνταν από 11.455 χιλιάδες απασχολούμενους και οι 10.810 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Για το 2012, ο συνολικός αριθμός απασχολούμενων και μισθωτών ήταν 10.000 χιλιάδες, ενώ το 2013 μειώνονται κι άλλο φτάνοντας ο συνολικός αριθμός τους 9.016 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 8.806 χιλιάδες.

Ο σημαντικός κλάδος, της παραγωγής βασικών **φαρμακευτικών προϊόντων** και φαρμακευτικών παρασκευασμάτων, λόγω της αναγκαιότητας και της βαρύτητας των προϊόντων δεν παρουσίασε σημαντικές διακυμάνσεις όσον αφορά τον αριθμό των απασχολούμενων του. Ειδικότερα, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων το 2008 ήταν 13.353 χιλιάδες όπου και παρέμεινε και το 2009, ο αριθμός των μισθωτών απασχολούμενων και για τα δυο έτη ήταν πάνω από 12.000 χιλιάδες. Στις 12.000 χιλιάδες παρέμειναν οι αντίστοιχοι αριθμοί από το 2010 μέχρι και το 2012. Το 2013, μόνο εμφανίζονται με μια μικρή μείωση στις 11.789 χιλιάδες ο συνολικός αριθμός και στις 11.530 χιλιάδες ο αριθμός των μισθωτών. Προφανώς λοιπόν, έχει επηρεαστεί από την οικονομική ύφεση, ωστόσο, λόγω της σπουδαιότητάς του στην αγορά της υγείας, εμφανίζει τις μικρότερες δυνατές μειώσεις, όπως φαίνεται και διαγραμματικά, διατηρώντας ένα σχετικά υψηλό επίπεδο απασχόλησης για τα δεδομένα της εποχής.

Διάγραμμα 4.5: Απασχόληση στην παραγωγή προϊόντων από ελαστικό, μη μεταλλικών προϊόντων και βασικών Ελλάδος 2008-2013

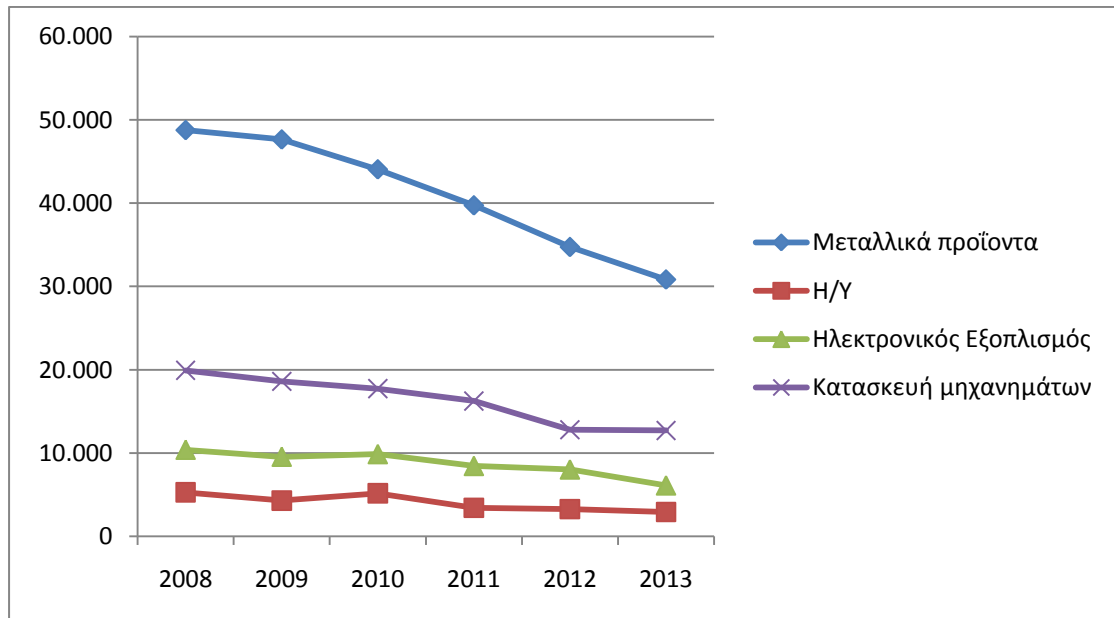
Όπως προκύπτει από το διάγραμμα ο κλάδος κατασκευής **προϊόντων από ελαστικό** (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες διέθετε συνολικά 15.759 χιλιάδες απασχολούμενους το 2008 από τους οποίους οι 14.621 ήταν μισθωτοί. Το 2009, ο συνολικός αριθμός αυξήθηκε στις 16.342 χιλιάδες και των μισθωτών στις 15.073 χιλιάδες. Το 2010, ο συνολικός αριθμός επανέρχεται στις 15.136 χιλιάδες και οι μισθωτοί μειώνονται στις 13.927 χιλιάδες. Οι αντίστοιχοι αριθμοί για τα έτη 2011-2012 ήταν ο συνολικός αριθμός 13.000 χιλιάδες και οι μισθωτοί απασχολούμενοι πάνω από 12.000 χιλιάδες. Για το έτος 2013, ο συνολικός αριθμός απασχολούμενων αυξήθηκε στις 14.748 χιλιάδες και των μισθωτών στις 13.609 χιλιάδες. Φαίνεται λοιπόν ότι ο κλάδος παραμένει εντυπωσιακά σταθερός καθ' όλη τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου, γεγονός εξαιρετικά ευοίωνο για το μέλλον του.

Ο συγκεκριμένος κλάδος της **παραγωγής άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων** το 2008, παρουσιάζεται στο διάγραμμα, με συνολικό αριθμό απασχολούμενων στις 31.970 χιλιάδες, από τους οποίους 26.327 χιλιάδες αποτελούν τους μισθωτούς. Το 2009, ο συνολικός αριθμός παρέμεινε στις 30.000 χιλιάδες με τους μισθωτούς να μειώνονται στις 25.100 χιλιάδες. Από το 2010 και

έπειτα ο συνολικός αριθμός άρχισε να μειώνεται αισθητά φτάνοντας στις 26.220 χιλιάδες ενώ των μισθωτών απασχολούμενων μειώθηκε στις 20.304 χιλιάδες. Η μείωση του συνολικού αριθμού συνεχίστηκε και κατά το 2011 με τον συνολικό αριθμό να ανέρχεται στις 22.490 χιλιάδες και των μισθωτών στις 17.218 χιλιάδες. Το 2012, ο συνολικός αριθμός ανήλθε στις 20.436 χιλιάδες με τους μισθωτούς να ανέρχονται στις 16.094 χιλιάδες. Το 2013, ο συνολικός αριθμός απασχολούμενων εμφανίζεται μειωμένος κατά 50% περίπου στις 17.927 χιλιάδες και των μισθωτών στις 14.118 χιλιάδες.

Η **παραγωγή βασικών μετάλλων**, ως κλάδος, παρουσιάζει στο διάγραμμα μεγάλες μειώσεις στον αριθμό των απασχολούμενων του με την πάροδο των ετών. Το 2008 και το 2009 με την έναρξη της κρίσης ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων στο κλάδο ήταν 19.621 χιλιάδες και οι μισθωτοί 17.000 χιλιάδες περίπου όπου και παρέμεινε το 2010 που ο συνολικός μειώθηκε στις 18.096 χιλιάδες. Το 2011 και το 2012 ο συνολικός αριθμός απασχολούμενων και μισθωτών μειώθηκε στις 16.000 χιλιάδες. Μια μικρή σχετικά αύξηση παρουσιάζεται το 2013, με τον αριθμό των απασχολούμενων και των μισθωτών να ανέρχεται στις 17.000 χιλιάδες.

Διάγραμμα 4.6: Απασχόληση στην παραγωγή μεταλλικών προϊόντων, ηλεκτρονικών υπολογιστών και εξοπλισμού και μηχανημάτων Ελλάδος 2008-2013

Στον κλάδο **κατασκευής μεταλλικών προϊόντων**, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων ήταν για το 2008 στις 48.767 χιλιάδες, από τους οποίους οι 35.926 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Τόσο ο συνολικός αριθμός απασχολούμενων όσο και ο αριθμός μισθωτών μειώθηκε σταδιακά μέχρι το 2013 φθάνοντας τις 30.837 χιλιάδες και 23.284 χιλιάδες αντίστοιχα. Πρόκειται για τον κλάδο που εμφανίζει κάθετη μείωση στην απασχόληση συγκριτικά με τους υπόλοιπους του εν λόγω διαγράμματος.

Σε αυτό το σημείο, να τονιστεί ότι οι επόμενοι τρεις κλάδοι που θα αναλυθούν, εμφανίζουν μια σημαντική σταθερότητα στους αριθμούς απασχόλησης που εμφανίζουν, γεγονός που κρίνεται αφενός ικανοποιητικό, αφετέρου εξαιρετικά αισιόδοξο για το μέλλον.

Ο κλάδος κατασκευής **ηλεκτρονικών υπολογιστών**, ηλεκτρονικών και οπτικών προϊόντων δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος στην Ελλάδα και για το λόγω αυτό δεν απασχολεί μεγάλο αριθμό ατόμων. Αυτός είναι και ο λόγος, που εμφανίζει μια σταθερότητα για την εποχή στα επίπεδα απασχόλησης και κατ' επέκταση ανεργίας.

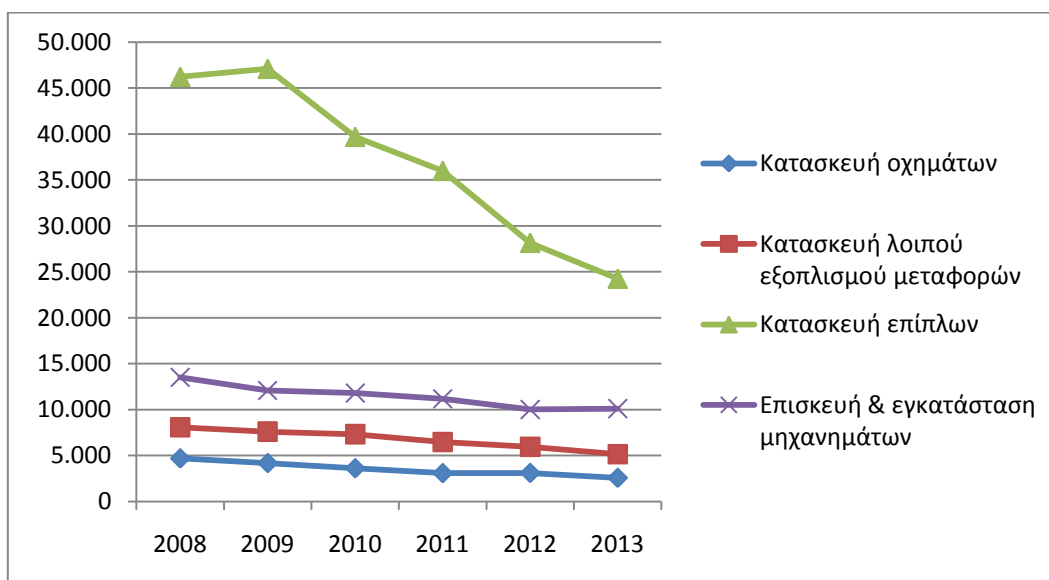
Συγκεκριμένα λοιπόν, για το 2008, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων ήταν 5.294 χιλιάδες και οι μισθωτοί 4.720 χιλιάδες. Τα επόμενα έτη ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων και ο αριθμός των μισθωτών μειώθηκε κατά το ήμισυ φτάνοντας το 2013 στις 2.938 χιλιάδες και 2.558 χιλιάδες αντίστοιχα.

Η κατασκευή **ηλεκτρολογικού εξοπλισμού** αποτελεί έναν κλάδο που το 2008 απασχολούσε συνολικά 10.399 χιλιάδες άτομα, από τα οποία τα 8.905 χιλιάδες ήταν μισθωτοί εργαζόμενοι. Από το 2009 και έπειτα ο συνολικός αριθμός μειώνονταν σταδιακά. Τα έτη 2009 και 2010, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων ήταν πάνω από 9.000 χιλιάδες και οι μισθωτοί έφτασαν τις 8.561 χιλιάδες. Στη συνέχεια των ετών 2011-2012 ο αριθμός των ατόμων που απασχολούνταν στον κλάδο, μειώθηκε στις 8.000 περίπου χιλιάδες όπως και ο αντίστοιχος των μισθωτών στις 7.410 χιλιάδες. Το 2013, επέρχεται νέα μείωση στον συνολικό αριθμό των απασχολούμενων φτάνοντας στις 6.126 χιλιάδες και των μισθωτών στις 5.651 χιλιάδες.

Για τον κλάδο **κατασκευής μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού** που δεν κατονομάζονται σε άλλη κατηγορία, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων σε αυτόν εμφανίζεται στο διάγραμμα για το 2008 στις 19.930 χιλιάδες από τους οποίους οι 16.970 χιλιάδες ήταν μισθωτοί εργαζόμενοι. Έκτοτε, οι απασχολούμενοι στον κλάδο άρχισαν να μειώνονται με αποτέλεσμα το 2013 να εμφανίζεται ο συνολικός αριθμός στις 12.711 χιλιάδες και των μισθωτών μόλις στις 11.075 χιλιάδες.

Στη συνέχεια και όπως γίνεται κατανοητό από το παρακάτω διάγραμμα με αριθμό 4.7, οι κλάδοι που αφορούν την κατασκευή οχημάτων, λοιπού εξοπλισμού μεταφορών και επισκευής μηχανημάτων εμφανίζουν μια σταθερότητα στην απασχόληση με ελαφρά μείωση προς το 2013, πάντα συγκρινόμενοι με τον κλάδο κατασκευής επίπλων που εμφανίζει μεγάλη πτώση στον αριθμό των εργαζομένων του.

Διάγραμμα 4.7: Απασχόληση στην κατασκευή οχημάτων, λοιπού εξοπλισμού μεταφορών, επίπλων και στον κλάδο επισκευής και εγκατάστασης μηχανημάτων Ελλάδος 2008-2013

Πιο συγκεκριμένα, στον κλάδο **κατασκευής μηχανοκίνητων οχημάτων**, ρυμουλκούμενων και ημιρυμουλκούμενων οχημάτων οι απασχολούμενοι συνολικά, το 2008 ήταν 4.688 χιλιάδες και οι μισθωτοί 4.318 χιλιάδες. Μέχρι το 2013 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων στον κλάδο μειώθηκε σταδιακά κατά το ήμισυ και διαμορφώθηκε στις 2.560 χιλιάδες από τους οποίους οι 2.328 χιλιάδες ήταν μισθωτοί.

Τα άτομα που απασχολούνταν για την **κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών** ανέρχονταν σύμφωνα με το διάγραμμα το 2008, στις 8.080 χιλιάδες συνολικά, τις 7.655 χιλιάδες αποτελούσαν οι μισθωτοί απασχολούμενοι. Μέχρι το 2010, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων μειώθηκε ελάχιστα φτάνοντας στις 7.319 χιλιάδες ο οποίος αποτελεί και τον αριθμό που αντιστοιχεί στους μισθωτούς εργαζόμενους του κλάδου. Το 2011, ο αριθμός των απασχολούμενων και των μισθωτών στον κλάδο υπέστη νέα μείωση φτάνοντας στις 6.457 χιλιάδες. Μείωση των απασχολούμενων επήλθε και τα έτη 2012-2013 στον συγκεκριμένο

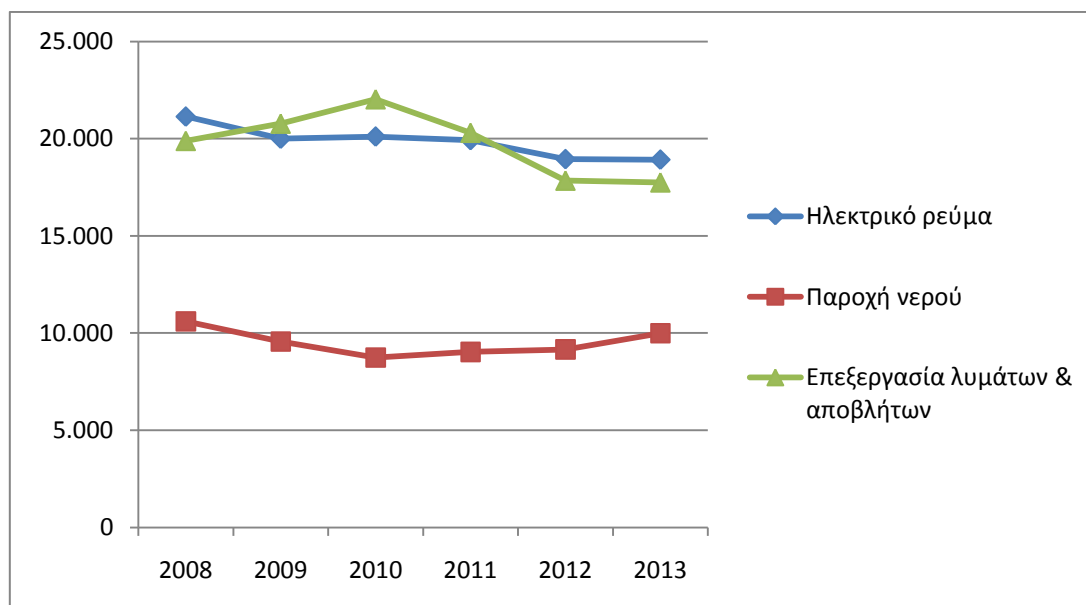
κλάδο με τον συνολικό αριθμό να ανέρχεται στα στις 5.135 χιλιάδες και των μισθωτών στις 4.866 χιλιάδες.

Ο κλάδος κατασκευής **επίπλων και άλλων μεταποιητικών δραστηριοτήτων** παρουσιάζεται με σημαντική διαφορά στον αριθμό των απασχολούμενων από το 2008 μέχρι το 2013. Συγκεκριμένα, το 2008 στον κλάδο απασχολούνταν συνολικά 46.216 χιλιάδες άτομα, από τα οποία οι 26.403 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Το 2009 και ενώ η κρίση έχει εισχωρήσει σημαντικά στην ελληνική οικονομία, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων αυξήθηκε στις 47.085 χιλιάδες και αυτός των μισθωτών παρέμεινε στα ίδια περίπου επίπεδα. Η μεγάλη αρνητική διαφορά στον αριθμό των απασχολούμενων επήλθε το 2010 φτάνοντας στις 39.685 χιλιάδες συνολικά και οι μισθωτοί στις 21.576 χιλιάδες, έτος που ήταν εξαιρετικά συμβολή στην εξέλιξη της οικονομικής ύφεσης. Μείωση στις 35.976 χιλιάδες, συνέχιζε να παρουσιάζει ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων το 2011, στις 28.141 χιλιάδες το 2012 όπου και ο αριθμός των μισθωτών έφτασε στις 15.639 χιλιάδες και στις 24.227 χιλιάδες το 2013 από τους οποίους οι 13.459 χιλιάδες ήταν οι μισθωτοί, κατά το ήμισυ περίπου δηλαδή μειωμένοι συγκριτικά με το 2008.

Ο αριθμός των απασχολούμενων στον κλάδο για την **επισκευή και εγκατάσταση μηχανημάτων** και εξοπλισμού ήταν συνολικά το 2008 στις 13.505 χιλιάδες και οι μισθωτοί 9.655 χιλιάδες από αυτούς. Τα επόμενα έτη 2009, 2010, 2011 τόσο ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων όσο και ο αριθμός των μισθωτών δεν παρουσιάζονται με μεγάλες μεταβολές. Τα έτη 2012 και 2013, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων εμφανίζεται στις 10.105 χιλιάδες με τις 8.000 περίπου χιλιάδες να αποτελούν τους μισθωτούς.

Στη συνέχεια ακολουθούν κάποιοι κλάδοι που έχουν και κοινωνικό χαρακτήρα, καθώς η παροχή υπηρεσιών που προσφέρουν είναι ζωτικής σημασίας για την ευημερία και την υγεία του συνόλου των πολιτών. Αυτός είναι και ο βασικός λόγος που οι κλάδοι αυτοί δεν εμφάνισαν μεγάλες μεταβολές αναλογικά των δυσμενών οικονομικών συνθηκών, παρουσιάζοντας μια σταθερότητα στα ποσοστά απασχόλησης, όπως φαίνεται και διαγραμματικά παρακάτω.

Διάγραμμα 4.8: Απασχόληση στους κλάδους παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος, παροχής νερού και επεξεργασίας λυμάτων Ελλάδος 2008-2013

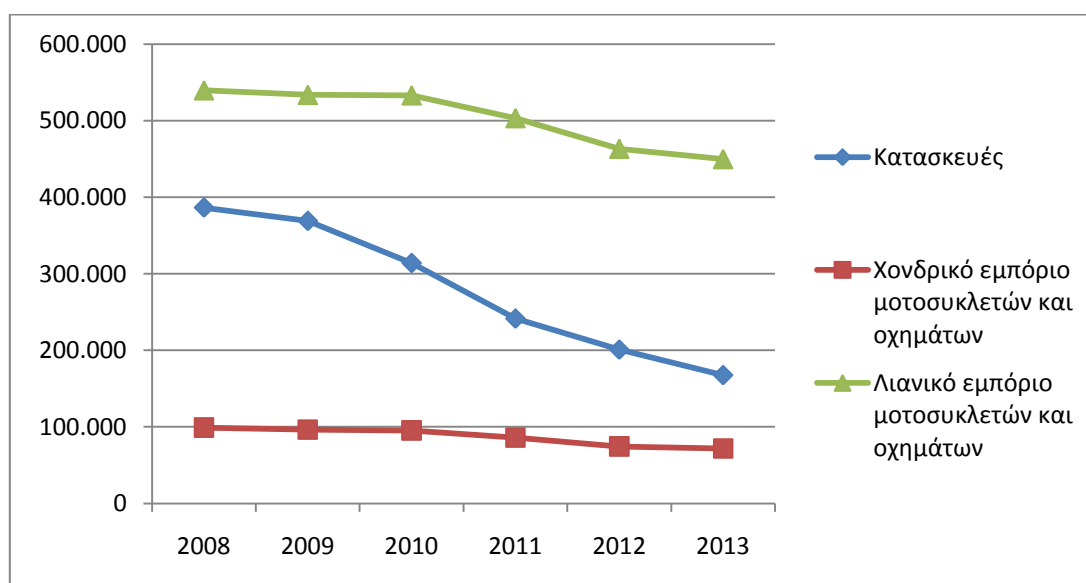
Στον κλάδο **παροχής ηλεκτρικού ρεύματος**, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού οι απασχολούμενοι το 2008 ήταν 21.132 χιλιάδες από τους οποίους οι 20.305 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Πρόκειται για ένα αρκετά υψηλό νούμερο που αιτιολογείται από τη σπουδαιότητα του κλάδου για την ελληνική κοινωνία. Τα έτη 2009, 2010, 2011 ο συνολικός αριθμός παρουσίασε μικρές αυξομειώσεις αλλά παρέμεινε στις 20.000 χιλιάδες, περίπου και των μισθωτών πάνω από τις 18.000 χιλιάδες. Έκτοτε, μέχρι το 2013 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων παρατηρείται σταθερός, αν και μειωμένος στις 18.900 χιλιάδες και ο αντίστοιχος των μισθωτών στις 17.600 χιλιάδες.

Ο κλάδος που δραστηριοποιείται στη συλλογή, επεξεργασία και **παροχή νερού** παρουσιάζεται με μικρές μεταβολές από το 2008 μέχρι το 2013. Συγκεκριμένα, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων και μισθωτών στον κλάδο το 2008 εμφανίζεται στις 10.595 χιλιάδες ενώ το 2013 στις 9.994 χιλιάδες.

Ο σύνθετος κλάδος για την **επεξεργασία λυμάτων**, συλλογή, επεξεργασία και διάθεση **αποβλήτων** - ανάκτηση υλικών, συλλογή, επεξεργασία και διάθεση

αποβλήτων, ανάκτηση υλικών και δραστηριοτήτων εξυγίανσης και άλλων υπηρεσιών για τη διαχείριση αποβλήτων το 2008 απασχολούσε συνολικά 19.887 χιλιάδες άτομα, τα οποία το 2009 και το 2010 αυξήθηκαν φτάνοντας τις 22.033 χιλιάδες, από τους οποίους οι πάνω από 19.000 χιλιάδες περίπου ήταν μισθωτοί. Το 2011 επήλθε μείωση του συνολικού αριθμού των απασχολούμενων φτάνοντας στις 20.305 χιλιάδες ωστόσο, ο αριθμός των μισθωτών παρέμεινε σταθερός. Τα επόμενα έτη 2012 και 2013 οι αντίστοιχοι αριθμοί απασχολούμενων μειώθηκαν στις 17.747 χιλιάδες ο συνολικός και των μισθωτών στις 17.000 χιλιάδες.

Διάγραμμα 4.9: Απασχόληση στους κλάδους των κατασκευών και του χονδρικού και λιανικού εμπορίου μοτοσυκλετών και οχημάτων Ελλάδος 2008-2013

Ο ιδιαίτερα ανεπτυγμένος κλάδος των **κατασκευών** στην Ελλάδα, το 2008 απασχολούσε συνολικά 386.000 χιλιάδες άτομα, από τα οποία οι 261.130 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Το 2009 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων και των μισθωτών μειώθηκαν ελάχιστα φθάνοντας στις 368.823 χιλιάδες για τους πρώτους και στις 247.763 χιλιάδες για τους δεύτερους. Η μείωση των απασχολούμενων συνεχίστηκε το 2010 με τον συνολικό αριθμό να φτάνει στις 313.902 χιλιάδες και

των μισθωτών στις 196.736 χιλιάδες. Η μεγάλη μεταβολή επήλθε το 2011 με το συνολικό αριθμό των απασχολούμενων να ανέρχεται στις 241.403 χιλιάδες και των μισθωτών στις 141.066 χιλιάδες. Με την πάροδο των ετών ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων στον κλάδο και κατ' επέκταση και των μισθωτών συρρικνώθηκε αισθητά. Το 2012 ο συνολικός αριθμός είχε ήδη φτάσει στις 200.898 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 116.474 χιλιάδες, με το 2013 οι απασχολούμενοι να μειωθούν κατά το ήμισυ φτάνοντας συνολικά τους 167.691 χιλιάδες και οι μισθωτοί τους 97.222 χιλιάδες. Να σημειωθεί ότι ο κλάδος των κατασκευών είναι από αυτούς που έχουν αντιμετωπίσει μεγάλο πρόβλημα με την οικονομική ύφεση, καθώς μειώθηκε ραγδαία ο αριθμός των κατασκευών στη χώρα, με αποτέλεσμα η απασχόληση σε αυτόν να συρρικνωθεί κάθετα κυρίως το 2013.

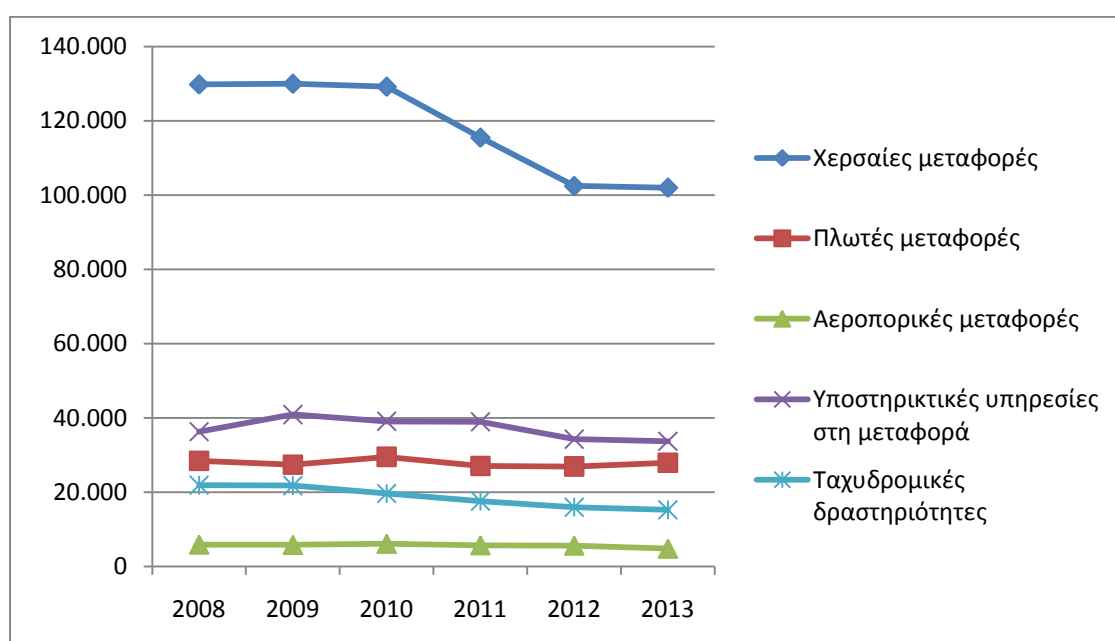
Ο κλάδος που δραστηριοποιείται στο **χονδρικό και λιανικό εμπόριο και την επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών**, από το 2008 μέχρι το 2010 είχε απασχολούμενους πάνω από 95.000 χιλιάδες, με τους μισθωτούς σε αυτόν να είναι πάνω από 60.552 χιλιάδες. Το 2011 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων παρουσιάζεται μειωμένος στις 85.971 χιλιάδες και των μισθωτών στις 58.538 χιλιάδες. Μείωση επήλθε και τα έτη 2012-2013 με τον συνολικό αριθμό απασχολούμενων να φτάνει 74.434 και 71.736 χιλιάδες αντίστοιχα και των μισθωτών να φτάνουν περίπου τις 50.000 χιλιάδες.

Ο κλάδος που αφορά το χονδρικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, είχε για το 2008 349.640 χιλιάδες απασχολούμενους συνολικά, από τους οποίους οι 260.662 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Το 2009, στον κλάδο απασχολούνταν συνολικά 347.213 χιλιάδες άτομα με τους 259.521 από αυτούς να είναι μισθωτοί. Το 2010, το σύνολο των απασχολούμενων μειώθηκε στις 331.989 χιλιάδες και των μισθωτών στις 251.925 χιλιάδες. Μεγάλη μεταβολή επήλθε το 2011 με το συνολικό αριθμό των απασχολούμενων να μειώνεται στις 308.201 χιλιάδες και των μισθωτών στις 227.830 χιλιάδες. Μεγάλες μεταβολές στον αριθμό των απασχολούμενων υπέστη ο κλάδος και το 2012 με τον συνολικό αριθμό να μειώνεται ακόμα στις 254.773 χιλιάδες και των μισθωτών στις 188.335 χιλιάδες. Το 2013 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων εμφανίζεται στις 240.303 χιλιάδες και των μισθωτών στις 177.638 χιλιάδες.

Τον μεγαλύτερο αριθμό ατόμων, που ήταν 539.640 χιλιάδες απασχολούσε ο κλάδος του λιανικού εμπορίου, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, το 2008 , με τους 284.679 χιλιάδες από αυτούς να είναι μισθωτοί. Τα έτη 2009 και 2010 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων ήταν 533.000 χιλιάδες και των μισθωτών στις 281.014 χιλιάδες. Αισθητή μείωση επήλθε το 2011 όπου οι απασχολούμενοι έφτασαν συνολικά τις 503.231 χιλιάδες και οι μισθωτοί τις 264.610 χιλιάδες. Για τα έτη 2012 και 2013 οι απασχολούμενοι μειώθηκαν με τον συνολικό αριθμό να φτάνει στις 463.172 και 449.706 χιλιάδες αντίστοιχα ενώ των μισθωτών στις 240.595 χιλιάδες το 2012 και στις 233.600 χιλιάδες το 2013. Αυτό λοιπόν που θα πρέπει να παρατηρηθεί είναι πως ο εν λόγω κλάδος έχει προφανώς επηρεαστεί από τις δυσμενείς συνθήκες αλλά σε μικρότερο βαθμό και με τις λιγότερες επιπτώσεις συγκριτικά με τους υπόλοιπους.

Το επόμενο διάγραμμα ασχολείται με τους κλάδους των μεταφορών, που είναι από τους μεγαλύτερους σε απασχόληση στη χώρα μας.

Διάγραμμα 4.10: Απασχόληση στους κλάδους των χερσαίων, πλωτών, αεροπορικών, ταχυδρομικών μεταφορών και λοιπών υποστηρικτικών σε αυτές υπηρεσιών Ελλάδος 2008-2013

Μια πρώτη παρατήρηση όπως παρουσιάζεται στο διάγραμμα με αριθμό 4.10, είναι το γεγονός ότι οι κλάδοι που ασχολούνται με τις μεταφορές εμφανίζουν μια σταθερή πορεία στον τομέα της απασχόλησης, με μικρή εξαίρεση αυτών των χερσαίων, γεγονός που αποδεικνύει ότι η μεταφορά στην Ελλάδα έχει μέλλον και περιθώρια ανάπτυξης, καθώς ο αριθμός των απασχολούμενων είναι σταθερός αλλά αρκετά περιορισμένος σε γενικές γραμμές.

Πιο συγκεκριμένα, ο κλάδος που ασχολείται με τις **χερσαίες μεταφορές** και μεταφορές μέσω αγωγών μέχρι το 2010 απασχολούσε πάνω από 129.000 χιλιάδες άτομα, από τους οποίους οι 53.000 περίπου χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Μείωση των απασχολούμενων επήλθε στον κλάδο από το 2011 με τον συνολικό αριθμό των απασχολούμενων να εμφανίζεται στις 115.447 χιλιάδες και των μισθωτών στις 45.116 χιλιάδες. Τα έτη 2012-2013 ο συνολικός αριθμός των ατόμων που απασχολούνταν στον κλάδο ήταν περίπου 102.000 χιλιάδες και των μισθωτών 40.000 χιλιάδες. Αυτός είναι ο μοναδικός κλάδος από το σύνολο των μεταφορών που εμφανίζει πτώση προς το 2013.

Για τον κλάδο των **πλωτών μεταφορών**, το σύνολο των απασχολούμενων δεν παρουσίασε ιδιαίτερες μεταβολές από το 2008 μέχρι το 2013. Για την ακρίβεια, το 2008 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων ήταν 28.417 χιλιάδες και το 2013 27.932 χιλιάδες. Το ίδιο ισχύει και για τον αριθμό των μισθωτών απασχολούμενων στον κλάδο όπου το 2008 ήταν 25.139 χιλιάδες και το 2013 25.692 χιλιάδες.

Ο τομέας των **αεροπορικών μεταφορών**, τα έτη 2008-2009 απασχολούσε συνολικά πάνω από 5.800 χιλιάδες άτομα τα οποία ήταν όλοι μισθωτοί. Το 2010 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων συνεπώς και μισθωτών του κλάδου αυξήθηκε στις 6.120 χιλιάδες, το 2011 και έκτοτε μειώθηκε στις 5.703 χιλιάδες, το 2012 στις 5.604 χιλιάδες και το 2013 στις 4.783 χιλιάδες.

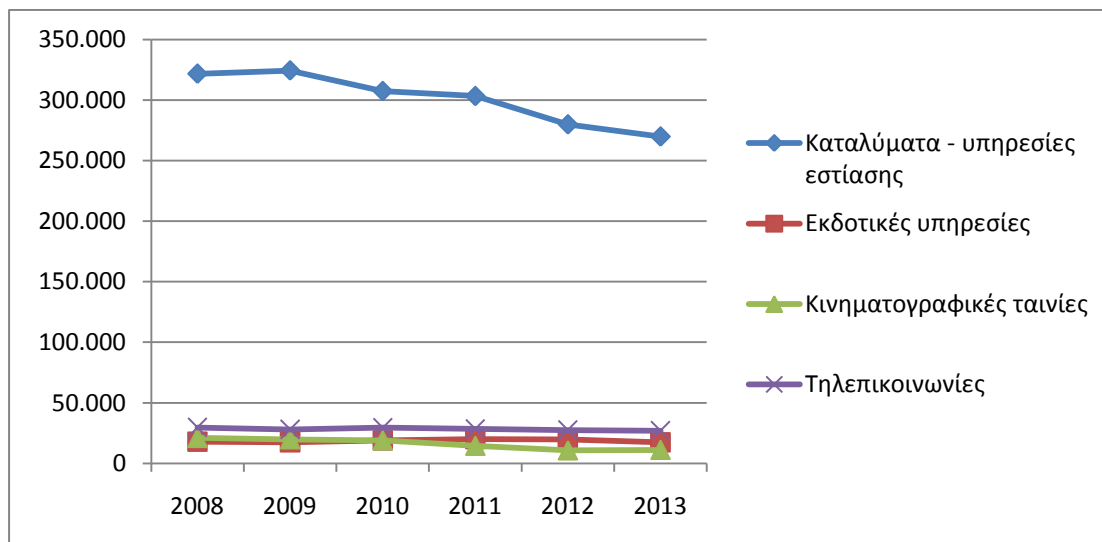
Στον κλάδο που ασχολείται με την **αποθήκευση και υποστηρικτικές προς τη μεταφορά δραστηριότητες** οι απασχολούμενοι συνολικά ήταν το 2008 στις 36.247 χιλιάδες, από τους οποίους οι 26.832 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Τα έτη 2009 και 2010 ο αριθμός των απασχολούμενων αυξήθηκε στις 40.000 χιλιάδες συνολικά και πάνω

από 30.000 χιλιάδες ήταν οι μισθωτοί. Το 2011 ο συνολικός αριθμός μειώνεται ελάχιστα στις 38.946 χιλιάδες, ενώ οι μισθωτοί αυξάνονται στις 32.132 χιλιάδες. Η μείωση συνεχίζεται και για τα έτη 2012 και 2013 με τον συνολικό αριθμό των ατόμων που απασχολούνται στον κλάδο να είναι στις 34.258 και 33.600 χιλιάδες αντίστοιχα και των μισθωτών 28.148 χιλιάδες το 2012 και 27.656 χιλιάδες το 2013.

Ο συνολικός αριθμός των ατόμων που απασχολούνται με **ταχυδρομικές και ταχυμεταφορικές δραστηριότητες** τα έτη 2008 και 2009 ήταν πάνω από 21.000 χιλιάδες και από αυτούς οι 20.000 χιλιάδες περίπου ήταν μισθωτοί. Το 2010 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων μειώθηκε ελάχιστα στις 19.656 χιλιάδες και των μισθωτών στις 18.164 χιλιάδες. Το 2011 επήλθε νέα μείωση του αριθμού των απασχολούμενων φθάνοντας στις 17.558 χιλιάδες και αυτός των μισθωτών στις 16.346 χιλιάδες. Τα επόμενα έτη 2012 και 2013 ο συνολικός αριθμός των ατόμων που απασχολούνταν στον κλάδο ήταν πάνω από 15.000 χιλιάδες και των μισθωτών 14.186 χιλιάδες.

Η επόμενη ενότητα κλάδων όσον αφορά την απασχόληση, αφορά κυρίως τη διασκέδαση του καταναλωτικού κοινού και παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η ανάλυση των αποτελεσμάτων που η ΕΛΣΤΑΤ δημοσιεύει, καθώς είναι ευρείας κατανάλωσης.

Διάγραμμα 4.11: Απασχόληση στους κλάδους υπηρεσιών εστίασης, εκδοτικών υπηρεσιών, παραγωγή ταινιών και τηλεπικοινωνιών Ελλάδος 2008-2013

Ο κλάδος που αφορά τα **καταλύματα** και δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης, είναι από τους πιο βασικούς της Ελλάδος, καθώς είναι χώρα τουριστική. Το 2008 απασχολούσε 321.666 χιλιάδες άτομα, από τα οποία τα 167.302 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Το 2009 οι απασχολούμενοι στον κλάδο αυξήθηκαν ελάχιστα φτάνοντας το συνολικό αριθμό στις 324.352 χιλιάδες και αυτό των μισθωτών στις 169.324 χιλιάδες. Έκτοτε, ο αριθμός των απασχολούμενων υπέστη σταδιακή μείωση με αποτέλεσμα το 2010 να φτάνει τις 307.360 χιλιάδες και των μισθωτών 184.624 χιλιάδες, το 2011 στις 303.248 χιλιάδες και των μισθωτών στις 184.247 χιλιάδες. Το 2012 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων είχε μειωθεί στις 279.927 χιλιάδες και των μισθωτών στις 172.155 χιλιάδες. Τέλος, το 2013 το σύνολο των απασχολούμενων στον κλάδο ήταν 269.903 χιλιάδες και των μισθωτών 168.949 χιλιάδες.

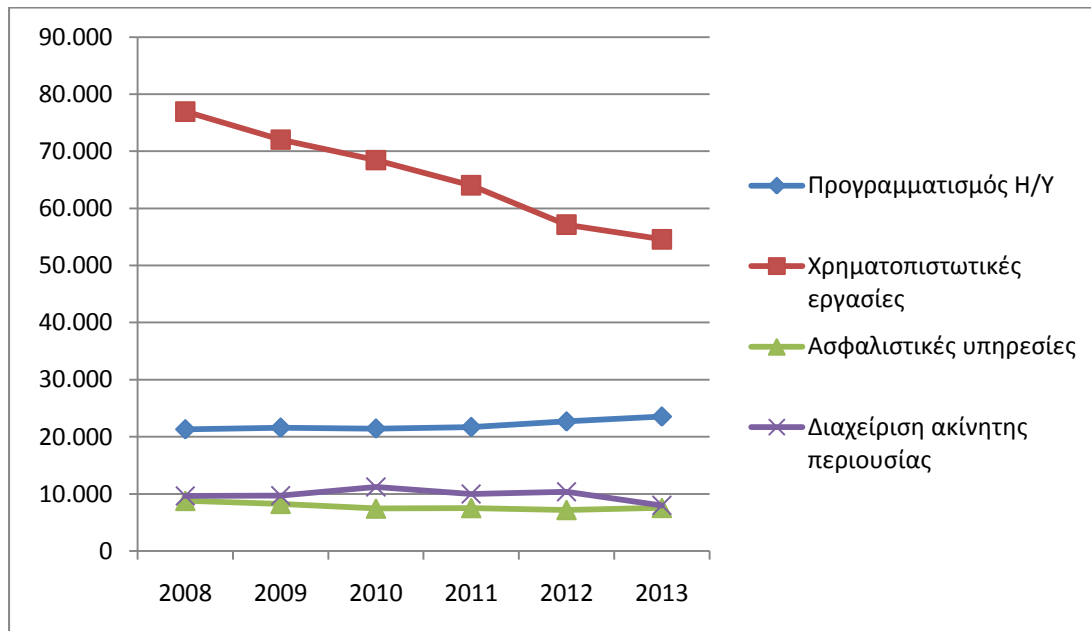
Ο κλάδος με αντικείμενο τις **εκδοτικές δραστηριότητες** είχε τις περισσότερες θετικές μεταβολές κατά τα έτη όπου η χώρα βρίσκεται σε κατάσταση οικονομικής κρίσης. Συγκεκριμένα, στον κλάδο το 2008 και το 2009 απασχολούνταν πάνω από 17.500 χιλιάδες άτομα από τα οποία οι 14.086 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Τα έτη που ακολούθησαν ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων αυξάνονταν, το 2010 στις

18.990 χιλιάδες με 15.527 χιλιάδες μισθωτούς και το 2011 στις 20.128 χιλιάδες με 16.976 χιλιάδες μισθωτούς. Μικρή μείωση επήλθε το 2012 με τον συνολικό αριθμό να ανέρχεται στις 19.791 χιλιάδες και των μισθωτών στις 16.535 χιλιάδες, αλλά και το 2013 με τον συνολικό αριθμό να φτάνει τις 17.334 χιλιάδες και τους μισθωτούς στις 14.619 χιλιάδες. Το γεγονός ότι ο κλάδος ήταν σταθερός κατά την εξεταζόμενη περίοδο και ελαφρά βελτιωμένος είναι πολύ ευόιο για το μέλλον του.

Ο αριθμός των ατόμων που απασχολούνται στην **παραγωγή κινηματογραφικών ταινιών**, βίντεο και τηλεοπτικών προγραμμάτων, ηχογραφήσεων και μουσικών εκδόσεων και σε δραστηριότητες προγραμματισμού και ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών υπέστη μεγάλη μεταβολή από το 2008 όπου ήταν συνολικά 21.091 χιλιάδες και των μισθωτών 17.227 χιλιάδες μέχρι το 2013 που εμφανίζεται μειωμένος κατά το ήμισυ, στις 11.166 χιλιάδες και των μισθωτών στις 9.012 χιλιάδες.

Ο κλάδος των **τηλεπικοινωνιών** δεν παρουσίασε ιδιαίτερες μεταβολές στον αριθμό των ατόμων που απασχολούνται σε αυτόν από το 2008 έως το 2013, γεγονός που επίσης κρίνεται πολύ θετικό. Ειδικότερα, το 2008 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων στον κλάδο ήταν 29.673 χιλιάδες από τους οποίους οι μισθωτοί ήταν 29.397 χιλιάδες. Το έτος 2009 οι απασχολούμενοι μειώθηκαν ελάχιστα στις 28.093 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 27.832 χιλιάδες. Το 2010 το σύνολο των απασχολούμενων αυξάνεται στις 29.430 χιλιάδες και των μισθωτών στις 28.828 χιλιάδες. Ελάχιστα μειώθηκαν οι απασχολούμενοι το 2011 στις 28.439 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 27.858 χιλιάδες, το 2012 στις 27.534 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 27.207 χιλιάδες και το 2013 στις 27.018 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 26.685 χιλιάδες.

Διάγραμμα 4.12: Απασχόληση στους κλάδους χρηματοπιστωτικών και ασφαλιστικών υπηρεσιών, προγραμματισμού Η/Υ και διαχείρισης περιουσίας Ελλάδα 2008-2013

Ο κλάδος που αφορά τις δραστηριότητες **προγραμματισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών**, παροχής συμβουλών, συναφή δραστηριοτήτων και δραστηριότητες υπηρεσιών ενημέρωσης ενώ από το 2008 μέχρι το 2011 απασχολούσε συνολικά πάνω από 21.000 χιλιάδες άτομα, από τα οποία οι 16.000 περίπου χιλιάδες ήταν μισθωτοί, τα έτη 2012 και 2013 παρουσίασαν αύξηση του συνολικού αριθμού απασχολούμενων στον κλάδο στις 22.683 και 23.543 χιλιάδες αντίστοιχα.

Ο αριθμός των ατόμων που ασχολούνται με δραστηριότητες **χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών**, με εξαίρεση τις ασφαλιστικές εταιρείες και τα συνταξιοδοτικά ταμεία το 2008 ήταν 76.944 χιλιάδες από τους οποίους οι 76.785 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Σταδιακά, μέχρι το 2013 άρχισε να μειώνεται με αποτέλεσμα το 2009 να είναι συνολικά 72.025 χιλιάδες και οι μισθωτοί 71.895 χιλιάδες, το 2010 68.449 χιλιάδες και οι μισθωτοί 68.329 χιλιάδες και το 2011 64.043 χιλιάδες και οι μισθωτοί 63.928 χιλιάδες. Μείωση στον αριθμό των απασχολούμενων στον κλάδο επήλθε και τα έτη 2012 και 2013 με τον συνολικό

αριθμό να μειώνεται στις 57.152 και 54.576 χιλιάδες αντίστοιχα. Οι μισθωτοί απασχολούμενοι ήταν 57.047 χιλιάδες για το 2012 και 54.471 χιλιάδες το 2013. Στην υπό εξέταση ενότητα είναι ο κλάδος που εμφανίζει τη μεγαλύτερη μείωση.

Ο τομέας που αφορά τα **ασφαλιστικά**, αντασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ταμεία, εκτός από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση παρουσιάζεται με μικρές μεταβολές στον αριθμό των απασχολούμενων του οι οποίοι είναι όλοι μισθωτοί. Έτσι, ο αριθμός των απασχολούμενων στον κλάδο ήταν για το 2008 8.788 χιλιάδες, για το 2009 8.271 χιλιάδες, για το 2010 7.449 χιλιάδες, για το 2011 7.543 χιλιάδες, για το 2012 7.204 χιλιάδες και για το 2013 7.568 χιλιάδες.

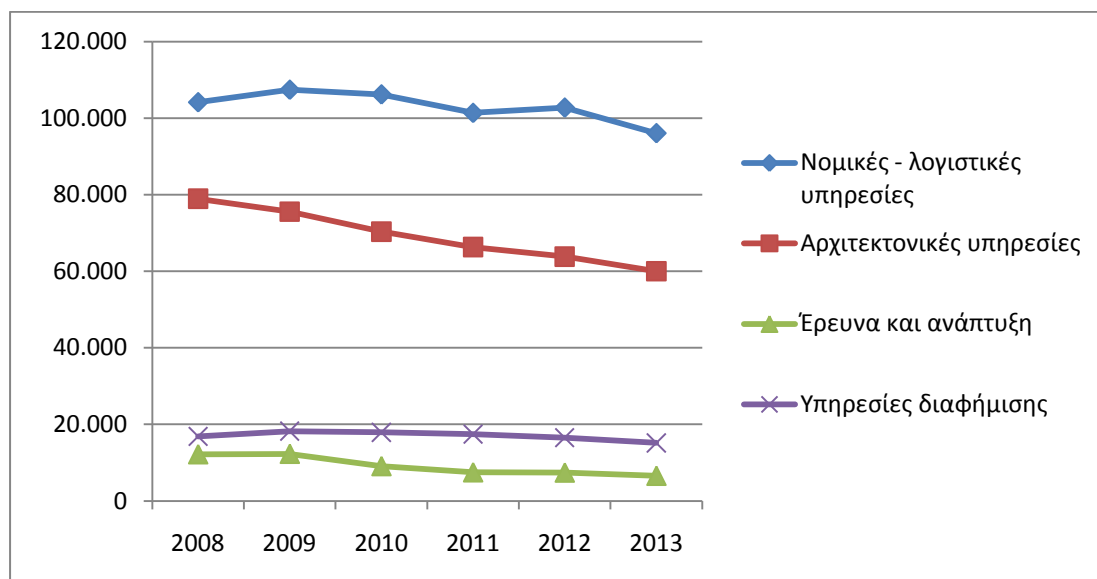
Ο κλάδος δραστηριοτήτων συναφή προς τις **χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες** και τις ασφαλιστικές δραστηριότητες παρουσίασε ανά χρόνο από το 2008 μέχρι το 2013 μικρές αυξομειώσεις, για παράδειγμα το 2008 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων ήταν 26.180 χιλιάδες από τους οποίους οι μισθωτοί ήταν 15.708 χιλιάδες. Το 2009, ο συνολικός αριθμός και συνεπώς των μισθωτών αυξήθηκε στις 27.109 χιλιάδες και 16.266 χιλιάδες αντίστοιχα. Αντίθετα, το 2010 παρουσιάστηκε μείωση στον συνολικό αριθμό στις 25.714 χιλιάδες και των μισθωτών στις 14.743 χιλιάδες. Το 2011 επέρχεται νέα αύξηση στον αριθμό των απασχολούμενων με τον συνολικό αριθμό να φτάνει στις 27.648 χιλιάδες και των μισθωτών στις 15.852 χιλιάδες και συνεχίζεται και το 2012 στις 28.838 χιλιάδες ο συνολικός αριθμός και στις 16.535 χιλιάδες ο αριθμός των μισθωτών. Οι απασχολούμενοι το 2013, μειώθηκαν ξανά στις 27.852 χιλιάδες και οι μισθωτοί στους 15.970 χιλιάδες.

Ο αριθμός των ατόμων που απασχολούνταν με τη **διαχείριση ακίνητης περιουσίας** ήταν πάνω από τις 9000 χιλιάδες τα έτη 2008-2009 και οι 5000 χιλιάδες περίπου από αυτούς ήταν μισθωτοί. Το 2010, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων αυξήθηκε στις 11.203 χιλιάδες ενώ των μισθωτών παραμένει στις 5.749 χιλιάδες. Το 2011, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων μειώθηκε στις 9.968 χιλιάδες αλλά το 2012 αυξήθηκε ξανά στις 10.356 χιλιάδες με τον αριθμό των μισθωτών να παραμένει στις 3.700 χιλιάδες περίπου. Το 2013, ο αριθμός των απασχολούμενων υπέστη νέα μείωση στις 7.990 χιλιάδες και οι απασχολούμενοι στις 2.987 χιλιάδες.

Η επόμενη ενότητα κλάδων αφορά τις υπηρεσίες των ελεύθερων επαγγελματιών, που είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη στην Ελλάδα.

Διάγραμμα 4.13: Απασχόληση στους κλάδους νομικών, λογιστικών, αρχιτεκτονικών υπηρεσιών, έρευνας και ανάπτυξης και υπηρεσιών διαφήμισης Ελλάδος 2008-2013

Τα άτομα που ασχολούνταν με **νομικές και λογιστικές δραστηριότητες-δραστηριότητες κεντρικών γραφείων και δραστηριότητες παροχής συμβουλών διαχείρισης** ήταν συνολικά το 2008 104.147 χιλιάδες από τους οποίους οι 49.734 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Ο αριθμός αυτός αυξήθηκε το 2009 στις 107.418 χιλιάδες και των μισθωτών στις 51.591 χιλιάδες. Το 2010, οι απασχολούμενοι μειώθηκαν ελάχιστα στις 106.199 χιλιάδες και οι μισθωτοί 44.224 χιλιάδες. Αντίστοιχη μείωση επήλθε στον αριθμό των απασχολούμενων και το 2011 με το σύνολο να φτάνει στις 101.369 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 43.459 χιλιάδες. Το 2012 οι απασχολούμενοι αυξήθηκαν ξανά στις 102.749 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 44.131 χιλιάδες. Το 2013 η μεταβολή ήταν αρνητική με τον αριθμό των απασχολούμενων να μειώνεται στις 96.069 χιλιάδες και των μισθωτών στις 41.049 χιλιάδες.

Στον κλάδο που αφορά τις **δραστηριότητες αρχιτεκτόνων και μηχανικών με τεχνικές δοκιμές και αναλύσεις** οι απασχολούμενοι το 2008 συνολικά ήταν 78.934

χιλιάδες από τους οποίους οι 24.049 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Το 2009 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων μειώθηκε στις 75.580 χιλιάδες και των μισθωτών σε αυτόν στις 20.520 χιλιάδες. Μέχρι το 2013 οι απασχολούμενοι σταδιακά μειώνονταν και οι αριθμοί του συνόλου των απασχολούμενων και των μισθωτών διαμορφώθηκαν, για το 2010 στις 70.344 χιλιάδες συνολικά και οι μισθωτοί στους 16.696 χιλιάδες, για το 2011 στις 66.314 χιλιάδες συνολικά και οι μισθωτοί στους 13.742 χιλιάδες, για το 2012 στις 63.816 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 13.224 χιλιάδες και για το έτος 2013 το σύνολο των απασχολούμενων ήταν 60.008 χιλιάδες και των μισθωτών στις 12.435 χιλιάδες.

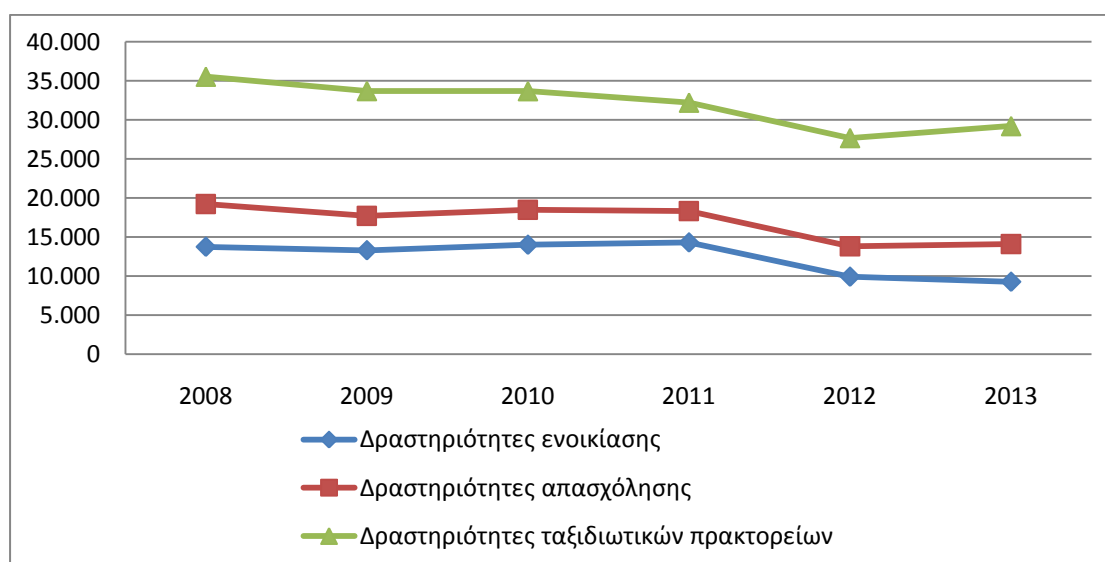
Οι απασχολούμενοι στον κλάδο με αντικείμενο την **επιστημονική έρευνα και ανάπτυξη** τα έτη 2008-2009 ήταν συνολικά πάνω από 12.000 χιλιάδες από τους οποίους οι μισθωτοί ήταν 9.400 χιλιάδες περίπου. Το 2010, ο αριθμός των απασχολούμενων υπέστη μείωση στις 9.077 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 6.151 χιλιάδες. Το 2011, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων παρουσιάζεται μειωμένος στις 4.760 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 4.018 χιλιάδες, το 2012 στις 7.394 χιλιάδες ενώ οι μισθωτοί εμφανίζονται αυξημένοι στις 5.011 χιλιάδες και το 2013, οι απασχολούμενοι μειώθηκαν στις 6.558 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 4.444 χιλιάδες.

Ο κλάδος με αντικείμενο τη **διαφήμιση** και την έρευνα αγοράς το 2008 απασχολούσε 16.844 χιλιάδες άτομα συνολικά από τους οποίους οι 11.190 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Το 2009 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων αυξήθηκε στις 18.228 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 12.665 χιλιάδες. Το 2010 οι απασχολούμενοι μειώθηκαν ελάχιστα στις 17.916 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 12.308 χιλιάδες. Στα ίδια περίπου επίπεδα παρέμειναν και κατά το έτος 2011 ενώ το 2012 ο αριθμός των απασχολούμενων μειώθηκε στις 16.516 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 11.490 χιλιάδες. Το 2013 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων μειώθηκε ξανά στις 15.150 χιλιάδες και των μισθωτών στις 10.586 χιλιάδες.

Τα άτομα που δραστηριοποιούνται στους κλάδους με άλλες επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες απαριθμούνταν το 2008 σε 23.897 χιλιάδες από τους οποίους οι 11.022 ήταν μισθωτοί. Το 2009 οι απασχολούμενοι αυξήθηκαν στις 25.460 χιλιάδες από τις οποίες οι 13.115 χιλιάδες ήταν μισθωτοί,

για το 2010 ο αριθμός των απασχολούμενων παρατηρείται επίσης αυξημένος στις 28.143 χιλιάδες αλλά των μισθωτών έχει μειωθεί στις 11.889 χιλιάδες. Το 2011 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων στον κλάδο επανέρχεται στις 25.239 χιλιάδες και των μισθωτών αυξάνεται στις 12.812 χιλιάδες. Οι απασχολούμενοι εξακολουθούν να μειώνονται για τα έτη 2012-2013 με τον αριθμό να φτάνει για το 2012 στις 24.249 χιλιάδες αλλά των μισθωτών να αυξάνεται στις 13.277 χιλιάδες και το 2013 στις 20.363 χιλιάδες και των μισθωτών στις 11.149 χιλιάδες.

Διάγραμμα 4.14: Απασχόληση στους κλάδους ενοικίασης, απασχόλησης και ταξιδιωτικών πρακτορείων Ελλάδος 2008-2013

Αρχικά, όπως φαίνεται στο 18^ο διάγραμμα, οι τρεις κλάδοι αυτοί εμφανίζουν μια σταθερή σχετικά πορεία με ελαφρά πτώση τα έτη 2012 και 2013 που η κρίση είχε ενταθεί περισσότερο.

Στον κλάδο με **δραστηριότητες ενοικίασης** και εκμίσθωσης οι απασχολούμενοι για τα έτη 2008-2009 ήταν πάνω από 13.000 χιλιάδες συνολικά, από τους οποίους οι 5.500 χιλιάδες περίπου ήταν μισθωτοί. Τα έτη 2010 και 2011 ο αριθμός των απασχολούμενων αυξήθηκε στις 14.300 χιλιάδες και των μισθωτών

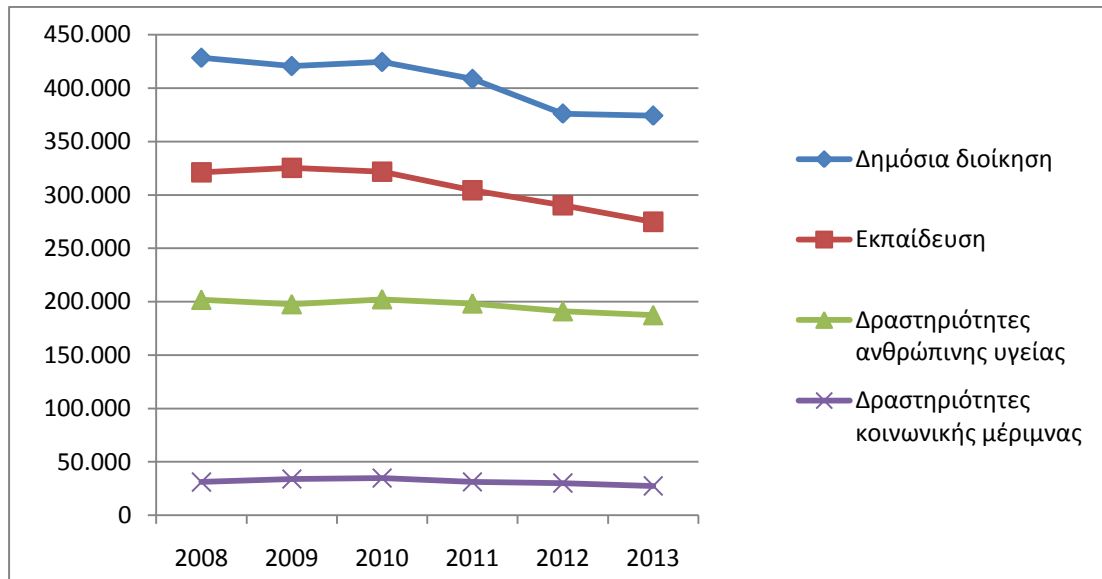
στις 6.000 χιλιάδες. Αντίθετα για τα έτη 2012-2013 ο αριθμός των απασχολούμενων μειώθηκε στις 9.265 χιλιάδες και των μισθωτών στις 4.000 χιλιάδες περίπου.

Ο αριθμός των απασχολούμενων στον κλάδο με αντικείμενο **δραστηριότητες απασχόλησης**, δεν παρουσίασε μεγάλες μεταβολές από το 2008 μέχρι το 2013. Συγκεκριμένα, το 2008 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων ήταν 5.488 χιλιάδες από τους οποίους οι 4.592 χιλιάδες ήταν μισθωτοί οι αντίστοιχοι αριθμοί για το 2013 ήταν 4.850 χιλιάδες συνολικά και οι μισθωτοί 4.382 χιλιάδες.

Ο κλάδος με αντικείμενο **δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων, γραφείων οργανωμένων ταξιδιών και άλλων υπηρεσιών κρατήσεων** απασχολούσε συνολικά το 2008 16.302 χιλιάδες άτομα από τα οποία οι 12.413 χιλιάδες ήταν απασχολούμενοι. Τα έτη 2009-2010 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων μειώθηκε ελάχιστα στις 15.100 χιλιάδες, ενώ ο αντίστοιχος αριθμός των μισθωτών παρέμεινε σταθερός στις 12.194 χιλιάδες. Τα επόμενα χρόνια 2011-2012 οι απασχολούμενοι στον κλάδο ήταν μειωμένοι στις 13.800 χιλιάδες και των μισθωτών στις 10.800 χιλιάδες. Θετική μεταβολή παρουσίασε ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων το 2013 στις 15.101 χιλιάδες αλλά και οι μισθωτοί στις 11.708 χιλιάδες.

“Όσον αφορά τον κλάδο με αντικείμενο λοιπές διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων σε αυτόν το 2008 ήταν 76.576 χιλιάδες από τους οποίους οι 64.949 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Το 2009 οι απασχολούμενοι αυξήθηκαν στις 75.406 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 67.482 χιλιάδες. Το 2010, ο αριθμός των απασχολούμενων συνέχιζε να αυξάνεται φτάνοντας στις 76.083 χιλιάδες αλλά των μισθωτών μειώθηκαν στις 64.401 χιλιάδες. Από το 2011 ο αριθμός των απασχολούμενων άρχισε σταδιακά να μειώνεται στις 72.757 χιλιάδες συνολικά και οι μισθωτές στις 61.585 χιλιάδες, για το 2012 στις 67.446 χιλιάδες συνολικά και οι μισθωτοί στις 57.090 χιλιάδες και για το 2013 στις 64.411 χιλιάδες συνολικά και των μισθωτών στις 54.521 χιλιάδες.

Διάγραμμα 4.15: Απασχόληση στους κλάδους δημόσιας διοίκησης, εκπαίδευσης, ανθρώπινης υγείας και κοινωνικής μέριμνας Ελλάδος 2008-2013

Οι κλάδοι που εμφανίζονται στο διάγραμμα με νούμερο 4.15 αφορούν τους κοινωνικούς τομείς της εκπαίδευσης και της δημόσιας υγείας, περιλαμβάνοντας και την απασχόληση στον τομέα της δημόσιας διοίκησης. Η ανάλυση του επιπέδου απασχόλησης έχει μεγάλη σημασία καθώς επηρεάζουν άμεσα την ευημερία του κοινωνικού συνόλου. Αυτό που παρατηρείται στο ανωτέρω σχήμα είναι η σταθερότητα που υπάρχει στον αριθμό των εργαζομένων με μικρή κάμψη το 2013.

Ο κλάδος που αφορά τη **δημόσια διοίκηση** και άμυνα και την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση από το 2008 μέχρι το 2010 απασχολούσε πάνω από 424.473 χιλιάδες άτομα τα οποία ήταν μισθωτοί εργαζόμενοι. Από το 2011 ο αριθμός των απασχολούμενων στον κλάδο άρχισε σταδιακά να μειώνεται φτάνοντας για το 2011 στις 408.591 χιλιάδες, για το 2012 στις 376.147 χιλιάδες και για το 2013 στις 374.259 χιλιάδες.

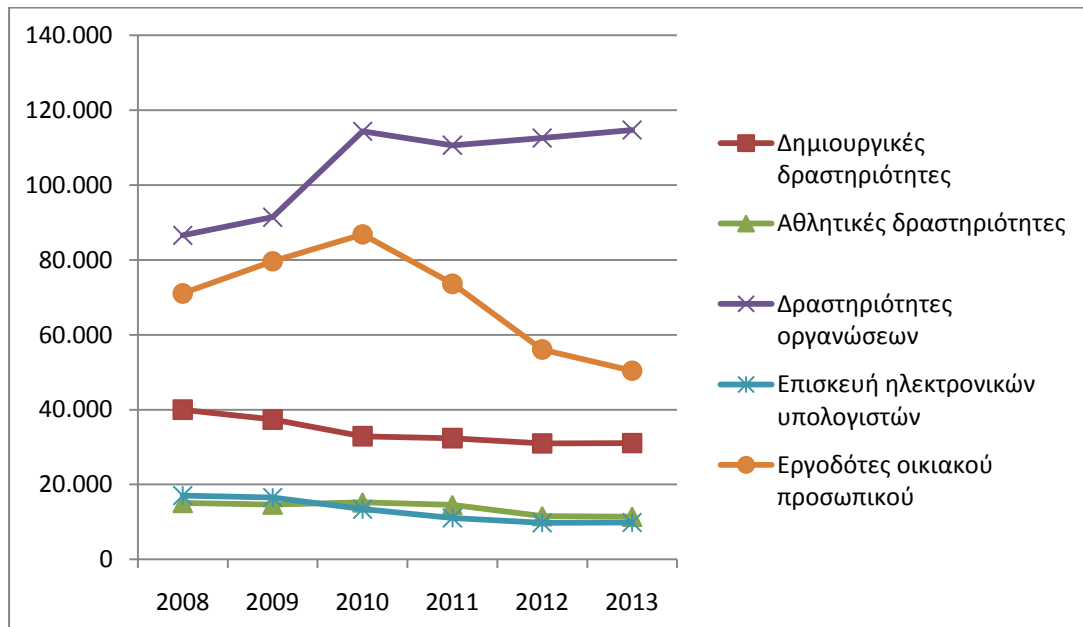
Στον κλάδο της **εκπαίδευσης** οι απασχολούμενοι μέχρι το 2010 ήταν πάνω από 321.000 χιλιάδες από τους οποίους οι 290.000 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Το 2011 επήλθε μείωση του αριθμού των απασχολούμενων στον κλάδο της εκπαίδευσης με τον αριθμό να φτάνει στις 304.368 χιλιάδες και των μισθωτών στις 278.196

χιλιάδες. Τα επόμενα έτη ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων συνέχισε να μειώνεται φτάνοντας για το 2012 στις 290.297 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 268.719 χιλιάδες και για το 2013 στις 274.785 χιλιάδες και των μισθωτών στις 251.927 χιλιάδες.

Τα άτομα που ασχολούνται με δραστηριότητες που αφορούν την **ανθρώπινη υγεία** από το 2008 μέχρι το 2011 ήταν πάνω από 200.000 χιλιάδες από τα οποία οι 160.000 περίπου χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Μεγάλη μεταβολή υπέστη ο αριθμός των απασχολούμενων στο συγκεκριμένο κλάδο το 2012 φτάνοντας ο αριθμός στις 191.072 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 156.382 χιλιάδες. Το 2013, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων εξακολουθεί να μειώνεται στις 187.390 χιλιάδες και των μισθωτών στις 153.368 χιλιάδες.

Ο αριθμός απασχολούμενων με αντικείμενο τις δραστηριότητες βοήθειας κατ' οίκον και κοινωνικής μέριμνας χωρίς παροχή καταλύματος δεν παρουσίασε σημαντικές μεταβολές παρά μόνο το 2013. Συγκεκριμένα, οι απασχολούμενοι στον κλάδο το 2008 ήταν 31.134 χιλιάδες και από αυτούς οι 29.973 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Αντίστοιχα, το 2013, ο αριθμός των απασχολούμενων ήταν 27.468 χιλιάδες και των μισθωτών 26.590 χιλιάδες.

Διάγραμμα 4.16: Απασχόληση στους κλάδους δημιουργικών, αθλητικών δραστηριοτήτων, αυτών των οργανώσεων, επισκευής Η/Υ και εργοδοτών οικιακού προσωπικού Ελλάδος 2008-2013

Ο κλάδος που αφορά **δημιουργικές δραστηριότητες**, τέχνες και διασκέδαση, δραστηριότητες βιβλιοθηκών, αρχειοφυλακείων, μουσείων και λοιπές πολιτιστικές δραστηριότητες, τυχερά παιχνίδια και στοιχήματα απασχολούσε το έτος 2008 39.997 χιλιάδες άτομα από τα οποία τα 26.026 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Οι απασχολούμενοι στον συγκεκριμένο κλάδο από το 2009 άρχισε να μειώνεται στις 33.967 χιλιάδες και των μισθωτών στις 23.597 χιλιάδες, το 2010 στις 32.902 χιλιάδες και των μισθωτών στις 21.604 χιλιάδες, το 2011 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων ήταν 32.383 χιλιάδες και των μισθωτών στις 20.780 χιλιάδες. Το 2012 οι απασχολούμενοι μειώθηκαν ξανά, στις 30.980 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 19.940 χιλιάδες αλλά το 2013 στον συνολικό αριθμό των απασχολούμενων παρουσιάζεται αύξηση στις 31.052 χιλιάδες και των μισθωτών στις 20.392 χιλιάδες. Όπως και οι υπόλοιποι σχετικά κλάδοι που αφορούν την παροχή υπηρεσιών, έτσι και αυτός των δημιουργικών δραστηριοτήτων, εμφάνισε μια ομαλή πορεία στην εξεταζόμενη περίοδο, γεγονός που σχετίζεται με τη δημιουργική πλευρά του ανθρώπου, που ως δραστηριότητα είναι δύσκολο να περιοριστεί.

Οι απασχολούμενοι σε **αθλητικές δραστηριότητες** και δραστηριότητες διασκέδασης και ψυχαγωγίας αποτελούσαν το 2008 τον αριθμό των 15.088 χιλιάδων από τους οποίους οι 12.837 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Το 2009 ο αριθμός των απασχολούμενων στον κλάδο μειώθηκαν στις 14.664 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 12.258 χιλιάδες. Το 2010, ο συνολικός αριθμός αυξήθηκε ξανά, στις 15.241 χιλιάδες ενώ των μισθωτών μειώθηκε στις 11.878 χιλιάδες. Το 2011, οι απασχολούμενοι μειώθηκαν στις 14.526 χιλιάδες και των μισθωτών στις 11.251 χιλιάδες. Τα έτη 2012 και 2013 οι απασχολούμενοι εμφανίζονται στις 11.500 χιλιάδες περίπου και των μισθωτών στις 8.800 χιλιάδες.

Ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων σε **δραστηριότητες οργανώσεων** το 2008 ήταν 86.562 χιλιάδες οι οποίοι ήταν μισθωτοί. Από το 2009 οι απασχολούμενοι στον συγκεκριμένο κλάδο άρχισαν σταδιακά να αυξάνονται στις 91.402 χιλιάδες, το 2010 στις 114.354 χιλιάδες, το 2011 στις 110.627 χιλιάδες, το 2012 στις 112.545 χιλιάδες και το 2013 στις 114.680 χιλιάδες. Πρόκειται για έναν από τους ελάχιστους κλάδους που εξακολούθησαν να εμφανίζουν άνοδο και ανάπτυξη από το 2008 έως το 2013, γεγονός πολύ θετικό για την πορεία του στο μέλλον.

Τα άτομα που απασχολούνται για την **επισκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών** και ειδών ατομικής ή οικιακής χρήσης ήταν στο σύνολο τους, το 2008, 17.074 χιλιάδες από τους οποίους οι 6.259 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Το 2009, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων μειώθηκε, ελάχιστα στις 16.535 χιλιάδες και των μισθωτών στις 5.720 χιλιάδες. Μείωση επήλθε και τα επόμενα έτη μέχρι το 2013 με τον αριθμό των απασχολούμενων να εμφανίζεται για το 2010 στις 13.418 χιλιάδες και των μισθωτών μειωμένος κατά το ήμισυ στις 2.513 χιλιάδες. Για το 2011, οι απασχολούμενοι συνολικά ήταν 11.075 χιλιάδες ενώ οι μισθωτοί παρέμειναν στο ίδιο επίπεδο με το 2010, το 2012 και το 2013 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων στον κλάδο έφτασε τις 9.800 χιλιάδες και των μισθωτών τις 2.200 χιλιάδες.

Οι απασχολούμενοι σε άλλες δραστηριότητες παροχής προσωπικών υπηρεσιών το 2008, στην Ελλάδα ήταν 82.674 χιλιάδες από τους οποίους οι 36.502 χιλιάδες ήταν μισθωτοί, το 2009 μειώθηκαν στις 81.787 χιλιάδες ενώ των μισθωτών

αυξήθηκαν στις 38.365 χιλιάδες. Το 2010, μειώθηκε μόνο ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων στις 78.469 χιλιάδες. Το 2011 επήλθε νέα μείωση στον συνολικό αριθμό των απασχολούμενων αλλά και των μισθωτών στις 75.804 και 36.940 χιλιάδες αντίστοιχα. Τα επόμενα έτη, οι απασχολούμενοι συρρικνώθηκαν κι άλλο στις 67.631 χιλιάδες το σύνολο και στις 32.958 χιλιάδες οι μισθωτοί το 2012 και το για το 2013 στις 63.872 χιλιάδες και στις 31.126 χιλιάδες οι μισθωτοί.

Ο κλάδος που έχει ως αντικείμενο τις **δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών οικιακού προσωπικού**, μη διαφοροποιημένες δραστηριότητες ιδιωτικών νοικοκυριών, που αφορούν την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών είναι αυτός που μαζί με τον κλάδο των κατασκευών εμφάνισε κάθετη πτώση κυρίως από το 2010 και μετά. Συγκεκριμένα το 2008 απασχολούσε 71.052 χιλιάδες άτομα, από τα οποία οι 67.382 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Το 2009 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων στον κλάδο αυξήθηκε στις 79.649 χιλιάδες και των μισθωτών στις 75.337. Το επόμενο έτος του 2010 οι απασχολούμενοι συνέχιζαν να αυξάνονται φτάνοντας συνολικά στις 86.812 χιλιάδες από τους οποίους οι 82.637 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Μείωση του αριθμού επήλθε από το 2011 και μετά με τους απασχολούμενους να απαριθμούνται στις 73.611 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 70.036 χιλιάδες για το 2011, στις 56.074 χιλιάδες στο σύνολο και 51.793 χιλιάδες οι μισθωτοί για το 2012 και για το 2013 στις 50.409 χιλιάδες συνολικά και στις 46.561 χιλιάδες οι μισθωτοί.

Ο κλάδος με αντικείμενο τις δραστηριότητες εξωεδαφικών οργανισμών και φορέων δεν δραστηριοποιείται στην Ελλάδα.

Ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων όλων των κλάδων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα ήταν για το 2008 4.856.363 απασχολούμενοι, για το 2009 4.829.003 απασχολούμενοι, για το 2010 4.699.084 απασχολούμενοι, για το 2011 4.373.548 απασχολούμενοι, για το 2012 4.032.052 απασχολούμενοι και για το 2013 3.877.516 απασχολούμενοι.

Ο αριθμός των μισθωτών σε όλους τους κλάδους συνολικά εμφανίζεται 3.214.832 μισθωτοί το 2008, 3.190.806 μισθωτοί το 2009, 3.143.503 μισθωτοί για το 2010, 2.916.012 μισθωτοί το 2011, 2.687.626 μισθωτοί για το 2012 και για το 2013 2.585.146 μισθωτοί.

Σύμφωνα με τα παραπάνω ο αριθμός του συνόλου των απασχολούμενων σε όλους τους κλάδους που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα υπέστη μεταβολές από το 2008 όπου η χώρα εισέρχεται σε κατάσταση κρίσης και όσο παραμένει σε αυτή. Οι αρνητικές συνέπειες της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης επηρέασε όλους τους κλάδους ανεξαιρέτως με αποτέλεσμα οι απασχολούμενοι σε αυτούς μισθωτοί η μη να μειωθούν αισθητά.

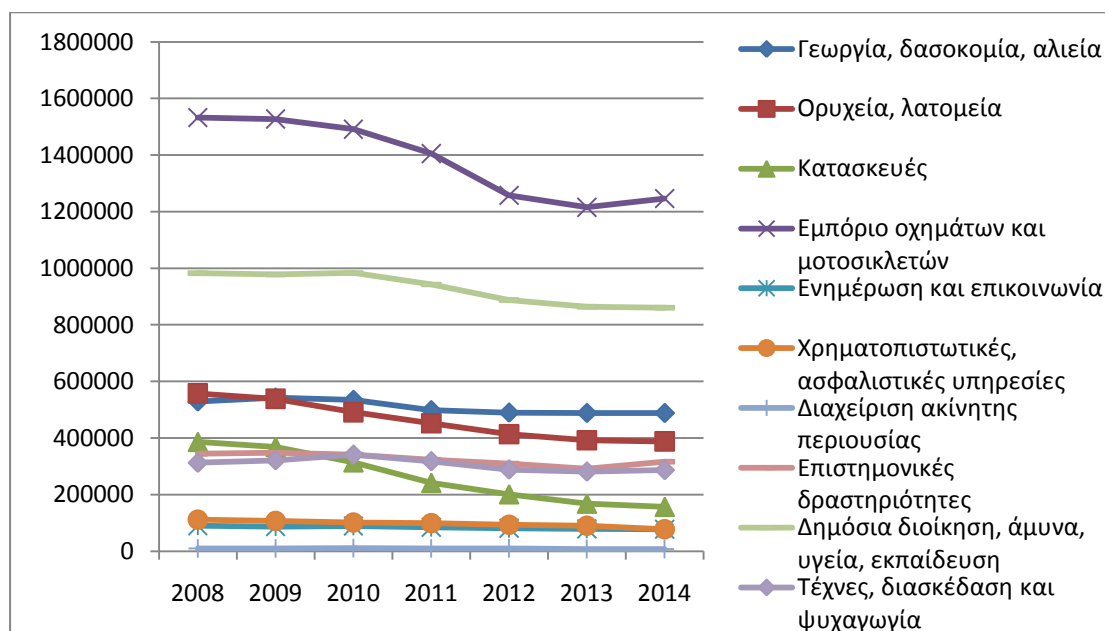
4.5 Συνοπτική παρουσίαση των βασικότερων κλάδων απασχόλησης για τα έτη 2008 έως 2014⁷³

Παρακάτω, αναφέρονται συνοπτικά οι κυριότεροι κλάδοι που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, ο συνολικός αριθμός των ατόμων που απασχολούνται σε αυτούς και ο αριθμός των μισθωτών εργαζόμενων από το 2008 μέχρι το 2014, τα έτη, δηλαδή όπου η χώρα βρίσκεται σε κατάσταση οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης και η ελληνική αγορά εργασίας αδυνατεί να διαθέσει νέες θέσεις εργασίας αλλά και να συντηρήσει της υπάρχουσες.

---

⁷³http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGEthemes?p_param=A0702&r_param=SEL21&y_param=2013_00&mytabs=0

Διάγραμμα 4.17: Οι κυριότεροι κλάδοι απασχόλησης την Ελλάδα 2008-2014

Σύμφωνα με τα παραπάνω δεδομένα που φαίνονται διαγραμματικά, οι κλάδοι που αφορούν κυρίως παροχή υπηρεσιών, όπως ενημέρωση και επικοινωνία ή τραπεζικές εργασίες, καθώς και οι κλάδοι που έχουν περισσότερο αγροτικό χαρακτήρα, όπως γεωργία, δασοκομία, αλιεία και ορυχεία, έχουν εμφανίσει μια σχετικά σταθερή πορεία στον τομέα της απασχόλησης για όλη την εξεταζόμενη περίοδο για το σύνολο των εργαζομένων. Αυτό αποτελεί ένα αισιόδοξο συμπέρασμα σύμφωνα με τα δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ για την πορεία των κλάδων αυτών στη χώρα, καθώς όταν βελτιωθούν οι οικονομικές συνθήκες, υπάρχουν περιθώρια ανάκαμψης.

Από την άλλη πλευρά, οι κλάδοι των κατασκευών και του εμπορίου, δηλαδή οι κλάδοι που απαιτούν υψηλά κεφάλαια επενδύσεων σε αγαθά για να κινηθούν στην αγορά, έχουν εμφανίσει κάθετη πτώση από το 2010 και μεγάλη συρρίκνωση, χωρίς να μπορεί να προβλεφθεί το άμεσο μέλλον τους ή να μπορούν να επιλεγούν εκείνα τα μέτρα που θα επαναφέρουν τους εν λόγω κλάδους σε ανάπτυξη.

Πιο συγκεκριμένα, οι κλάδοι της γεωργίας, της δασοκομίας και της αλιείας που αφορούν την καλλιέργεια και την εκμετάλλευση των πόρων της γης το 2008

απασχολούσε 529.442 χιλιάδες άτομα, από τους οποίους οι 80.677 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Το 2009, όταν οι πρώτες επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης έγιναν αισθητές στον ενεργό πληθυσμό, όλο και περισσότερα άτομα στράφηκαν προς την εκμετάλλευση της γης, με αποτέλεσμα ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων να αυξηθεί στις 542.972 χιλιάδες και των μισθωτών στις 82.827 χιλιάδες. Το 2010, η μεταβολή που επήλθε στον αριθμό των απασχολούμενων στον κλάδο δεν μπορεί να χαρακτηριστεί αρνητική αν και ο συνολικός αριθμός μειώθηκε στις 535.005 χιλιάδες διότι ο αριθμός των μισθωτών αυξήθηκε στις 105.945 χιλιάδες. Από το 2011 όπου οι δυσμενείς συνθήκες συρρίκνωσαν την ελληνική οικονομία, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων αλλά και των μισθωτών σταδιακά άρχισε να μειώνεται στις 498.382 και 97.294 χιλιάδες αντίστοιχα. Το 2012, όσο η χώρα εξακολουθούσε να βρίσκεται σε κατάσταση κρίσης οι απασχολούμενοι συρρικνώνονταν στις 489.833 χιλιάδες και οι μισθωτοί 95.043 χιλιάδες. Αντίστοιχη μείωση επήλθε και το 2013 με τον συνολικό αριθμό των απασχολούμενων στον κλάδο να ανέρχεται στις 488.489 χιλιάδες και των μισθωτών στις 94.511 χιλιάδες. Το 2014, ενώ το σύνολο των απασχολούμενων παρέμεινε στις 488.429 χιλιάδες, οι μισθωτοί αυξήθηκαν στις 96.794 χιλιάδες.

Η κατηγορία που συμπεριλαμβάνει τους κλάδους με δραστηριότητες όπως η παροχή νερού, παραγωγή ενέργειας, την μεταποίηση, την επεξεργασία λυμάτων και τη λειτουργία των ορυχείων και των λατομείων το έτος 2008, πριν η οικονομική κρίση επηρεάσει την οικονομία απασχολούσε 557.820 χιλιάδες από τους οποίους οι 437.329 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Το 2009, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων μειώθηκε ελάχιστα στις 538.522 χιλιάδες και των μισθωτών στις 418.980 χιλιάδες. Από το 2010, οι μεταβολές ήταν μεγαλύτερες λόγω της οικονομικής κατάστασης που βρισκόταν η χώρα. Έτσι, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων διαμορφώθηκε στις 491.156 χιλιάδες και των μισθωτών στις 389.585 χιλιάδες. Η μεγαλύτερη μεταβολή στο σύνολο των απασχολούμενων επήλθε το 2011 όπου ο συνολικός αριθμός μειώθηκε στις 451.902 χιλιάδες και των μισθωτών στις 358.186 χιλιάδες. Το 2012, οι απασχολούμενοι συρρικνώθηκαν στις 413.468 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 366.938 χιλιάδες, αντίστοιχα το 2013 στις 392.088 χιλιάδες και των μισθωτών στις 321.436 χιλιάδες. Για το έτος 2014, στο

συγκεκριμένο κλάδο απασχολούνταν συνολικά 388.065 χιλιάδες άτομα από τα οποία οι 326.271 χιλιάδες ήταν μισθωτοί.

Η οικονομική κρίση έπληξε ιδιαίτερα τον κλάδο των κατασκευών. Η διαπίστωση αυτή προκύπτει εάν παρατηρήσει κανείς την διαφορά που δημιουργήθηκε στον αριθμό των απασχολούμενων στον κλάδο από το 2008 όπου η οικονομία άρχισε να αποδυναμώνεται μέχρι το 2014 που εξακολουθεί να βρίσκεται σε κατάσταση ύφεσης. Συγκεκριμένα, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων το 2008 ήταν 386.317 χιλιάδες από τους οποίους οι 261.130 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Το 2009, οι απασχολούμενοι συρρικνώθηκαν στους 368.823 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 247.763 χιλιάδες. Μεγάλη μεταβολή επήλθε και το 2010 με τον αριθμό των απασχολούμενων να ανέρχεται στις 313.902 χιλιάδες και των μισθωτών στις 196.736 χιλιάδες. Το 2011, οι απασχολούμενοι μειώθηκαν κατά πολύ φτάνοντας στις 241.403 χιλιάδες και των μισθωτών στις 141.066 χιλιάδες, οι αντίστοιχοι αριθμοί το 2012, ήταν, ο συνολικός αριθμός 200.898 χιλιάδες και των μισθωτών στις 116.474 χιλιάδες. Για τα έτη 2013-2014 ο αριθμός συνολικός αριθμός ήταν 167.691 χιλιάδες και 156.486 χιλιάδες αντίστοιχα και των μισθωτών 97.222 χιλιάδες το 2013 και ελάχιστα αυξημένος 97.431 χιλιάδες το 2014.

Οι κλάδοι με αντικείμενο δραστηριότητας το χονδρικό και λιανικό εμπόριο, τις επισκευές αυτοκινήτων και μοτοσυκλετών, την μεταφορά και αποθήκευση και τις υπηρεσίες παροχής καταλύματος και εστίασης απασχολούσαν συνολικά το έτος 2008 1.532.186 χιλιάδες άτομα από τα οποία τα 906.545 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Έκτοτε, λόγω τις οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης και συνεπώς της έλλειψης ρευστότητας που επήλθε στην ελληνική οικονομία η οποία συρρίκνωσε τις οικονομικές δραστηριότητες των όλων των κλάδων στην Ελλάδα, μείωσε σταδιακά τον αριθμό των απασχολούμενων και στους εν λόγω κλάδους. Το 2009, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων μειώθηκε στο 1.527.376 άτομα αλλά των μισθωτών αυξήθηκε στις 908.127 χιλιάδες. Ενώ ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων συνέχιζε να μειώνεται το 2010 στο 1.491.214 άτομα, ο αριθμός των μισθωτών αυξάνονταν στις 913.468 χιλιάδες. Αντίθετα, το 2011, επήλθε αρνητική μεταβολή τόσο στον συνολικό αριθμό των απασχολούμενων όπου ήταν 1.405.358 άτομα όσο και στον αριθμό των μισθωτών που μειώθηκε στις 859.405 χιλιάδες. Μείωση των

απασχολούμενων παρατηρείται και για τα έτη που επακολούθησαν με το συνολικό αριθμό των απασχολούμενων το 2012, να ανέρχεται στο 1.257.448 άτομα και των μισθωτών στις 765.143 χιλιάδες. Το 2013, οι απασχολούμενοι ήταν 1.215.246 και οι μισθωτοί 740.128 χιλιάδες αντίστοιχα, το 2014, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων ήταν 1.246.201 άτομα και των μισθωτών 786.791 χιλιάδες.

Παρόλο τη συνεχή τεχνολογική εξέλιξη, η οικονομική κρίση είχε αντίκτυπο και στους κλάδους της ενημέρωσης και των τηλεπικοινωνιών, για το λόγο αυτό προκλήθηκαν μεταβολές στον αριθμό των απασχολούμενων σε αυτούς. Το 2008, πριν οι επιπτώσεις της κρίσης γίνουν αισθητές στην ελληνική οικονομία στους παραπάνω κλάδους, απασχολούνταν 90.011 χιλιάδες άτομα από τα οποία τα 76.850 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Το 2009, ο αριθμός των απασχολούμενων μεταβλήθηκε στις 87.103 χιλιάδες και των μισθωτών στις 74.118 χιλιάδες. Αντίθετα, το 2010, οι απασχολούμενοι αυξήθηκαν στις 88.965 χιλιάδες και των μισθωτών στις 76.258 χιλιάδες. Από το 2011, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων υπέστη μείωση στις 84.804 χιλιάδες και των μισθωτών στις 70.582 χιλιάδες. Το 2012, οι απασχολούμενοι μειώθηκαν περισσότερο, στις 80.714 χιλιάδες και των μισθωτών στις 67.879 χιλιάδες. Μείωση επήλθε και το 2013 με το συνολικό αριθμό των απασχολούμενων να ανέρχεται στις 79.061 χιλιάδες και των μισθωτών στις 66.633 χιλιάδες. Το 2014, πλέον το σύνολο των απασχολούμενων ήταν 77.931 και των μισθωτών ήταν στις 65.620 χιλιάδες.

Τα άτομα που ασχολούνταν με χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες είχαν αυξηθεί το 2008 στις 111.912 χιλιάδες σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια και των μισθωτών στις 101.281 χιλιάδες άτομα. Από το 2009, οι απασχολούμενοι άρχισαν να μειώνονται λόγω της αλλαγής των συνθηκών στην ελληνική οικονομία, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων στον κλάδο ανέρχονταν στις 107.405 χιλιάδες και των μισθωτών στις 96.433 χιλιάδες. Το 2010, το σύνολο των απασχολούμενων είχε μειωθεί στις 101.612 χιλιάδες και των μισθωτών στις 90.521 χιλιάδες. Το 2011, η μεταβολή του αριθμού των απασχολούμενων ήταν μικρή διαμορφώνοντας τον αριθμό στις 99.234 χιλιάδες και των μισθωτών στις 87.323 χιλιάδες. Αντίθετα, το 2012, ο συνολικός αριθμός των ατόμων που απασχολούνταν στον κλάδο, εμφανίζεται με μεγαλύτερη μεταβολή στις

93.194 χιλιάδες και των μισθωτών μειωμένος στις 80.786 χιλιάδες όπως και το 2013, οι απασχολούμενοι μειώθηκαν στις 89.996 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 78.009 χιλιάδες. Από τις επιδράσεις της οικονομικής κρίσης στην οποία βρίσκεται η χώρα όλα αυτά έτη ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων στο συγκεκριμένο κλάδο μειώθηκε το 2014, στις 77.750 χιλιάδες και των μισθωτών στις 66.088 χιλιάδες.

Στο κλάδο με αντικείμενο τη διαχείριση ακίνητης περιουσίας οι απασχολούμενοι το 2008 ήταν 9.655 χιλιάδες από τους οποίους οι μισθωτοί ήταν 5.474 χιλιάδες. Το 2009, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων αυξήθηκε στις 9.702 αλλά των μισθωτών μειώθηκε στις 5.314 χιλιάδες. Το έτος 2010, παρόλο που η Ελλάδα βρίσκεται σε κατάσταση οικονομικής κρίσης τα άτομα που απασχολούνταν για τη διαχείριση ακίνητης περιουσίας αυξήθηκαν αισθητά στις 11.203 χιλιάδες και των μισθωτών στις 5.749 χιλιάδες. Το 2011 όμως, το σύνολο των απασχολούμενων μειώθηκε ξανά, στις 9.986 χιλιάδες και των μισθωτών στις 3.628 χιλιάδες. Αντίθετα, το 2012 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων αυξήθηκε στις 10.356 χιλιάδες αλλά των μισθωτών παρέμεινε στις 3.749 χιλιάδες, ελάχιστα αυξημένος. Το 2013, οι απασχολούμενοι εμφανίζονται αισθητά μειωμένοι στις 7.990 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 2.987 χιλιάδες. Οι αντίστοιχοι αριθμοί για το 2014 ήταν 7.923 χιλιάδες για το σύνολο των απασχολούμενων και 2.909 χιλιάδες για τους μισθωτούς.

Τα άτομα που ασχολούνται με επαγγελματικές, επιστημονικές, τεχνικές, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες και απασχολούνταν στους αντίστοιχους κλάδους ήταν 344.112 χιλιάδες το 2008 από τους οποίους οι 192.802 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Το έτος 2009, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων εμφανίζεται αυξημένος στις 348.086 χιλιάδες και των μισθωτών στις 196.727 χιλιάδες. Το 2010, επήλθε μικρή μείωση στο συνολικό αριθμό των απασχολούμενων στις 341.450 χιλιάδες και μεγαλύτερη στον αριθμό των μισθωτών στις 177.527 χιλιάδες. Το 2011, το σύνολο των απασχολούμενων υπέστη νέα μείωση στις 322.819 χιλιάδες και των μισθωτών στις 168.308 χιλιάδες. Μειωμένος εμφανίζεται ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων και για τα έτη 2012 και 2013 στις 309.857 και 291.775 χιλιάδες αντίστοιχα και των μισθωτών στις 162.796 χιλιάδες

για το 2012 και 154.259 χιλιάδες για το 2013. Το 2014, οι απασχολούμενοι αυξήθηκαν αισθητά στις 316.211 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 174.076 χιλιάδες.

Ο κλάδος που αφορά τη δημόσια διοίκηση και άμυνα, την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση και δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα, απασχολούσε 982.461 χιλιάδες άτομα το 2008, από τους οποίους οι 920.177 χιλιάδες ήταν μισθωτοί. Το 2009, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων στον κλάδο μειώθηκε ελάχιστα στις 977.619 χιλιάδες και των μισθωτών στις 913.837 χιλιάδες. Αντίθετα, το 2010, οι απασχολούμενοι αυξήθηκαν στις 983.381 χιλιάδες και οι μισθωτοί στις 916.489 χιλιάδες. Έκτοτε, το σύνολο των απασχολούμενων άρχισε σταδιακά, να μειώνεται. Το 2011, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων μειώθηκε στις 942.634 χιλιάδες και των μισθωτών στις 877.703 χιλιάδες. Το 2012, οι απασχολούμενοι αυξήθηκαν ελάχιστα στις 887.703 χιλιάδες αλλά ο αριθμός των μισθωτών μειώθηκε στις 830.470 χιλιάδες. Τα έτη 2013-2014 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων μειώνεται στις 863.902 και 860.566 χιλιάδες αντίστοιχα και των μισθωτών στις 806.145 χιλιάδες το 2013 και στις 799.640 χιλιάδες το 2014.

Το σύνολο των ατόμων που απασχολούνταν στους κλάδους με αντικείμενο δραστηριότητας τις τέχνες, τη διασκέδαση, τη ψυχαγωγία, τις επισκευές ειδών νοικοκυριού και άλλες υπηρεσίες ήταν για το έτος 2008, στις 312.447 χιλιάδες και των μισθωτών στις 235.567 χιλιάδες. Το 2009, οι απασχολούμενοι ήταν 321.393 χιλιάδες και των μισθωτών στις 246.678 χιλιάδες. Για το 2010, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων εμφανίζεται αυξημένος στις 341.196 χιλιάδες και των μισθωτών στις 271.225 χιλιάδες. Το 2011, μειώθηκε στις 318.026 χιλιάδες και των μισθωτών στις 252.247 χιλιάδες, το 2012 στις 288.581 χιλιάδες και των μισθωτών 228.348 χιλιάδες και το 2013, στις 281.518 χιλιάδες και των μισθωτών 237.026 χιλιάδες. Το 2014, πλέον ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων αυξήθηκε στις 286.518 χιλιάδες και των μισθωτών στις 237.026 χιλιάδες.

Όσον αφορά τα σύνολα των απασχολούμενων και των μισθωτών στους παραπάνω κλάδους κατά την περίοδο όπου η χώρα βρίσκεται σε κατάσταση οικονομικής κρίσης διαμορφώθηκαν για το 2008 στα 4.856.363 εκατ. οι

απασχολούμενοι συνολικά και οι μισθωτοί στα 3.214.832 εκατ. άτομα. Για το 2009, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων ήταν 4.829.003 και των μισθωτών στα 3.190.806 εκατ. άτομα. Το 2010, οι απασχολούμενοι ήταν 4.699.084 εκατ. άτομα και οι μισθωτοί 3.143.503 εκατ. άτομα. Για το έτος 2011, οι απασχολούμενοι ήταν 4.374.548 εκατ. άτομα και οι μισθωτοί 2.916.012 εκατ. άτομα. Το 2012, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων ανήλθε στα 4.032.052 εκατ. άτομα και των μισθωτών στα 2.687.626 εκατ. άτομα. Οι αντίστοιχοι αριθμοί για το έτος 2013, ήταν 3.877.516 εκατ. ο αριθμός των απασχολούμενων συνολικά και των μισθωτών 2.585.146 εκατ. άτομα και για το 2014, 3.906.080 εκατ. οι απασχολούμενοι συνολικά και οι μισθωτοί 2.652.645 εκατ. άτομα.

Συμπερασματικά προκύπτει πως η οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση που έπληξε την ελληνική οικονομία από το 2008 και έπειτα επηρέασε όλους τους κλάδους που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα ακόμα και αυτούς που είχαν αναπτυχθεί περισσότερο. Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης όπως η έλλειψη ρευστότητας και η συρρίκνωση των οικονομικών δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων και φορέων που δραστηριοποιούνταν στην Ελλάδα είχαν σαν επιμέρους συνέπεια τη μείωση του αριθμού των ατόμων που απασχολούνταν στην ελληνική αγορά εργασίας, μισθωτών η μη και τη ραγδαία αύξηση της ανεργίας. Η εσωτερική αγορά εργασίας αποδυναμώθηκε, γεγονός που σημαίνει ότι αδυνατεί να απορροφήσει τον μεγάλο αριθμό του διαθέσιμου, ενεργού, εργατικού δυναμικού αλλά και να συντηρήσει τους ήδη απασχολούμενους σε αυτή.

4.4 Στατιστική ανάλυση δημοσιευμένων στοιχείων EUROSTAT

Σε αυτή την ενότητα ανάλυσης διαγραμμάτων, θα γίνει περιγραφή του επιπέδου απασχόλησης και ανεργίας σε ευρωπαϊκό πλαίσιο, προκειμένου να συγκριθούν τα οικονομικά και στατιστικά δεδομένα της Ελλάδας με τα αντίστοιχα των κοινοτικών εταίρων της και να εξαχθούν συμπεράσματα πως η οικονομική ύφεση διαδραματίζεται σε όλη την Ευρώπη και πως επηρεάζει τα αντίστοιχα μεγέθη σε όλες τα κράτη – μέλη.

4.6 Μεταβολή του αριθμού των απασχολούμενων στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά φύλο 2003-2013

Ξεκινώντας την εν λόγω ανάλυση, στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η ποσοστιαία μεταβολή του αριθμού των απασχολούμενων των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνολικά και κατά φύλο για τα έτη 2003, 2008 και 2013. Η ανάλυση αυτή γίνεται σε τρία διαφορετικά χρόνια, με διαφορά στο χρονικό διάστημα μεταξύ τους προκειμένου να εξεταστεί το μέγεθος της απασχόλησης σε έτη που δεν επηρεάζει το ένα το άλλο άμεσα και είναι διαφορετικές οι οικονομικές συνθήκες. Ειδικά το τελευταίο έχει μεγάλη σημασία για την ανάλυση που θα ακολουθήσει, καθώς θα εξαχθούν συμπεράσματα και θα γίνει κατανοητό πως η αλλαγή των οικονομικών συνθηκών σε βάθος δεκαετίας, αρχής γενομένης το 2003 και καταλήγοντας το 2013, έχει επηρεάσει το σύνολο των εργαζομένων και μάλιστα κατά φύλο και εάν τα πολιτικά και οικονομικά μέτρα που λήφθηκαν, έχουν συμβάλει στη μείωση της ανεργίας ή όχι.

Πίνακας 4.1: Ποσοστιαία μεταβολή του αριθμού των απασχολούμενων κατά φύλο 2003-2013⁷⁴

---

⁷⁴http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Employment_statistics/el

	Total			Male			Female		
	2003	2008 ⁽¹⁾	2013 ⁽²⁾	2003	2008 ⁽³⁾	2013 ⁽⁴⁾	2003	2008 ⁽⁵⁾	2013 ⁽⁶⁾
EU-28	0.4	1.0	-0.3	0.1	0.6	-0.6	0.8	1.5	0.0
Euro area (EA-18)	0.5	0.8	-0.8	-0.1	0.2	-1.2	1.3	1.6	-0.3
Belgium	-0.1	1.8	-0.2	-1.0	1.0	-1.0	1.2	2.8	0.7
Bulgaria	3.0	2.4	-0.4	3.7	2.6	-0.1	2.1	2.1	-0.8
Czech Republic	-0.8	2.3	0.9	-0.6	2.7	0.5	-1.0	1.8	1.5
Denmark	-1.1	1.7	0.4	-0.4	1.6	0.2	-1.9	1.8	0.5
Germany	-0.9	1.2	0.6	-1.4	1.2	0.1	-0.3	1.3	1.1
Estonia	1.4	0.2	1.9	1.7	0.3	2.5	1.1	0.2	1.2
Ireland	1.9	-0.6	2.4	1.4	-2.2	3.6	2.5	1.4	1.0
Greece	1.2	1.2	-4.1	0.7	0.7	-3.8	2.0	2.1	-4.5
Spain	3.2	-0.1	-3.0	2.0	-1.8	-3.2	5.2	2.2	-2.7
France	0.1	0.5	-0.2	-1.1	0.2	-0.6	1.5	0.8	0.3
Croatia	3.9	3.1	-1.0	4.2	2.7	-2.8	3.4	3.7	1.1
Italy	1.5	0.3	-2.0	1.2	-0.5	-2.5	2.0	1.4	-1.2
Cyprus	3.6	2.0	-5.2	2.6	2.1	-5.6	4.9	2.0	-4.8
Latvia	1.9	-0.8	2.3	2.5	-2.2	3.1	1.4	0.6	1.5
Lithuania	2.2	-0.7	1.3	2.5	-1.2	3.0	1.9	-0.1	-0.2
Luxembourg	1.8	5.0	1.7	-2.7	6.9	1.8	9.2	2.6	1.7
Hungary	0.0	-1.8	0.4	-0.7	-2.1	1.1	0.8	-1.4	-0.3
Malta	-0.4	2.5	3.3	-0.4	0.8	1.2	-0.4	6.0	7.1
Netherlands	-0.5	1.5	-1.0	-1.2	0.9	-1.2	0.4	2.2	-0.8
Austria	0.6	2.0	0.7	0.9	1.0	0.2	0.3	3.1	1.4
Poland ⁽⁷⁾	:	3.8	0.1	:	3.9	0.0	:	3.7	0.3
Portugal	-0.6	0.5	-2.8	-1.3	0.2	-3.2	0.2	0.8	-2.4
Romania	0.0	0.0	-0.1	1.0	0.6	0.1	-1.3	-0.8	-0.4
Slovenia	-0.3	2.6	-2.0	0.2	2.1	-1.1	-0.9	3.2	-3.0
Slovakia	1.1	3.2	-0.8	1.1	3.2	-1.4	1.1	3.3	0.0
Finland	0.1	2.6	-1.3	0.3	3.0	-1.5	-0.2	2.2	-1.1
Sweden	-0.6	0.9	1.0	-0.6	1.1	1.0	-0.5	0.7	1.0
United Kingdom	0.9	0.7	1.3	1.1	0.5	1.0	0.8	1.0	1.6
Norway	-1.2	3.3	1.2	-1.4	3.3	1.2	-0.9	3.3	1.2

⁽¹⁾ Latvia: break in series.

⁽²⁾ Poland: break in series.

⁽³⁾ Germany, Spain, Italy, Latvia, Luxembourg, Malta, Austria and Sweden: break in series.

⁽⁴⁾ Bulgaria, the Czech Republic, Ireland, Cyprus, the Netherlands, Austria, Portugal and Slovakia: break in series.

⁽⁵⁾ 2012 instead of 2013.

Source: Eurostat (online data code: ifsi_grt_a)

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 5, η συνολική ποσοστιαία μεταβολή του αριθμού των απασχολούμενων στα 28 κράτη- μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης το έτος **2003** ήταν 0,4%, το **2008** 1,0% και το **2013** η τιμή υπήρξε αρνητική -0,3%, γεγονός που σημαίνει ότι ο αριθμός των εργαζομένων σε ευρωπαϊκό επίπεδο μειώθηκε, προφανώς ως απόρροια της οικονομικής κρίσης που μαστίζει σε κάποιες από τις υπό εξέταση χώρες.

Πιο συγκεκριμένα και ως προς τα δύο φύλα, το 2003 η ποσοστιαία μεταβολή που αφορούσε τον αριθμό των απασχολούμενων ανδρών ήταν μόλις 0,1%, το 2008 0,6% και το 2013 -0,5 %. Αντίστοιχα, οι ποσοστιαίες μεταβολές που εμφανίζονται για τον αριθμό της γυναικείας απασχόλησης λαμβάνουν τις τιμές 0,8% για το 2003, 1,5% για το 2008, ενώ για το 2013 δεν υπήρξε καμία μεταβολή. Ένα πρώτο συμπέρασμα λοιπόν είναι ότι η γυναικεία απασχόληση σε ευρωπαϊκό επίπεδο αντιμετωπίζει μεγαλύτερα προβλήματα και υψηλότερο ποσοστό ανεργίας συγκριτικά με αυτό των αντρών.

Όσον αφορά τα κράτη-μέλη της ευρωζώνης τα οποία συνδέονται με το κοινό νόμισμα του ευρώ για τη δεκαετία 2003 έως 2013 και απαριθμούν 18 χώρες, η συνολική ποσοστιαία μεταβολή το 2003 ήταν 0,5%, το 2008 αυξήθηκε σε 0,8% και το 2013 έλαβε αρνητική τιμή φτάνοντας στο -0,8%. Αναλυτικότερα, η μεταβολή που επήλθε το 2003 στον αριθμό απασχολούμενων ανδρών ήταν αρνητική -0,1%, το 2008 παρουσιάζεται θετική στο 0,2% και το 2013 είναι και πάλι αρνητική στο -1,2%. Η γυναικεία απασχόληση εμφανίζεται με πιο σταθερές τιμές και μικρότερες μεταβολές, το 2003 η ποσοστιαία μεταβολή του αριθμού των απασχολούμενων γυναικών ήταν 1,3%, το 2008 αυξήθηκε στο 1,6% μέχρι το 2013 να υποστεί αρνητική μεταβολή στο -0,3%.

Συνεπώς, σύμφωνα με τα παραπάνω, οι χώρες της Ευρωζώνης εμφανίζουν καλύτερα επίπεδα απασχόλησης για το 2003 από ότι για το σύνολο των χωρών της Ευρώπης. Όσο όμως η οικονομική κρίση εντείνεται, οι χώρες του ευρώ εμφανίζουν μεγαλύτερα προβλήματα στην απασχόληση, κυρίως των αντρών, καθώς η οικονομική ύφεση που μαστίζει κάποιους από τους εταίρους της Ευρώπης αγγίζει το σύνολο των στατιστικών αποτελεσμάτων. Ο βασικός λόγος είναι ότι ακριβώς

επειδή υπάρχει ενιαίο νόμισμα σε δυνατές οικονομίες όπως η Γερμανία και η Αυστρία και ταυτόχρονα σε αδύναμες όπως η Ελλάδα και η Πορτογαλία, δεν μπορούν να εφαρμοστούν δημοσιονομικές πολιτικές που αφορούν την «κοπή» επιπλέον νομίσματος για να δοθεί ώθηση στην ευρωπαϊκή οικονομία στο σύνολό της. Συνεπώς, θα πρέπει να υπάρχει κοινή πολιτική δυνατών και αδυνάτων και ταυτόχρονη συνεργασία σε πολιτικό και οικονομικό επίπεδο, ώστε τα ποσοστά απασχόλησης να βελτιωθούν συνολικά για την Ευρωζώνη και όχι μόνο για κάθε κράτος-μέλος μεμονωμένα.

Για να γίνει πιο κατανοητή η διακύμανση στην απασχόληση, παρακάτω παρατίθενται οι συνολικές και κατά φύλο μεταβολές που υπέστησαν μεμονωμένα κάθε κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον αριθμό των απασχολούμενων που διέθεταν ως οικονομία ξεχωριστά.

Στο **Βέλγιο**, για το 2003, στο συνολικό αριθμό των απασχολούμενων παρατηρείται μια ελάχιστη αρνητική μεταβολή -0,1%, ενώ το 2008 παρουσιάζεται αρκετά αυξημένη στο 1,8% η οποία και πάλι μεταβάλλεται αρνητικά το 2013 στο -0,2%. Ο αριθμός των απασχολούμενων ανδρών εμφανίζεται και για τα τρία έτη με μεταβολή από -1% το 2003 σε 1% το 2008 και επαναφορά στο -1% το 2013. Αντίθετα, ο αριθμός των απασχολούμενων γυναικών παρέμεινε σε θετικές τιμές από το 2003 όπου η μεταβολή ήταν 1,2%, το 2008 2,8% και το 2013 0,7%. Συνεπώς, σε γενικές γραμμές, η απασχόληση στην εν λόγω χώρα παραμένει σταθερή, με τη γυναικεία όμως να εμφανίζει μεγαλύτερη πρόοδο από ότι η ανδρική.

Ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων στη **Βουλγαρία** το 2003 υπέστη μεταβολή 3,0%, η οποία μειώθηκε ελάχιστα το 2008 σε 2,4% και αισθητά το 2013 σε -0,4%. Ο αριθμός των απασχολούμενων ανδρών δέχτηκε αρνητική μεταβολή το 2013 -0,1%, έναντι του 2003 που είχε 3,7% και του 2008 που ήταν 2,6%. Στη γυναικεία απασχόληση το 2003 επήλθε μεταβολή 2,1%, το 2008 ο αριθμός των απασχολούμενων γυναικών δεν δέχτηκε καμία μεταβολή, αλλά το 2013 η ποσοστιαία μεταβολή ήταν -0,8%. Προφανώς, η ασταθής και αδύναμη οικονομία της χώρας δεν μπορούσε να φέρει σταθερά επίπεδα απασχόλησης για την υπό εξέταση δεκαετία, γεγονός που σημαίνει ότι θα πρέπει να ληφθούν μέτρα και να γίνουν

μεταρρυθμίσεις που θα σταθεροποιήσουν αρχικά το επίπεδο ενεργής εργασίας και στη συνέχεια θα το βελτιώσουν.

Στην **Τσεχία**, το 2003 ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων είχε αρνητική μεταβολή -0,8%. Αντίθετα, το 2008 η μεταβολή ήταν θετική με τιμή 2,3%, ενώ το 2013 η ποσοστιαία μεταβολή ήταν μικρότερη αλλά θετική και 0,9%. Ο αριθμός των ανδρών που απασχολούνταν στην χώρα της Τσεχίας το 2003 είχε υποστεί αρνητική μεταβολή -0,6%, το 2008 ήταν θετική σε 2,7% και το 2013 πάλι θετική αλλά μικρότερη σε 0,5%. Η ποσοστιαία μεταβολή του γυναικείου αριθμού απασχολούμενων στην Τσεχία το 2003 υπέστη μεταβολή -0,1%, το 2008 θετική 1,8% και το 2013 πάλι θετική 1,5%. Όπως γίνεται κατανοητό για τη εν λόγω χώρα, το επίπεδο απασχόλησης συνεχώς αυξάνεται, καθώς κινούμαστε χρονικά από το 2003 προς το 2013, γεγονός που σημαίνει ότι η εγχώρια οικονομία βρίσκεται σε ανάπτυξη και αυξάνονται οι θέσεις εργασίας, τη χρονική στιγμή μάλιστα που άλλοι κοινοτικοί εταίροι όπως η Ελλάδα, αντιμετωπίζουν πολύ δυσμενές και αρνητικό πρόβλημα. Να σημειωθεί επίσης ότι και σε αυτή τη χώρα, εμφανίζεται μια άνοδος στη γυναικεία απασχόληση πιο έντονη από ότι στην αντρική, γεγονός που αποδεικνύει ότι στην Τσεχία λαμβάνονται μέτρα και δίδονται κίνητρα στις επιχειρήσεις για προσλήψεις γυναικών.

Η **Δανία** κατά το έτος 2003 υπέστη στο συνολικό αριθμό απασχολούμενων της αρνητική μεταβολή -1,1%, το 2008 ο αριθμός αυξήθηκε κατά μια περίπου ποσοστιαία μονάδα 1,7% και το 2013 η μεταβολή ήταν θετική 0,4%. Στον αριθμό των ανδρών εργαζομένων, η ποσοστιαία μεταβολή ήταν αρνητική -0,4% το 2003, γύρισε όμως θετική κατά 2,7% το 2008 και κατά 0,5% το 2013. Αντίστοιχα, ο αριθμός του γυναικείου φύλου που απασχολούνταν το 2003 υπέστη αρνητική μεταβολή -1,0%, το 2008 η ποσοστιαία μεταβολή ήταν ευμενής 1,8% και το ίδιο για το 2013 σε 1,5%. Όπως γίνεται κατανοητό από την εν λόγω ανάλυση, το επίπεδο απασχόλησης στη Δανία συνεχώς βελτιώνεται καθώς κινούμαστε προς το 2013 και μάλιστα η βελτίωση αφορά και για τα δύο φύλα, γεγονός που κρίνεται εξαιρετικά ευοίωνο.

Το 2003 στη **Γερμανία** ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων είχε υποστεί αρνητική μεταβολή -0,9%, το 2008 η μεταβολή άλλαξε σε θετική 1,2% και το 2013 πάλι θετική 0,6%. Πιο συγκεκριμένα, ο αριθμός των απασχολούμενων ανδρών το 2003 μεταβλήθηκε αρνητικά -1,4%, το 2008 η μεταβολή που επήλθε ήταν 1,2% και το 2013 σε 0,1%. Όσον αφορά τον αριθμό των γυναικών που απασχολούνταν στη Γερμανία το 2003 η ποσοστιαία μεταβολή που επήλθε ήταν αρνητική -0,3%, ενώ τα επόμενα δύο έτη που εξετάζονται γύρισε θετική με το 2008 σε 1,3% και το 2013 σε 1,1%. Προφανώς λοιπόν και η Γερμανία εμφανίζει αύξηση του επιπέδου απασχόλησης από το 2003, η οποία όμως επιβραδύνεται προς το 2013 καθώς η οικονομική ύφεση που μαστίζει την Ευρωζώνη επηρεάζει και την οικονομία της Γερμανίας, παρόλο που η χώρα αμιγώς δεν έχει εσωτερικό πρόβλημα.

Η ποσοστιαία μεταβολή που υπέστη ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων στην **Εσθονία** το 2003 ήταν 1,4%, το 2008 0,2% και το 2013 1,9%. Ο αριθμός των απασχολούμενων ανδρών της Εσθονίας το 2003 εμφανίζεται με μεταβολή 1,7%, το 2008 με μεταβολή 0,3% και το 2013 με μεταβολή 2,5%. Οι μεταβολές που επήλθαν στον αριθμό των απασχολούμενων γυναικών τα έτη 2003, 2008 και 2013 είναι αντίστοιχα 1,1%, 0,2%, και 1,2%. Αυτό που είναι πολύ εντυπωσιακό με αυτή τη χώρα είναι ότι το επίπεδο απασχόλησης από το 2003 προς το 2013 συνεχώς αυξάνεται, με τη μεγαλύτερη άνοδο να σημειώνεται το 2013, τη στιγμή που άλλες χώρες αντιμετωπίζουν υψηλό ποσοστό ανεργίας.

Όσον αφορά την **Ιρλανδία**, παρατηρείται μεταβολή του συνολικού αριθμού απασχολούμενων για το έτος 2003 ποσοστιαία σε 1,9%, για το έτος 2008 με αρνητικό πρόσημο κατά -0,6% και για το 2013 με θετικό πρόσημο κατά 2,4%. Ο αριθμός απασχολούμενων ανδρών μεταβλήθηκε κατά 1,4% ποσοστιαία μονάδα το 2003, -2,2% το 2008 και 3,6% το 2013. Στον γυναικείο αριθμό εργαζομένων το 2003 παρατηρείται μεταβολή 2,5%, το 2008 1,4% και το 2013 1,0%. Στην εν λόγω χώρα παρατηρείται λοιπόν μια διακύμανση στην ποσοστιαία μεταβολή της απασχόλησης, με τη γυναικεία όμως απασχόληση να σημειώνει σημαντική βελτίωση κάθε έτος και σίγουρα να έχει θετικό πρόσημο μεταβολής.

Στην **Ελλάδα**, η ποσοστιαία μεταβολή του συνολικού αριθμού απασχολούμενων το 2003 ήταν θετική κατά 1,2% και για τα δυο επόμενα εξεταζόμενα χρόνια αρνητική: το 2008 κατά -0,6% και το 2013 κατά -4,1%, η υψηλότερη ως τώρα των χωρών που έχουν παρουσιαστεί. Η ποσοστιαία μεταβολή του αριθμού των ανδρών απασχολούμενων στην Ελλάδα το 2003 μέχρι το 2008 ήταν 0,7% και το 2013 μειώθηκε κατά -3,8%. Αντίστοιχα, η μεταβολή του αριθμού απασχολούμενων γυναικών είναι το 2003 θετική κατά 2,0%, το ίδιο και το 2008 κατά 2,1%, και το 2013 γύρισε αρνητικά κατά -4,5%.

Είναι προφανές ότι στη χώρα μας, το μοναδικό έως τώρα κράτος μέλος που εμφανίζει τόσο μεγάλη ποσοστιαία πτώση στο επίπεδο απασχόλησης, οι οικονομικές συνθήκες είναι αυτές που επηρεάζουν κάθετα και σε μεγάλο βαθμό την απασχόληση, με τις γυναίκες εργαζόμενες να αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο πρόβλημα ανεργίας.

Ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων στην **Ισπανία** για τα έτη 2003, 2008 και 2013 ακολουθεί μια ανάλογη της Ελλάδας μείωση στην απασχόλησης, σημειώνοντας τις εξής μεταβολές αντίστοιχα: 3,2%, -0,1% και -3,0%. Η ποσοστιαία μεταβολή στον αριθμό των ανδρών που απασχολούνταν το 2003 ήταν 2,0%, το 2008 αρνητική -1,8%, το 2013 πάλι αρνητική -3,2% και των γυναικών 5,2% , 2,2% και -2,7% αντίστοιχα τα ίδια έτη. Συνεπώς, η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει και τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης, όχι στο βαθμό που συμβαίνει στην ελληνική πραγματικότητα, με την απασχόληση σταδιακά να μειώνεται και στην Ισπανία.

Για τη χώρα της **Γαλλίας**, η ποσοστιαία μεταβολή που εμφανίζεται στο συνολικό αριθμό απασχολούμενων το 2003 είναι 0,1%, το 2008 0,5% και το 2013 -0,2%. Οι μεταβολές του αριθμού των απασχολούμενων ανδρών έχουν για το 2003 ήταν αρνητική -1,1%, για το 2008 θετική 0,2% και για το 2013 πάλι αρνητική -0,6%. Οι αντίστοιχες μεταβολές του αριθμού των γυναικών είναι 1,5% το 2003, 2,2% το 2008 και -2,7% το 2013. Η διακύμανση εδώ που παρουσιάζει ενδιαφέρον είναι ότι η Γαλλία εμφανίζει μικρές μεταβολές στο επίπεδο απασχόλησης, διατηρώντας δηλαδή το ποσοστό ανεργίας σχετικά σταθερό ανά τα χρόνια, με την κρίση να αλλάζει σε αρνητική την ποσοστιαία μεταβολή του 2013.

Η **Κροατία**, το 2003 εμφανίζει μεταβολή στο συνολικό αριθμό των απασχολούμενων της κατά 3,9%, το 2008 κατά 3,1% και το 2013 κατά -1,0%. Πιο συγκεκριμένα, ο αριθμός των απασχολούμενων ανδρών εμφανίζεται με μεταβολή 4,2% το 2003, 2,7% το 2008 και -2,8% το 2013. Ο αντίστοιχος αριθμός των γυναικών εμφανίζεται με μεταβολές 3,4% το 2003, 3,7% το 2008 και 1,1% το 2013. Η εν λόγω χώρα εμφανίζει εντυπωσιακή θετική μεταβολή στην απασχόληση έως το 2008 και μάλιστα σε υψηλά ποσοστά, που έχουν παρουσιάσει χώρες με ανεπτυγμένη οικονομία. Ωστόσο η οικονομική ύφεση του 2013, δεν άφησε ανεπηρέαστη τη χώρα, μειώνοντας τα ποσοστά απασχόλησης, με βασικό «θύμα» τους άνδρες εργαζόμενους.

Όπως διακρίνεται από τον πίνακα 5, στην **Ιταλία**, μια ακόμα μεσογειακή χώρα, οι μεταβολές που επήλθαν στο συνολικό αριθμό των απασχολούμενων για το έτος 2003 ήταν 1,5%, για το έτος 2008 διαμορφώθηκε σε 0,3% και για το 2013 μειώθηκε κατά -2,0%. Οι μεταβολές του αριθμού των ανδρών απασχολούμενων εμφανίζονται για το 2003 σε 2,6%, για το 2008 σε -0,5% και για το 2013 σε -2,5%. Οι αντίστοιχες μεταβολές του αριθμού απασχολούμενων γυναικών για τα ίδια έτη είναι 2,0%, 1,4% και -1,2% αντίστοιχα. Ακόμα μια μεσογειακή χώρα, που όπως φαίνεται από τις ποσοστιαίες μεταβολές, έχει επηρεαστεί από την κρίση σε αρκετά μικρότερο βαθμό από ότι η Ελλάδα, με το επίπεδο της απασχόλησης να μειώνεται με σταθερό ρυθμό.

Η **Κύπρος**, είναι η χώρα με τη μεγαλύτερη αρνητική μεταβολή στο συνολικό αριθμό των απασχολούμενων μεταξύ όλων των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι, για το 2013 διαμορφώνεται σε -5,2%, ενώ οι αντίστοιχες μεταβολές για το 2003 είναι 3,6% και για το 2008 είναι 2,0%. Ο αριθμός των απασχολούμενων ανδρών εμφανίζεται με την εξίσου μεγαλύτερη μεταβολή το 2013 μειωτικά κατά -5,6%, το 2008 με 2,1% και το 2003 με 2,6%. Συνεπώς, και ο αριθμός των απασχολούμενων γυναικών είχε την μεγαλύτερη ποσοστιαία μεταβολή το 2013 -4,8% έναντι των 4,9% που ήταν το 2003 και 2,0% το 2008. Από τα παραπάνω δεδομένα γίνεται κατανοητό πως μια μικρή χώρα όπως η Κύπρος επηρεάστηκε πάρα πολύ από την οικονομική ύφεση που κυριαρχεί στο ευρωπαϊκό έδαφος, με

την απασχόληση να μειώνεται σημαντικά και να ξεπερνά ακόμα και την ελληνική αρνητική ποσοστιαία μεταβολή όσον αφορά το έτος 2013.

Στη **Λετονία**, η ποσοστιαία μεταβολή του συνολικού αριθμού απασχολούμενων το 2003 ήταν 1,9%, το 2008 εμφανίζεται με αρνητική τιμή -0,8% ενώ το 2013 ήταν πάλι θετική 2,3%. Οι αντίστοιχες μεταβολές στον αριθμό εργαζομένων ανδρών ήταν το 2003 θετική 2,5%, το 2008 αρνητική -2,2% και το 2013 πάλι θετική 3,1%. Ο αριθμός των απασχολούμενων γυναικών στην Λετονία είχε τις εξής μεταβολές 1,4%, 0,6% και 1,5% για τα αντίστοιχα έτη. Όπως εξάγεται το συμπέρασμα, η Λετονία είναι από τις χώρες που δεν επηρεαστήκαν από τις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες εμφανίζοντας αύξηση του επιπέδου απασχόλησης, με την γυναικεία κυρίως να έχει την τιμητική της.

Η **Λιθουανία**, το 2003 στον συνολικό αριθμό απασχολούμενων της εμφανίζεται με μεταβολή 2,2%, το 2008 με μεταβολή -0,7% και το 2013 αντίστοιχα 1,3%. Οι μεταβολές στον αριθμό των ανδρών που απασχολούνταν για το 2003 ήταν 2,5%, -1,2% ήταν για το 2008 και 3,0% για το 2013. Στον αριθμό των γυναικών απασχολούμενων το 2003 επήλθε ποσοστιαία μεταβολή 1,9% , το 2008 αντίστοιχα -0,1% και το 2013 ήταν -0,2%. Όπως γίνεται κατανοητό, η εν λόγω χώρα εμφανίζει επίσης διακύμανση στο επίπεδο απασχόλησης με την γυναικεία ανεργία να αυξάνει καθώς κινούμαστε προς το 2013 και την αντίστοιχη ανδρική να ενισχύεται.

Το **Λουξεμβούργο**, το έτος 2008 είχε την μεγαλύτερη ποσοστιαία μεταβολή από όλα τα κράτη-μέλη στον συνολικό αριθμό απασχολούμενων όπου ήταν 5,0%, το 2003 ήταν 1,8% και το 2013 1,7%. Στον αριθμό απασχολούμενων ανδρών οι μεταβολές ήταν -2,7% το 2003, 6,9% το 2008 και 1,8% το 2013. Οι αντίστοιχες ποσοστιαίες μεταβολές στον αριθμό απασχολούμενων γυναικών για το 2003 ήταν 9,2%, για το 2008 ήταν 2,6% και για το 2013 ήταν 1,7%. Το Λουξεμβούργο είναι μια μικρή και δυνατή οικονομία που στηρίζει τις θέσεις εργασίας και λαμβάνει μέτρα προστασίας και ανόδου αυτής. Προφανώς, λοιπόν, τα θετικά αποτελέσματα στην απασχόληση εν διαμέσου της ευρωπαϊκής οικονομικής ύφεσης αιτιολογούνται από τη δυναμικότητα της υπό εξέταση οικονομίας.

Στη χώρα της **Ουγγαρίας**, το 2003, δεν υπήρξε καμία μεταβολή στον συνολικό αριθμό απασχολούμενων, το 2008 η ποσοστιαία μεταβολή ήταν αρνητική -1,8% και το 2013 επέστρεψε θετική 0,4%. Ο αριθμός των απασχολούμενων ανδρών υπέστη μεταβολές το 2003 αρνητικές κατά -0,7%, το ίδιο και το 2008 κατά -2,1% ενώ το 2013 υπήρξε ποσοστιαία άνοδος στην απασχόληση κατά 1,1%. Ο αντίστοιχος αριθμός απασχολούμενων γυναικών μεταβλήθηκε κατά 0,8% το 2003, -1,4% το 2008 και κατά -0,3% το 2013. Το συμπέρασμα που εξάγεται είναι ότι η Ουγγαρία προσπαθεί να προστατέψει την απασχόληση για αυτό και η μεταβολή το 2013 γύρισε θετική στο σύνολο της, με έμφαση στη γυναικεία εργασία, παρόλη τη διακύμανση που εμφάνισε την εξεταζόμενη περίοδο.

Στη **Μάλτα**, οι ποσοστιαίες μεταβολές του συνολικού αριθμού απασχολούμενων για τα έτη 2003 ήταν -0,4%, για το 2008 ανήλθε στο 2,5% και το 2013 ήταν 3,3%. Στον αριθμό απασχολούμενων ανδρών οι μεταβολές για το 2003 ήταν -0,4%, για το 2008 ήταν 0,8% και για το 2013 ήταν 1,2%. Οι μεταβολές στον αριθμό απασχολούμενων γυναικών ήταν -0,4% το 2003, 6,0% το 2008 και 7,1% το 2013. Πρόκειται για μια ακόμη οικονομία που εμφανίζει άνοδο στο επίπεδο απασχόλησης με έμφαση κυρίως στο γυναικείο φύλο.

Η ποσοστιαία μεταβολή του συνολικού αριθμού των απασχολούμενων στην **Ολλανδία** το 2003 ήταν -0,5%, το 2008 ήταν 1,5% και το 2013 ήταν -1,0%. Οι μεταβολές στον αριθμό απασχολούμενων ανδρών ήταν -1,2% το 2003 και το 2013, και το 2008 ανήλθε θετικά στο 0,9%. Στο αριθμό των γυναικών απασχολούμενων το 2003 ήταν 0,4%, το 2008 ήταν 2,2% και το 2013 ήταν -0,8%. Η Ολλανδία επηρεάστηκε προφανώς από την οικονομική ύφεση στον ευρύτερο χώρο της Ευρώπης, με αποτέλεσμα η θετική ποσοστιαία μεταβολή του 2008 να γυρίσει αρνητική το 2013.

Για το κράτος-μέλος της **Αυστρίας** η ποσοστιαία μεταβολή του αριθμού του συνόλου των απασχολούμενων το 2003 ήταν 0,6%, το 2008 ανήλθε σε 2,0% και το 2013 ήταν 0,7%. Για τον αριθμό των ανδρών που απασχολούνταν στην Αυστρία το 2003 η μεταβολή ήταν 0,9%, το 2008 ήταν 1,0% και το 2013 ήταν 0,2%. Οι αντίστοιχες μεταβολές των απασχολούμενων γυναικών ήταν για το έτος 2003 ήταν

0,3%, για το 2008 ήταν 3,1% και για το έτος 2013 ήταν 1,4%. Αρκετά ευοίωνο για τη χώρα το γεγονός ότι όλο το εξεταζόμενο διάστημα το επίπεδο απασχόλησης παρουσίαζε θετική ποσοστιαία μεταβολή, γεγονός που αυτόματα σημαίνει ότι η ανεργία μειώνεται χρόνο με το χρόνο και ότι τα μέτρα που δίνουν κίνητρα για προσλήψεις στις επιχειρήσεις είναι πολύ αποτελεσματικά.

Στην **Πορτογαλία**, η μεταβολή του συνολικού αριθμού απασχολούμενων το 2003 ήταν -0,6%, το 2008 αυξήθηκε κατά 0,5% και το 2013 μειώθηκε κατά -2,8%. Η μεταβολή που αφορά τους άνδρες απασχολούμενους το 2003 ήταν -1,3%, το 2008 ήταν 0,2% και το 2013 μειώθηκε κατά -3,2%. Οι μεταβολές στον αριθμό των απασχολούμενων γυναικών διαμορφώθηκαν στο 0,2% το 2003, 0,8% το 2008 και -2,4% το 2013. Η Πορτογαλία είναι από τις χώρες που βάλλεται από την οικονομική κρίση και αυτό έχει άμεσο αντίκτυπο στην απασχόληση, κυρίως όσον αφορά το ανδρικό φύλο.

Η **Ρουμανία**, για τα έτη 2003 και 2008 δεν υπέστη καμία μεταβολή στο συνολικό αριθμό των απασχολούμενων παρά μόνο για το έτος 2013 όπου ήταν -0,1%. Μικρές μεταβολές επήλθαν και στον αριθμό των απασχολούμενων ανδρών. Συγκεκριμένα, για το έτος 2003 υπήρξε θετική μεταβολή κατά 1,0%, το ίδιο για το έτος 2008 κατά 0,6% και για το 2013 ήταν 0,1%. Οι μεταβολές του αριθμού των απασχολούμενων γυναικών παρουσιάζονται αρνητικές, -1,3% για το έτος 2003, -0,8% για το 2008 και -0,4% για το 2013. Η Ρουμανία έχει επιτύχει μια σταθερότητα στο επίπεδο απασχόλησης, με το γυναικείο φύλο να μαστίζεται περισσότερο από ανεργία συγκριτικά με αυτό των αντρών.

Στην **Σλοβενία**, οι ποσοστιαίες μεταβολές του συνολικού αριθμού απασχολούμενων εμφανίζονται -0,3% για το έτος 2003, 2,6% για το έτος 2008 και -2,0% για το έτος 2013. Οι μεταβολές που αφορούν τους απασχολούμενους του ανδρικού φύλου για το 2003 ήταν 0,2%, για το 2008 ήταν 2,1% και για το 2013 ήταν -1,1%. Αντίθετα, οι μεταβολές που αφορούν τον αριθμό των απασχολούμενων του γυναικείου φύλου ήταν -0,9% το 2003, 3,2% το 2008 και -3,0% το 2013. Η εν λόγω χώρα εμφανίζει μια μικρή πτωτική διακύμανση στο επίπεδο απασχόλησης από το

2008 έως το 2013. Αυτό κυρίως αφορά τους άνδρες εργαζομένους, καθώς οι γυναίκες αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας.

Στο κράτος της **Σλοβακίας**, οι μεταβολές που επήλθαν στο συνολικό αριθμό των απασχολούμενων ήταν 1,1% το 2003, 3,2% το 2008 και -0,8% το 2013. Ο αριθμός των απασχολούμενων ανδρών παρουσιάζεται με μεταβολές 1,1% για το 2003, 3,2% για το 2008 και -1,4% για το 2013. Αντίστοιχα, για τον αριθμό των απασχολούμενων γυναικών, το 2013 δεν υπέστη καμία μεταβολή, το 2003 η μεταβολή ήταν θετική στο 1,1% και το 2008 ήταν 3,3%. Στη Σλοβακία το 2013 εμφανίστηκε μικρή αρνητική μεταβολή στο επίπεδο απασχόλησης που «φρέναρε» από την εντυπωσιακή άνοδο στη γυναικεία απασχόληση, τη στιγμή που η αντίστοιχη ανδρική εμφανίζει πτώση.

Στη **Φιλανδία**, η ποσοστιαία μεταβολή του συνολικού αριθμού απασχολούμενων το 2003 ήταν 0,1%, το 2008 ήταν 2,6% και το 2013 ήταν -1,3%. Ο αριθμός των απασχολούμενων ανδρών εμφανίζεται με μεταβολή 0,3% το 2003, 3,0% το 2008 και -1,5% το 2013. Οι αντίστοιχες μεταβολές του αριθμού των γυναικών που απασχολούνταν στη Φιλανδία για το 2003 ήταν -0,2%, για το 2008 γύρισε θετικό σε 2,2% και για το 2013 η μεταβολή ήταν αρνητική κατά -1,1%. Επίσης μια χώρα που εμφανίζει διακύμανση με αρνητικό αποτέλεσμα για το πρόσφατο 2013.

Στη χώρα της **Σουηδίας**, το 2003 η ποσοστιαία μεταβολή του αριθμού των απασχολούμενων το 2003 ήταν -0,6%, αυξήθηκε σε 0,9% το 2008 και επίσης κατά 1,0% το 2013. Όπως παρουσιάζεται στο διάγραμμα, οι μεταβολές στον αριθμό των απασχολούμενων ανδρών ήταν -0,6% το 2003, 1,1% το 2008 και 1,0% το 2013. Στον αριθμό των γυναικών απασχολούμενων εμφανίζονται -0,5% το 2003, 0,7% το 2008 και 1,0% το 2013. Η Σουηδία εμφανίζει άνοδο στο επίπεδο απασχόλησης καθώς κινούμαστε προς το 2013, τόσο για τους άνδρες εργαζόμενους όσο και για τις γυναίκες.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο της **Μεγάλης Βρετανίας**, οι μεταβολές του συνόλου των απασχολούμενων εμφανίζονται 0,9% για το 2003, 0,7% για το 2008 και 1,3% για το 2013. Οι αντίστοιχες μεταβολές για τον αριθμό των απασχολούμενων ανδρών για

το 2003 ήταν 1,1%, για το 2008 ήταν 0,5% και για το 2013 ήταν 1,0% και για τον αριθμό των γυναικών 0,8% το 2003, 1,0 το 2008 και 1,6% το 2013. Προφανώς μια αναπτυγμένη και «δυνατή» οικονομία όπως αυτή του Ηνωμένου Βασιλείου δημιουργεί συνεχώς θέσεις εργασίας με αποτέλεσμα να μειώνεται η ανεργία συστηματικά όλο το διάστημα και χωρίς να επηρεάζεται από τις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες που κυριαρχούν στις γύρω χώρες.

Στη **Νορβηγία**, η μεταβολή του συνολικού αριθμού απασχολούμενων το 2003 ήταν -1,2%, το 2008 αυξήθηκε κατά 3,3% και το 2013 αντίστοιχα κατά 1,2%. Στον αριθμό των απασχολούμενων ανδρών η ποσοστιαία μεταβολή το 2003 ήταν -1,4%, το 2008 ήταν 3,3% και το 2013 ήταν 1,2%. Στον αριθμό των γυναικών που απασχολούνταν στη Νορβηγία οι μεταβολές ήταν -0,9% για το 2003, 3,3% για το 2008 και 1,2% για το 2013. Η Νορβηγία εμφανίζει και αυτή με τη σειρά της βελτίωση στο επίπεδο εργασίας κυρίως τα τελευταία έτη, με μια μικρή επιβράδυνση στην άνοδο το 2013.

Τέλος, για την χώρα της **Πολωνίας** στον πίνακα δεν παρατίθενται στοιχεία για τις μεταβολές που υπέστη η χώρα στον τομέα της απασχόλησης το 2003. Για τον συνολικό αριθμό απασχολούμενων οι μεταβολές το 2008 και 2013 ήταν αντίστοιχα 3,8% και 0,1%. Στον αριθμό των απασχολούμενων ανδρών οι ποσοστιαίες μεταβολές εμφανίζονται για το 2008 ήταν 3,9% ενώ για το 2013 δεν υπήρξε μεταβολή. Οι αντίστοιχες μεταβολές του αριθμού των γυναικών απασχολούμενων ήταν 3,7% για το 2008 και 0,3% για το 2013. Η Πολωνία είναι μια αδύναμη οικονομία που όμως προσπαθεί να βελτιωθεί και λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα που βοηθούν και τονώνουν την απασχόληση, όπως φαίνεται και από τα ποσοτικά δεδομένα του πίνακα.

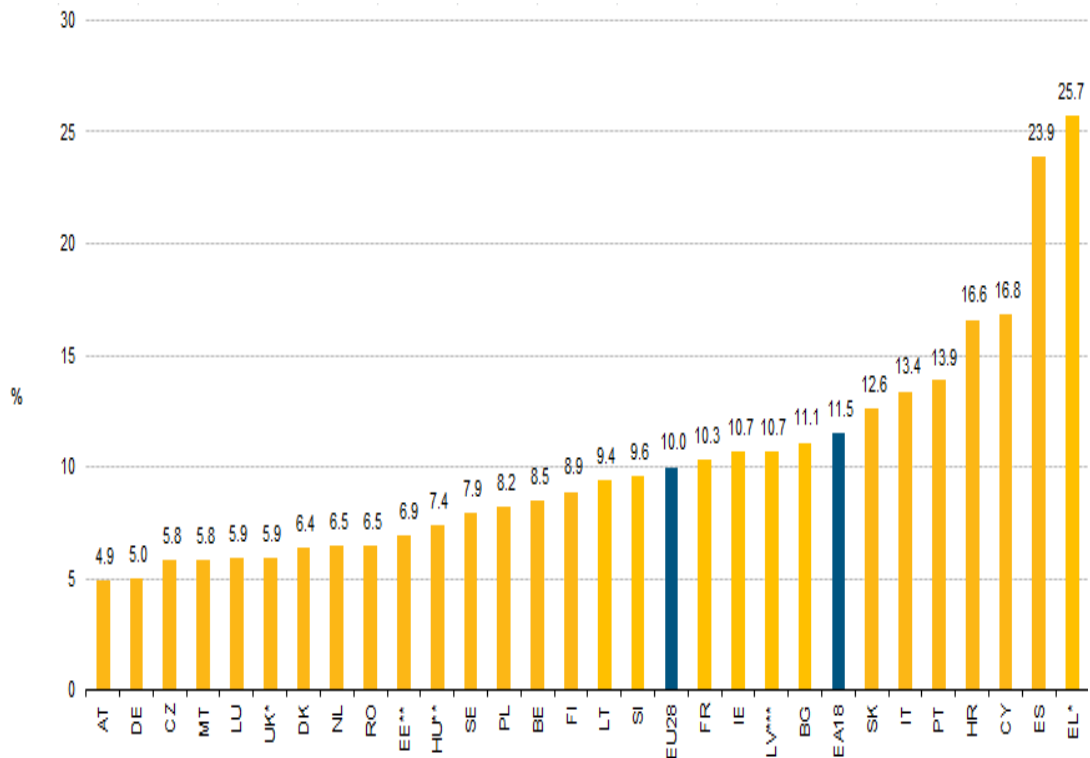
Από τα παραπάνω δεδομένα, γίνεται αντιληπτό πως το 2008 σε όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι απασχολούμενοι αυξήθηκαν συγκριτικά με το έτος 2003 σε γενικές γραμμές, ενώ αντίστοιχα το 2013 υπό την κατάσταση της οικονομικής κρίσης, η ευρωπαϊκή αγορά εργασίας άλλαξε στη δομή της. Χώρες που έχουν ασθενείς οικονομίες και υψηλό ποσοστό δανεισμού, όπως η Ελλάδα, η Ισπανία και η Ιταλία, επηρεάστηκαν αμέσως με ραγδαίο ρυθμό, με αποτέλεσμα να

αυξηθεί κατακόρυφα η ανεργία. Από την άλλη, χώρες κυρίως του Βορρά, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γερμανία και το Λουξεμβούργο έχουν σημαντική βελτίωση στον τομέα της απασχόλησης και σε αυτό βασίζεται η δυναμικότητα της οικονομίας τους.

4.7 Ποσοστά ανεργίας των κρατων-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζονται τα ποσοστά ανεργίας για τα 28 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2014 αλλά και το συνολικό ποσοστό ανεργίας στην Ευρώπη και την Ευρωζώνη, τα οποία εμφανίζονται με μπλε χρώμα.

Διάγραμμα 4.18: Ποσοστά ανεργίας των κρατών-μελών της ΕΕ 2014⁷⁵

* September 2014 ** October 2014 *** Q3 2014

Το ανωτέρω διάγραμμα δείχνει με πολύ ευδιάκριτο και κατανοητό τρόπο το επίπεδο ανεργίας που εμφανίζεται στις χώρες της Ευρώπης το 2014, αρχής γενομένης με αυτές που εμφανίζουν τη μεγαλύτερη απασχόληση και τελειώνοντας με αυτές που μαστίζονται από την ανεργία.

Πιο συγκεκριμένα, το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας μέχρι τον Δεκέμβριο του 2014 ανέρχεται στο 4,9% και αντιστοιχεί στη χώρα της Αυστρίας, με ελάχιστη διαφορά ακολουθούν στο 5,0% οι χώρες Γερμανία και Τσεχία. Στη συνέχεια, με ποσοστό 5,8% βρίσκονται οι χώρες Τσεχία και Μάλτα και με 5,9% τα κράτη Λουξεμβούργο και το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας.

⁷⁵http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics

Στην έβδομη θέση εμφανίζεται η χώρα της Δανίας με ποσοστό ανεργίας 6,4% και ακολουθούν στην όγδοη και ένατη θέση, οι χώρες Ολλανδία και Ρουμανία με ποσοστό 6,5%.

Η Εσθονία, τον Οκτώβριο του 2014 βρισκόταν στη δέκατη θέση με ποσοστό 6,9% και στην αμέσως επόμενη θέση η Ουγγαρία με ποσοστό 7,4%. Με ελάχιστη διαφορά διακρίνεται η Σουηδία με το ποσοστό 7,9% και ακολουθεί η Πολωνία με 8,2%.

Στο 8,5% παρατηρείται το ποσοστό ανεργίας για το Βέλγιο και στο 8,9% για τη χώρα της Φιλανδίας. Στη δέκατη έκτη θέση βρίσκεται η Λιθουανία με ποσοστό 9,4% και στη δέκατη έβδομη η Σλοβενία με 9,6%.

Στο διάγραμμα 4.18, το κράτος-μέλος της Γαλλίας εμφανίζεται με ποσοστό 10,3%, ενώ οι χώρες Ιρλανδία και Λετονία κατέχουν το ποσοστό 10,7% και βρίσκονται στην δέκατη ένατη θέση.

Το ποσοστό ανεργίας για τη χώρα της Βουλγαρίας εμφανίζεται στο 11,1% και στη συνέχεια η Σλοβακία με ποσοστό 12,6%. Στην αμέσως επόμενη θέση βρίσκεται η Ιταλία με ποσοστό 13,4% και ακολουθεί η Πορτογαλία με τους ανέργους να αποτελούν σε ποσοστό το 13,9%. Η Κροατία και η Κύπρος όπως φαίνεται από το διάγραμμα έχουν τα αντίστοιχα ποσοστά ανεργίας 16,6% και 16,8%.

Τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας εμφανίζονται για τη χώρα της Ισπανίας με 23,9% και για την Ελλάδα με 25,7% που είναι κάτι το αναμενόμενο, καθώς είναι οι χώρες που η οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση επηρέασε περισσότερο.

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται συγκεντρωτικά τα ποσοστά ανεργίας ανά χώρα:

Πίνακας 4.2: Ομαδοποίηση κρατών με βάση τα ποσοστά ανεργίας

Διάστημα ανεργίας	Χώρα της Ευρώπης
0% - 10%	Αυστρία Γερμανία Ηνωμένο Βασίλειο Τσεχία Μάλτα Λουξεμβούργο Δανία Ρουμανία Ολλανδία Σουηδία Εσθονία Ουγγαρία Πολωνία Βέλγιο Φιλανδία Λιθουανία Σλοβενία
10% - 20%	Γαλλία Λετονία Ιρλανδία Βουλγαρία Σλοβακία Πορτογαλία Ιταλία Κροατία Κύπρος
>20%	Ισπανία Ελλάδα

Το εντυπωσιακό στον παραπάνω συγκεντρωτικό πίνακα είναι το γεγονός ότι οι χώρες που εμφανίζουν ποσοστό ανεργίας μικρότερο του 10% είναι εκτός από τις ισχυρές οικονομίες, που ήταν αναμενόμενο, και κάποιες άλλες που αναπτύσσονται τώρα και είναι από τα πιο πρόσφατα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η Ρουμανία και η Πολωνία. Επίσης, όπως φαίνεται, οι χώρες της κεντρικής και βόρειας Ευρώπης έχουν λάβει μέτρα και έχουν προβεί σε μεταρρυθμίσεις που ενισχύουν την απασχόληση, χωρίς να επηρεάζεται η οικονομία τους από τις σύγχρονες δυσμενείς συνθήκες.

Εν αντιθέσει με αυτές τις χώρες, όσο προβαίνουμε γεωγραφικά προς τη Νότια Ευρώπη, το ποσοστό ανεργίας αυξάνεται πλησιάζοντας το 20%. Μέσα σε αυτή την ομάδα χωρών, που εμφανίζουν ποσοστά ανεργίας κυμαινόμενα μεταξύ 10% και 20%, ανήκουν η Γαλλία και η Ιταλία, χώρες βιομηχανικές και αρκετά ανεπτυγμένες, γεγονός που σημαίνει ότι τα μέτρα για την καταπολέμηση της ανεργίας και την ενίσχυση της απασχόλησης δεν απέδωσαν τα δέοντα, ακόμα και σε χώρες που παραδοσιακά ανήκουν στις ισχυρές οικονομίες.

Προφανώς λοιπόν, η οικονομική ύφεση πλήττει κυρίως το Νότο, με την Ελλάδα και την Ισπανία να βρίσκονται στη χειρότερη θέση, μαστιζόμενες από την ανεργία που υπερβαίνει το 20%.

Όπως γίνεται κατανοητό λοιπόν, τα επίπεδα ανεργίας δεν είναι τα ίδια σε όλη τη γεωγραφική περιοχή της Ευρώπης καθώς η οικονομική ύφεση δεν μαστίζει στο ίδιο βαθμό ή με την ίδια ένταση όλες τις χώρες. Σε αυτό βέβαια συνεισφέρει το γεγονός ότι κάθε χώρα έχει τη δική της πολιτικοοικονομική σύνθεση και διαφορετικό τρόπο οργάνωσης του δημοσίου τομέα, που σε συνδυασμό με την κοινωνική δομή και τη δημοσιονομική πολιτική που εφαρμόζεται, υπάρχουν διαφορετικές προεκτάσεις στην εγχώρια οικονομία σε όλους τους τομείς.

Ένα ακόμα σημείο που θα πρέπει να αναλυθεί με βάση το διάγραμμα 4.18 είναι τα ποσοστά ανεργίας με μπλε χρώμα που αφορούν την Ευρωπαϊκή Ένωση όπου το ποσοστό είναι 10,0% και το αντίστοιχο των κρατών-μελών της Ευρωζώνης

το οποίο είναι 11,5%. Ένα ακόμη σημαντικό συμπέρασμα από αυτά τα αριθμητικά δεδομένα είναι ότι οι χώρες που έχουν κοινό νόμισμα αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο πρόβλημα ανεργίας από την ευρύτερη Ευρωπαϊκή Ένωση, παρόλο που δεν έχουν το ίδιο πρόβλημα όλες ανεξαιρέτως. Αυτό σημαίνει ότι η πολιτική του ενιαίου νομίσματος του ευρώ, δεν επιτρέπει στην εκάστοτε χώρα να εφαρμόζει τη δική της δημοσιονομική πολιτική, με αποτέλεσμα οι χώρες που έχουν αδύναμη οικονομία και πρόβλημα ανεργίας να παρασύρουν τις υπόλοιπες με το κοινό νόμισμα.

Βέβαια, αυτό που επίσης αξίζει να σημειωθεί είναι το γεγονός ότι σε κάθε περίπτωση τόσο το 10% για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και το 11,5% της Ευρωζώνης είναι αρκετά ικανοποιητικά ποσοστά ανεργίας σε ρεαλιστικό επίπεδο, που με τις κατάλληλες ρυθμίσεις και μια αποτελεσματική πολιτική μεταρρυθμίσεων, θα μειωθούν ακόμη περισσότερο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 Στατιστικά δεδομένα κ θεωρίες απασχόλησης

Η παρούσα οικονομική κατάσταση η οποία προκλήθηκε από την οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση που επήλθε στην Ευρώπη από το 2008 και έπειτα, χαρακτηρίζεται από την αύξηση του ποσοστού ανεργίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο λόγω της αδυναμίας της αγοράς εργασίας να απορροφήσει το μεγάλο αριθμό των διαθέσιμων ατόμων για εργασία, τη στιγμή που μια πληθώρα άλλων γεγονότων εμποδίζουν την ευρωπαϊκή οικονομία και τις επιχειρήσεις που τη συνθέτουν να αυξήσουν τις διατιθέμενες θέσεις εργασίας:

- ❖ Η «καθίζηση» κάποιων οικονομιών, όπως της ελληνικής και της ισπανικής, συνοδεύεται από μια μείωση της παραγωγικότητας και της έλλειψης επενδύσεων, γεγονός που αυξάνει σημαντικά το ποσοστό των απολύσεων σε μια προσπάθεια των οικονομικών μονάδων να αντέξουν και να επιβιώσουν στην οικονομική ύφεση.
- ❖ Στις οικονομίες που αντιμετωπίζουν πρόβλημα είναι εμφανής η μείωση της καταναλωτικής ζήτησης που προήλθε από τη μείωση του εισοδήματος των ατόμων ως αποτέλεσμα των απολύσεων και της υψηλής φορολογίας.
- ❖ Από την άλλη πλευρά, οι «ισχυρές» ευρωπαϊκά οικονομίες εξακολουθούν έως σήμερα να εμφανίζουν χαμηλά ποσοστά ανεργίας, όπως για παράδειγμα η Αυστρία, εμφανίζοντας σημαντική απόκλιση με τους άλλους εταίρους κυρίως στο Νότο. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι η Ευρώπη ως ενιαίος κορμός και ως κοινός τρόπος ανάπτυξης και λειτουργίας σε βασικούς θεσμούς και νομοθετικούς άξονες, έχει στη σύνθεσή της ακραία διαφορετικές οικονομίες, που με κάποιο τρόπο θα πρέπει να συνδυάσει και να ομαλοποιήσει. Κοινώς, οι ισχυροί θα πρέπει να βοηθούν και να ενισχύουν τους αδυνάτους.

Όπως προκύπτει από δημοσιευμένα στοιχεία τόσο της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής όσο και της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Αρχής⁷⁶ ο αριθμός των ανέργων

---

⁷⁶http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics

παρουσιάζεται με ραγδαία αύξηση το 2014 σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Το συνολικό ποσοστό ανεργίας που αφορά τα 28 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανέρχεται στο 10,0% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των κρατών-μελών της ευρωζώνης παρουσιάζεται στο 11,5% γεγονός που υποδηλώνει πως τα συγκεκριμένα κράτη που συνδέονται με κοινό νόμισμα, το ευρώ, επηρεάστηκαν περισσότερο. Οι τρεις χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας είναι η Ελλάδα με ποσοστό 25,7%, ακολουθεί η Ισπανία με 23,9% και η Κύπρος με αρκετή διαφορά στο 16,8%. Αντίθετα, οι τρεις χώρες με τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας είναι η Αυστρία με ποσοστό μόλις 4,9%, η Γερμανία με 5,0% και η Τσεχία με 5,8%. Όπως διαπιστώνεται οι αποκλίσεις των ποσοστών ανεργίας μεταξύ των κρατών-μελών είναι μεγάλες και παρόλο που υπάρχει η ενιαία νομισματική πολιτική, όπως αποδεικνύεται, δεν μπορεί να εφαρμοστεί μια ενιαία οικονομική και δημοσιονομική πολιτική σε όλα τα κράτη, που έχουν ουσιώδεις και σημαντικές διαφορές στην κοινωνική τους σύνθεση, τα γεωγραφικά τους χαρακτηριστικά και την πολιτικοοικονομική δομή τους. Συνεπώς, ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση αφορά ένα σύνολο ομοίων εταίρων κρατών – μελών, οι διαφορές στα επίπεδα απασχόλησης και ανεργίας είναι σχεδόν αγεφύρωτες.

Η ραγδαία αύξηση ανεργίας συνέβαλλε στην ενίσχυση του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας κυρίως στις οικονομίες που εμφανίζουν ποσοστό ανεργίας μεγαλύτερο του 15%. Πολλά νοικοκυριά δεν διαθέτουν πλέον το απαραίτητο εισόδημα για την κάλυψη των κύριων αναγκών λόγω των μειώσεων που πραγματοποιήθηκαν σε μισθούς και συντάξεις στα πλαίσια των διαρθρωτικών αλλαγών που απέβλεπαν στην καταπολέμηση της ανεργίας.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να τονιστεί ότι η αλλαγή των δημοσιονομικών πολιτικών που νομοθετήθηκαν στις αδύναμες χώρες από το 2008 και μετά, ύστερα από τη συμβουλή και την χρηματική ενίσχυση των εταίρων πιο ισχυρών κρατών – μελών επέφεραν αντίθετα αποτελέσματα από αυτά που απέβλεπαν, με αποτέλεσμα να εντείνουν το πρόβλημα της ανεργίας στο έτος 2014. Συνεπώς, το γεγονός ότι η ανεργία εντείνεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο χρόνο με το χρόνο, παρόλο που δεν εμφανίζεται με το ίδιο ποσοστό σε όλα τα κράτη – μέλη, είναι ένα φαινόμενο που θα πρέπει να απασχολεί όλους τους εταίρους στον ίδιο βαθμό

καθώς η ανεργίας στις ανίσχυρες οικονομίες θα οδηγήσει κύμα μετανάστευσης προς τις ισχυρές πολύ άμεσα.

Όσον αφορά την Ελλάδα, η δυσμενή οικονομική θέση των ατόμων συντέλεσε και στην αποδυνάμωση των επιχειρήσεων. Η περικοπή των εισοδημάτων είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της καταναλωτικής ζήτησης και συνεπώς της μείωσης της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων εφόσον το καταναλωτικό κοινό δεν ανταποκρίνονταν. Η έλλειψη ρευστότητας σε συνδυασμό με την έλλειψη επενδύσεων προς τις επιχειρήσεις τις ανάγκασε να ελαχιστοποιήσουν τα έξοδα τους ξεκινώντας από την μείωση προσωπικού. Ο κύκλος εργασιών των μεγάλων επιχειρήσεων άρχισε να συρρικνώνεται με την πάροδο των ετών, ενώ μεγάλος αριθμός μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων δεν μπόρεσαν να ανταπεξέλθουν στα νέα οικονομικά δεδομένα και έκλεισαν.

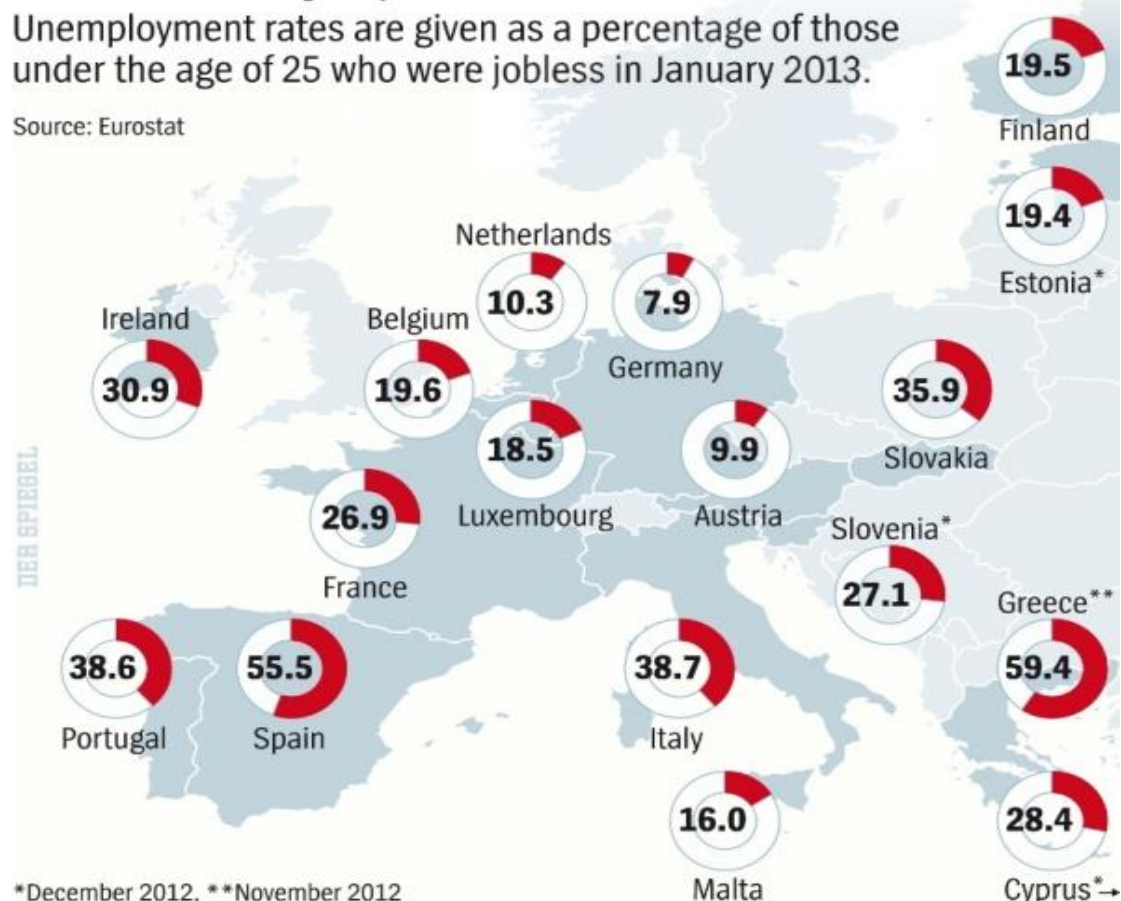
Τα μέτρα λιτότητας που εφαρμόστηκαν κυρίως στην Ελλάδα, Ιταλία και Ισπανία, τις χώρες με τη μεγαλύτερη οικονομική ύφεση, είχαν άμεσο αντίκτυπο στην απασχόληση κυρίως των νέων σε ηλικία ατόμων, που βλέπουν την αγορά εργασίας της χώρας τους να συρρικνώνεται σε τέτοιο βαθμό, που οδηγούνται τελικά στη μετανάστευση.

Εικόνα 1: Ανεργία νέων τον Ιανουάριο του 2013⁷⁷

Youth Unemployment in Euro-Zone Countries

Unemployment rates are given as a percentage of those under the age of 25 who were jobless in January 2013.

Source: Eurostat

Οι νέοι άνεργοι έως των 25 ετών, εμφανίζουν το μεγαλύτερο πρόβλημα στην εύρεση εργασίας και αυτό αποτελεί πανευρωπαϊκό φαινόμενο. Η έλλειψη επαγγελματική εμπειρίας αλλά και το επίπεδο των γνώσεων δεν επαρκεί για να αποτελέσουν βασικό πόλο έλξης των επιχειρήσεων ως προς την παροχή εργασίας, παρόλο που το νεαρό της ηλικίας υπόσχεται περισσότερες ώρες δουλειάς από ότι οι υπόλοιποι άνεργοι.

Όπως δημοσιεύθηκε σε σχετικό άρθρο της Eurostat, η ανεργία των νέων σε όλη την Ευρώπη ξεπερνά το 23,5% τον Ιανουάριο του 2013, ποσοστό που συνεχώς

⁷⁷<http://exelixeis.gr/kosmos/analiseis/i-europi-xanei-ti-maxi-enantia-stin-anergia-ton-neon>

ανεβαίνει, με αποτέλεσμα να καλεί τους νέους της εποχής ως «χαμένη γενιά της Ευρώπης». (Άρθρο: «Η Ευρώπη χάνει τη μάχη ενάντια στην ανεργία των νέων», Ισαάκ Τριανταφυλλίδης, 21/5/2013⁷⁸)

Σε δυσμενέστερη θέση και στην Ελλάδα βρίσκονται οι νέοι της ηλικιακής κλίμακας 15-24⁷⁹ ετών όπου κατέχουν το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας σε σχέση με άλλες κλίμακες, φθάνοντας δυστυχώς το υπέρογκο 60%⁸⁰. Οι νέοι στην Ελλάδα ενώ χαρακτηρίζονται από υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο και διαθέτουν ειδικευμένες γνώσεις, δυσκολεύονται να βρουν εργασία αντίστοιχη της ειδικότητας και του επιπέδου τους κυρίως γιατί δεν υπάρχουν διαθέσιμες θέσεις εργασίας αλλά και λόγω έλλειψης εμπειρίας.

Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι για να λύσουν οι νέοι των αδυνάτων οικονομιών το πρόβλημα ανεργίας και των χαμηλών απολαβών, θα πρέπει να μεταναστεύσουν είτε σε άλλες χώρες της Ευρώπης είτε σε κράτη άλλων ηπείρων, όπου η εγχώρια αγορά εργασίας επαρκεί για να τους απορροφήσει και να τους δώσει μια επαγγελματική ευκαιρία. Το επίπεδο μετανάστευσης των νέων ανέργων, ειδικά από την Ελλάδα και την Ισπανία, κυμαίνεται σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα, με βασικό χαρακτηριστικό ότι προς αναζήτηση εργασίας μεταναστεύουν άτομα που έχουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο και ικανότητες, συγκριτικά με τη δεκαετία του '50, που οι μετανάστες ανήκαν στο εργατικό προσωπικό και δεν είχαν εξειδικευμένη γνώση και εκπαίδευση.

Μάλιστα, μελέτες έδειξαν ότι η ανεργία των νέων που είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ΑΕΙ και ΤΕΙ είναι πολύ υψηλότερη από την αντίστοιχη της βασικής και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, γεγονός που ενισχύει την αντίληψη ότι οι νέοι έως 25 ετών με υψηλές γνώσεις, πτυχία και μόρφωση οδεύουν εκτός συνόρων για ένα πιο δημιουργικό αύριο από πλευράς απασχόλησης. (Άρθρο: «Η μετανάστευση των νέων φαντάζει διέξοδο στην ανεργία», Ευαγγελία Τσιλιμιγκρά⁸¹)

---

⁷⁸<http://exelixeis.gr/kosmos/analiseis/i-europi-xanei-ti-maxi-enantia-stin-anergia-ton-neon>

⁷⁹http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/PressReleases/A0101_SJO01_DT_QQ_04_2014_01_F_GR.pdf

⁸⁰<http://exelixeis.gr/kosmos/analiseis/i-europi-xanei-ti-maxi-enantia-stin-anergia-ton-neon>

⁸¹<http://idec.gr/iier/new/metanasteusi.pdf>

Προς αυτή την κατεύθυνση είναι και μια ακόμη παράμετρος που εμφανίζεται στους νέους ως αντίκτυπο της ανεργίας και σχετίζεται με την ψυχοσύνθεση και την ψυχολογική τους διάθεση. Βασικό αποτέλεσμα της ανεργίας στους νέους είναι η στεναχώρια και πολλές φορές κατάθλιψη που τους εμφανίζεται επειδή κοπιάζουν πολλά χρόνια για να μορφωθούν και διαθέτουν όλη τη δύναμη και τη θέληση για να διαθέσουν στην εργασία τους, αλλά δεν υπάρχουν επαρκείς σε αριθμό θέσεις εργασίας. Το φαινόμενο αυτό έχει πανευρωπαϊκές ρίζες και πολλές φορές οδηγεί στην κοινωνική απομόνωση, καθώς οι νέοι κάτω των 25 ετών επιθυμούν να εργαστούν αλλά δεν μπορούν και δεν βρίσκουν κάποια άλλη λύση. Συνεπώς, οδηγούνται είτε στην μετανάστευση, όπως ήδη ειπώθηκε, εφόσον έχουν κάποια οικονομική στήριξη από την οικογένεια τους είτε στην κοινωνική απομόνωση και στην ψυχολογική φθορά. (Άρθρο: «Ανεργία, οι ψυχολογικές επιπτώσεις της», Στεργιοπούλου Ελευθερία⁸²)

Ακόμη, η οικονομική κρίση επηρέασε και τη γυναικεία απασχόληση και τα άτομα άνω των 60 ετών, κάτι το οποίο ήταν αναμενόμενο αφού αυξήθηκαν τα όρια συνταξιοδότησης. Οι γυναίκες άνεργοι δεν προτιμούνται στην εύρεση εργασίας από τις επιχειρήσεις, καθώς είναι στενά συνδεδεμένος ο ρόλος τους με το θεσμό της οικογένειας, ενώ τα μεγαλύτερα σε ηλικία άτομα δεν έχουν τις ίδιες δεξιότητες και τη διάθεση που εμφανίζουν τα νεότερα, με αποτέλεσμα να μαστίζονται περισσότερο από την ανεργία.

Ένας ακόμη παράγοντας που επηρέασε και επηρεάζει την αγορά εργασίας είναι η παροχή χαμηλής ποιότητας εργασίας που δεν ανταποκρίνεται στο μορφωτικό επίπεδο των ατόμων. Στα δημοσιευμένα στοιχεία που παρατέθηκαν τα μεγαλύτερα ποσοστά απασχολούμενων τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση συνολικά όσο και για κάθε κράτος-μέλος ξεχωριστά αφορούν απασχολούμενους, πτυχιούχους ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης και κατόχους μεταπτυχιακών και διδακτορικών. Συγκεκριμένα, το ποσοστό απασχολούμενων με ανώτατη εκπαίδευση στην Ευρωπαϊκή Ένωση μέχρι το 2013 εμφανίζεται στο 83,4%, το

---

⁸²<http://www.rnews.gr/el/news.php?n=1493>

αντίστοιχο ποσοστό για την Ελλάδα ήταν 69,1%⁸³. Συνεπώς, μεγάλο μέρος του ποσοστού ανεργίας αφορά άτομα με εξιδανικευμένες γνώσεις και υψηλό μορφωτικό επίπεδο που στοχεύουν σε αντίστοιχες θέσεις και αμοιβές οι οποίες δεν είναι διαθέσιμες, ειδικότερα στην Ελλάδα. Το γεγονός αυτό ανάγκασε πολλούς Έλληνες πτυχιούχους να αναζητήσουν καλύτερες συνθήκες εργασίας σε άλλες χώρες εντός και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Συμπερασματικά, για την ανατροπή της παρούσας οικονομικής κατάστασης, εφόσον οι διαρθρωτικές αλλαγές δεν επέφεραν τα επιθυμητά αποτελέσματα, θα πρέπει εξ ολοκλήρου να τεθούν νέα οικονομικά, δημοσιονομικά και πολιτικά μέτρα αντιμετώπισης και καταπολέμησης της ανεργίας που θα επιφέρουν την ανάπτυξη και την ευημερία της Ελλάδας. Όπως φαίνεται και από τα στοιχεία της Eurostat η οικονομική ύφεση που μειώνει το επίπεδο απασχόλησης δεν αποτελεί υποχρεωτικά πανευρωπαϊκό φαινόμενο, συνεπώς τα ισχυρότερα οικονομικά κράτη μπορούν να ενισχύσουν και να συμβουλευθούν πιο αποτελεσματικά τις λιγότερο ανεπτυγμένες οικονομίες.

---

⁸³http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Employment_rate_by_highest_level_of_education,_age_group_25-64,_2013_%28%25%29_YB15.pn

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από το έτος 2008, η οικονομική δραστηριότητα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιορίστηκε με αποτέλεσμα να επέλθει μια μεγάλης έντασης, οικονομική και ανθρωπιστική κρίση, η οποία επηρέασε σημαντικά τους τομείς της απασχόλησης, των επενδύσεων αλλά και τα μεγέθη του εθνικού προϊόντος κάθε χώρας. Το φαινόμενο της οικονομικής κρίσης αποτελεί απόρροια των διαρθρωτικών προβλημάτων και των δημοσιονομικών πολιτικών που εφαρμόζονταν σε κάθε κράτος-μέλος, δυστυχώς, χωρίς επιτυχία. Για την αντιμετώπιση της οικονομικής ύφεσης οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης κλήθηκαν να λάβουν άμεσα μέτρα, τα οποία διέφεραν από χώρα σε χώρα ανάλογα με τις κοινωνικές της δομές, επιδιώκοντας όμως το κοινό στόχο για την ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας.

Στις ενέργειες σχετικά με την ανασυγκρότηση της ευρωπαϊκής οικονομίας ήταν η ανάπτυξη στρατηγικών και πολιτικών που θα συντελούσαν στη βελτίωση της ταμειακής ρευστότητας, την ενίσχυση των επενδύσεων και την αύξηση της απασχόλησης. Η συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας επέφερε μείωση των θέσεων εργασίας με αποτέλεσμα τη ραγδαία αύξηση της ανεργίας σε πρωτοφανή ποσοστά για τα δεδομένα της ευρωπαϊκής κοινότητας. Συγκεκριμένα, ενώ το συνολικό ποσοστό ανεργίας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 2014 ανέρχεται στο 9,8%, στα κράτη-μέλη όπως η Ελλάδα οι άνεργοι άγγιξαν σε ποσοστό το 25,8% και ακολουθεί η χώρα της Ισπανίας με το ποσοστό να εμφανίζεται στο 23,2%. Από τα ποσοστά αυτά, εξάγεται το συμπέρασμα ότι τελικά κάθε οικονομική και δημοσιονομική πολιτική που ασκήθηκε για την αντιμετώπιση του φαινομένου αποδείχθηκε ανεπιτυχής, αφού οι άνεργοι αυξάνονταν συνεχώς, η ρευστότητα περιορίστηκε αισθητά και οι επενδύσεις ήταν ανύπαρκτες.

Συμπερασματικά, το επίπεδο απασχόλησης σε κάθε κράτος – μέλος δεν είναι το ίδιο και εξαρτάται κυρίως και σε σημαντικό βαθμό από την ανάπτυξη και την ευημερία της εγχώριας οικονομίας. Επίσης, υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις όσον αφορά την ανεργία στο ανδρικό και στο γυναικείο φύλο, με το δεύτερο να μειώνεται σημαντικά χρόνο με το χρόνο και αυτό να είναι εξαιρετικά ευοίωνο για το μέλλον της απασχόλησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλιογραφία

- Κατσέλη Λ, Μαγουλά Χ. (2002) «Μακροοικονομική ανάλυση και Ελληνική οικονομία», εκδ. Τυπωθήτω, Αθήνα
- Παπαηλίας Θ (2006), «Παραδόσεις Πολιτικής Οικονομίας», εκδ. Σταμούλης, Αθήνα
- Αντζουλάτος Α. (2011), «Κυβερνήσεις, χρηματαγορές και μακροοικονομία», εκδ Διπλογραφία, Αθήνα
- Κώττης Γ, Πετράκη - Κώττη Α. (2000), «Σύγχρονη μικροοικονομική», εκδ Ε. Μπένου, Αθήνα
- Προδρόμου Γ, Ευθύμογλου – Αποστόλου Α, Μπαλλά (2008) «Χρηματοδοτικοί Οργανισμοί και αγορές» εκδ Ε. Μπένου, Αθήνα
- Κατσανέβας Θ (2007) «Οικονομική της εργασίας & εργασιακές σχέσεις» εκδ Σταμούλη Α.Ε
- Ian Gough (2008) «Η πολιτική οικονομία του κοινωνικού κράτους» μετάφραση Λεωνίδας Βατικιώτης εκδ Σαββάλας

Αρθρογραφία

- Άρθρο: «Κριτική θεώρηση της νεοκλασικής αντίληψης για τη πολιτική απασχόλησης», Μιχάλης Χλέτσος, Απρίλιος – Ιούνιος 1997
- Άρθρο: «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις και κοινωνική ένταξη», Ευρωπαϊκή Ένωση, Νοέμβριος 2014
- Άρθρο: «ΕΕ: Μέτρα για την καταπολέμηση της ανεργίας», 20/4/2012
- Άρθρο: «Οι 8 δείκτες της κρίσης: η ελληνική οικονομία από το Κώστα Καραμανλή έως τον Αντώνη Σαμαρά», Ιωακείμογλου, 25/1/2015

- Άρθρο: «Η ανεργία βασικός παράγοντας για τη μείωση του ελληνικού ΑΕΠ», τομέας Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών και Δικαίου του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, 6/3/2015
- Άρθρο: «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις και κοινωνική ένταξη», Ευρωπαϊκή Ένωση, Νοέμβριος 2014
- Άρθρο: «EUROSTAT: σταθερή στο 28,5% η ανεργία στην Ελλάδα», 2/3/2015
- Άρθρο: «ΕΛΣΤΑΤ Β' τρίμηνο 2014: Η απασχόληση στο μεταπολεμικό ναδίρ», 20/9/2014
- Άρθρο: «ΕΛΣΤΑΤ: στα 2 εκ οι μετανάστες που εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα», 8/9/2014
- Άρθρο: «ΔΝΤ, η χρηματοπιστωτική κρίση εξαφάνισε 30 εκ θέσεις εργασίας παγκοσμίως», εφημερίδα Η Καθημερινή, Ζωρζετ Ζωλότα, 3/3/2015
- Άρθρο: «Δημιουργώντας θέσεις εργασίας: Η μεγαλύτερη πρόκληση της Ευρώπης μετά την κρίση», Εφημερίδα Ναυτεμπορική, 19/6/2014
- Άρθρο: «Στο 1,3 δις ευρώ οι ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα το 2014», εφημερίδα Η Δημοκρατική, Δήμητρα – Μαρίλια Φούρλα, 22/12/2014
- Άρθρο: «Η Ευρώπη χάνει τη μάχη ενάντια στην ανεργία των νέων», Ισαάκ Τριανταφυλλίδης, 21/5/2013
- Άρθρο: «Η μετανάστευση των νέων φαντάζει διέξοδο στην ανεργία», Ευαγγελία Τσιλιμιγκρά
- Άρθρο: «Ανεργία, οι ψυχολογικές επιπτώσεις της», Στεργιοπούλου Ελευθερία
- Ετήσια Έκθεση ΓΣΕΕ «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση» 2014
- ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ. Δημουλάς Κώστας-Μιχαλοπούλου Καίτη «Ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης» 2008
- Ετήσια έκθεση ΓΣΕΕ 2013
- Δελτίο τύπου ΕΛΣΤΑΤ: «Έρευνα εργατικού δυναμικού», Απρίλιος 2014

Ιστοσελίδες

- Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία: <http://www.statistics.gr>
- Ιστοσελίδα Ευρωπαϊκής Ένωσης: www.europa.eu.gr
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: <http://www.europarl.europa.eu/portal/el>
- Ινστιτούτο εργασίας ΓΣΕΕ: www.inegsee.gr
- Γενική Γραμματεία πληροφοριακών συστημάτων : <http://www.gsis.gr>
- Ενημερωτικός κόμβος: <http://www.dealnews.gr>
- Ενημερωτικός κόμβος : <http://www.bankofgreece.gr>
- Ενημερωτικός κόμβος: <http://www.huffingtonpost.gr/>
- Ενημερωτικός κόμβος: <http://www.kapodistrias.info/>
- Ενημερωτικός κόμβος: <http://exelixeis.gr>
- Ενημερωτικός κόμβος: <http://idec.gr>
- Ενημερωτικός κόμβος: <http://www.theseis.com>
- Ενημερωτικός κόμβος: <http://www.rnews.gr>
- Εφημερίδα: <http://www.kathimerini.gr>
- Εφημερίδα: <http://www.naftemporiki.gr>
- Εφημερίδα: <http://www.dimokratiki.gr>
- <http://www.asmebros.gr>